

Міністерство освіти та науки України
Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

Циклова комісія дисциплін
видавничої справи та редагування

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

**ПУТІВНИК НА ВИДАВНИЧОМУ РИНКУ УКРАЇНИ:
ОГЛЯД, СИСТЕМАТИЗАЦІЯ, РЕДАКТОРСЬКИЙ АНАЛІЗ**

Виконала:

студентка групи В-41

відділення комп'ютерних та
видавничих технологій

Онищук Вікторія Миколаївна

Науковий керівник:

Зубик Юлія Василівна

Оцінка _____

Тернопіль — 2020

Онищук В. М. Путівник на видавничому ринку України: огляд, систематизація, редакторський аналіз. Рукопис.

Дипломна робота на здобуття кваліфікації молодшого спеціаліста зі спеціальності «Журналістика». Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола. Тернопіль, 2020. 108 с.

Дипломна робота присвячена дослідженню путівника на видавничому ринку України. Окреслено поняття «путівник», його функції, історію, типологію, досліджено репертуар гайдбуків на видавничому ринку України за 2015-2019 рр.

У роботі описано працю редактора над концепцією, фактичним матеріалом, мовою і стилем, науково-довідковим апаратом та художньо-технічним оформленням путівника. Здійснено аналіз і порівняльну характеристику гайдбуків за вище переліченими ознаками.

З'ясовано популярність путівників серед україномовної аудиторії, їх корисність та якість. Сформульовано рекомендації щодо оптимізації цього виду довідкової літератури з метою покращення якості видання.

Ключові слова: путівник, гайдбук, туристичний об'єкт, редактор, довідкове видання.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ПУТІВНИК ЯК РІЗНОВИД ДОВІДКОВОГО ВИДАННЯ.....	8
1.1. Термінологічне окреслення поняття, функції путівника	8
1.2. Історія становлення путівника.....	14
1.3. Типологія путівників	18
1.4. Репертуар путівників на видавничому ринку України (2015–2019 рр.)...	21
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РЕДАКТОРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ПУТІВНИКА.	29
2.1. Робота редактора над концепцією путівника.....	29
2.2. Робота редактора над фактичним матеріалом, мовою і стилем видання.	34
2.3. Робота редактора над науково-довідковим апаратом видання	38
2.4. Робота редактора над художньо-технічним оформленням видання	43
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ПУТІВНИКІВ «ГАЛИЧИНА. ПУТІВНИК», «КОЗІВЩИНА ТУРИСТИЧНА», «ПРОГУЛЯНКА ВОЛИННЮ ТА ЛУЦЬКОМ», «УКРАЇНА. ЦЕНТР»	48
3.1. Загальна характеристика видань «Галичина. Путівник», «Козівщина туристична», «Прогулянка Волинню та Луцьком», «Україна. Центр»	48
3.2. Специфіка мови і стилю видань, фактичного матеріалу у путівниках	53
3.3. Особливості науково-довідкового апарату путівників «Галичина. Путівник», «Козівщина туристична», «Прогулянка Волинню та Луцьком», «Україна. Центр»	58
3.4. Особливості художньо-технічного оформлення путівників «Галичина. Путівник», «Козівщина туристична», «Прогулянка Волинню та Луцьком», «Україна. Центр»	64
3.5. Рекомендації щодо оптимізації підготовки путівника як виду довідкового видання	74
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

У світі неозначена кількість захоплюючих місць. Вони привертають увагу туристів і стають обов'язковими для відвідування. Кожне місто вирізняється своєю оригінальністю, визначними пам'ятками, цікавими спорудами та місцями. Щоб краще пізнати незнайоме місто були створені путівники.

Путівник рекламує місто та породжує любов до певної місцевості. Саме ця продукція є найбільш затребуваною у туристів, тому ці видання повинні бути якісні, а інформація у них — достовірною.

З огляду на те, що останнім часом туристична галузь розвивається дуже активно, а самостійні подорожі приваблюють відпочиваючих куди більше, ніж стандартні маршрути і тури, путівники стають дедалі різноманітнішими. І з кожним днем з'являється все більше нових авторів і видавництв, які створюють такий тип видавничої продукції. Полиці книжкових магазинів переповнені літературою для мандрівників, яка покликана не тільки полегшити проходження певного маршруту, а й залучити нових потенційних туристів, які ще не спланували свою подорож.

«Потреба у виданні путівників, а отже, попит на них зумовлені не тільки культурно-історичним і сучасним значенням того або іншого міста чи місцевості. Важливу роль відіграють також політична ситуація та географічне положення, що теж впливає на приплив туристів і екскурсантів. З розвитком масового туризму та розробленням нових маршрутів росте й число путівників, що випускаються» [5, с. 210].

Актуальність теми полягає в дослідженні путівника як практичного посібника туристичного спрямування. Путівник є найпоширенішим жанром у сучасній краєзнавчій літературі. Випуск видань цього виду тісно пов'язаний з розвитком історико-краєзнавчої наукової діяльності міста, регіону чи країни, містобудівництвом, музеями, туристично-екскурсійною роботою, охороною та пропагандою пам'яток старовини, історії і культури, а тому має велику вагу серед видань довідкової літератури.

Мета роботи — дослідити путівник як різновид довідкового видання на видавничому ринку України й особливості його редакторської підготовки.

Завдання дослідження полягають у:

- окресленні поняття «путівник», його функцій;
- дослідженні історії путівника;
- описі типології путівників;
- дослідженні репертуару путівників на видавничому ринку України;
- описі роботи редактора над концепцією, фактичним матеріалом, мовою і стилем путівника;
- характеристиці роботи редактора над науково-довідковим апаратом та художньо-технічним оформленням путівника;
- аналізі та порівняльній характеристиці путівників: «Галичина. Путівник», «Козівщина туристична», «Прогулянка Волиню та Луцьком», «Україна. Центр»;
- формулюванні рекомендацій щодо оптимізації підготовки путівника як виду довідкового видання.

Об’єктом дослідження є путівник як специфічний вид довідкового видання.

Предметом дослідження є репертуар та особливості редакторської підготовки путівників туристичного спрямування.

Стан дослідження теми. «Одними з перших з’явилися праці книгознавчого характеру О. Шишки та О. Вербіцької, пізніше — Є. Бережок. Структурні й стилістичні особливості провідників як органічної частини міського тексту вивчала В. Осьмак, а їхнє семіотичне наповнення — Л. Крапліна. Джерелознавчий контекст розробляла Є. Молочко. При цьому всі автори вважають путівники важливою складовою краєзнавчої літератури» [36, с. 85].

Також дослідники розглядали путівники про окремі міста. Зокрема, дослідниця М. Мовна комплексно проаналізувала провідники Львовом, а

історикиня К. Диса розглядала Київські вадемекуми в контексті паломницьких практик, представлення польських місць пам'яті та формування образу модерного міста.

Однак з погляду дослідження путівника як різновиду видавничої продукції українських наукових праць немає. Дослідники послуговуються напрацюваннями російських науковців, зокрема, З. Антонової, М. Жуліної, М. Кильгишової.

Новизна наукової роботи полягає у виокремленні путівника туристичного спрямування серед масиву довідкових видань та аналізі їхньої редакторської підготовки.

Методологічна база складається з класифікації, аналізу, порівняння та історичного та методу анкетування. Класифікаційний метод застосований при описі репертуару туристичних путівників. Метод аналізу використовується при дослідженні особливостей редакційної підготовки путівника. Метод порівняння представлений у третьому розділі, він полягає у дослідженні відмінних і спільних рис путівників. Історичний метод застосовується у першому розділі при вивченні виникнення та розвитку путівників у хронологічній послідовності. Метод анкетування використовується у 3 розділі, його суть полягає у тому, що отримується інформація за допомогою письмових відповідей респондентів на попередньо підготовлені бланки.

Матеріали дослідження: масив українських путівників туристичного спрямування, зокрема «Галичина. Путівник», «Козівщина туристична», «Прогулянка Волиню та Луцьком», «Україна. Центр».

Теоретичне значення: дослідження є внеском у сферу знань довідкової літератури (досліджено різні визначення поняття «путівник», описано класифікацію путівників, визначено роботу редактора над концепцією, фактичним матеріалом, мовою і стилем путівника, науково-довідковим апаратом та художньо-технічним оформленням путівника).

Практичне значення. Результати дипломної роботи можуть бути використані студентами та викладачами-науковцями у наукових цілях та для подальшого дослідження теми. Також редакторами при розробці таких видань як туристичні путівники.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, систематизованого бібліографічного списку джерел (56 найменувань) та додатків. Загальний обсяг роботи — 108 сторінок. Обсяг основної частини роботи — 82 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ПУТІВНИК ЯК РІЗНОВИД ДОВІДКОВОГО ВИДАННЯ

1.1. Термінологічне окреслення поняття, функції путівника

«Довідковими називають такі видання, в яких різноманітна інформація наукового або прикладного характеру розміщена в зручному для швидкого пошуку порядку і не призначена для суцільного читання» [42, с. 330]. Довідкові видання поділяються на три великі жанри: словники, енциклопедії та довідники.

«Довідник — це довідкове видання прикладного характеру, побудоване в систематичному порядку чи за абеткою назв статей, призначене для швидкого пошуку певних відомостей» [10, с. 15]. Серед довідників різних видів виокремлюють путівники.

Приналежність путівника до різновиду довідкових видань регламентує національний стандарт у сфері видавничої справи, чинний від 2016 року [10]: «путівник — це довідкове видання, що містить короткі відомості про певний географічний об'єкт, культурно-освітню установу чи захід, розташовані в порядку, зручному для одержання інформації під час відвідування чи огляду».

Проте у редакції національного стандарту 1995 року [11] путівник належав ще й до рекламних видань: «путівник — це довідкове чи рекламне видання відомостей щодо певного географічного пункту, культурно-освітньої установи чи заходу». Книгознавиця Г. Швецова-Водка у своєму підручнику «Типологія книги» також окреслює поняття «путівник» як тип довідкової і рекламної літератури [52, с. 24].

Гайдбук увібрав в себе основну ознаку, притаманну довідковим виданням — довідково-пошукову функцію. Тобто накопичення даних різного характеру, які логічно впорядковані задля швидкого пошуку інформації. До рекламних видань путівник відносять через те, що він популяризує місто, пам'ятки історії, різні заклади (наприклад музеї, театри). Окрім того, часто в таких виданнях вкінці є довідкова інформація, у якій відзначаються заклади харчування, готелі, хостели, аеропорти, вокзали, номери таксі, медичні заклади, місця із різними

розвагами (лицарські турніри, різні шоу, вечірки, концерти), крамнички із подарунками та сувенірами.

Дослідниця О. Вербіцька вживає «науково-популярне видання» на позначення путівника [5, с. 212]. Основною ознакою наукового-популярного видання, яка притаманна гайдуку, є ясність і зрозумілість у викладі інформації із історії, географії, культурології, іноді фольклору та археографії тощо. Також путівник увібрав в себе ознаки інформаційного видання — логічна впорядкованість, узагальненість актуальних і достовірних відомостей, представлених у першоджерелах.

У наукових джерелах путівник розглядається і як довідкове видання бібліографічних та архівних установ. У методичних рекомендаціях з підготовки путівника фондами архіву описується, що «путівник — це архівний довідник, що містить відомості про склад і зміст документів (їх комплексів) та/або фондів архіву (архівів) і є обов'язковим елементом довідкового апарату архіву, який доповнює інші види архівних довідників» [30]. «Путівник — є основним довідником архіву, призначеним для загального ознайомлення зі складом архівних фондів та їх змістом. Основна частина путівника — це описові статті на фонди» [27].

Найчастіше путівник використовується в сфері туризму та краєзнавства.

«Путівник — функціональна книга, що, приваблюючи читача, спонукає його відвідати місто, дізнатися про його історію та сучасність» [5, с. 211].

Естонська літературознавиця Л. Кисельова визначає туристичний путівник як «друковану книгу, електронний чи аудіовізуальний довідник, який присвячений певній країні чи місту, містить інформацію щодо географічних, історичних, культурних особливостей країни, її пам'яток, наявних видів проживання, харчування, транспорту та розваг і зазвичай супроводжується ілюстраціями, схемами, картами» [17, с. 10]. У лінгвістиці путівник розглядається як жанровий різновид туристичного дискурсу [49, с. 56].

Словник української мови [39, с. 403] подає таке тлумачення цього терміну: «путівник — довідник, що містить дані, які допомагають орієнтуватися в певному місці, під час подорожі і т. ін.».

Інтернет-енциклопедія Вікіпедія пояснює слово «путівник» як «друковану книгу, електронний чи аудіовізуальний довідник, присвячений якомусь місту, музею, туристичному місцю тощо» [33].

Працівниця Львівської національної наукової бібліотеки України імені Василя Стефаника М. Мовна стверджує, що «назва “путівник” закріпилася за коротким довідковим виданням кишенькового формату, з ілюстраціями або без них, але з обов’язковим географічним та історичним описом, відомостями про його найвідоміші архітектурні пам’ятки, історичні місця, відомі персоналії, назви вулиць і площ, шляхи сполучення, з картами, схемами та орієнтаційними планами» [24, с. 161].

У дипломній роботі ми будемо опиратись на тлумачення путівника як практичного посібника туристичного спрямування.

Вид, призначення, зміст і навіть поняття «путівник» змінювалися протягом тривалого часу: вадемекум, бедекер, ітінерарій, гдегет, проскінітарій. Інтернет-енциклопедія подає ще синонім «провідник» [33]. А за останні роки в українській мові на позначення туристичного путівника з’явився термін «гайдбук», що з англійської мови перекладається як «путівник». Англomовна Вікіпедія тлумачить гайдбук як інформаційну книгу про місце, яким користуються відвідувачі або туристи. Зазвичай вона включає інформацію про визначні місця, проживання, ресторани, транспорт та діяльність, карти різної деталізації та історико-культурну інформацію [7].

Путівник є видавничим жанром [50, с. 80], але сьогодні він все частіше стає художнім проектом, написання якого здійснюється професійними письменниками. У цьому випадку від путівника очікується, що він насамперед буде викладати особистісний погляд письменника на рекламовані пам’ятки мистецтва, його здатність помічати те, що залишається поза увагою туриста.

«Путівник — це туристичне видання прикладного характеру, яке має довідкову або рекламну інформацію про певний географічний пункт. Тому ця інформація повинна бути максимально об'єктивною, щоб допомогти читачу в плануванні і здійсненні подорожі: вона формує образ місця завдяки ієрархізації, відбору фактів і їхньому трактуванню. При цьому використовується принцип обмеження інформації. Серед відомостей у путівнику відгуки досвідчених туристів» [20, с. 84].

Гайдбук має на меті допомагати і реалізовувати подорож. Нерідко він використовується туристами для кращого орієнтування в незнайомій місцевості.

Вплив функціональних особливостей туристичних путівників є двозначним на вимоги до них. З одного боку, функції впливають на змістове наповнення видання, з іншого — на його візуально-комунікативне оформлення.

Функції сучасного туристичного путівника [3]:

- утилітарна функція;
- функція транслявання;
- функція формування поведінкових стереотипів;
- рекламно-іміджева;
- функція конструювання пам'яток;
- інформативна;
- освітня;
- комунікативна.

Утилітарна функція путівника полягає в зручності його використання. «З одного боку, змістові вимоги до інформаційного наповнення визначаються необхідністю виокремлення основних, першочергових фактів, які будуть цікаві споживачеві, й неможливістю і неактуальністю великого нагромадження наукової інформації» [3, с. 9]. Зовнішньо зручність використання полягає у невеликому форматі видання, використанні зносостійких матеріалів для друку,

а також характеристики верстки тексту: контрастність тексту, правильно дібраний кегль, читабельні характеристики гарнітури тощо.

Функція транслювання передбачає передавання наукового знання на рівень буденної свідомості. У путівнику використовується стилістика викладу науково-довідкова й науково-популярна. Інформація значно спрощується, уніфікується, скорочується й отримує посилене емоційне забарвлення, що проявляється через введення в текст спеціальних термінів, в особливостях цитування, в розширеному використанні тропів. Така особливість змісту вимагає спрощення сприйняття самого тексту, яке відбивається у верстці видання. Тобто використання маркування розділів, коротких інформаційних блоків, невеликих абзаців, а також додаткових візуальних акцентів в тексті (шрифтове виділення, виділення кольором, різними символами) для збільшення швидкості «схоплювання» інформації.

Функція формування поведінкових стереотипів висвітлюється у вигляді використання прийомів інструктування споживачів інформації: демонстрації престижності тих чи інших дій, порад, підбадьорювання, спонукання і навіть використання наказового способу. Характерно те, що рівень розвитку туристичної індустрії в регіоні впливає на кількість використання таких прийомів; чим цей рівень вищий, тим частіше використовуються подібні способи впливу. Тобто всі дії та почуття мандрівника немовби прописуються наперед. Путівник перебирає на себе контроль за візуальним сприйняттям: не тільки радить, які саме об'єкти варто розглядати, а й продиктовує ступінь деталізації при огляді, нав'язує «відповідні» реакції та враження.

Рекламно-іміджева функція путівника відбивається на зовнішньому вигляді видання через розташування візуально-інформаційних акцентів у вигляді яскравих ілюстрацій або додаткових фактів, прийомів перебільшення та акцентування уваги на мапах-схемах щодо комерційних або культурних об'єктів міста. Регіон виступає як своєрідний «товар», і завданням путівника є максимально висвітлити його переваги, розкрити їх перед споживачем. У

путівниках використовуються такі прийоми, як позиціонування, персоніфікація іміджу, перебільшення, зіставлення з усесвітньо відомими пам'ятками тощо.

Суть рекламно-іміджевої функції у вкладанні грошей в регіон. Тобто спочатку путівник заохочує відвідати регіон, через надання всебічної й розгорнутої інформації про його переваги, а потім дає поради щодо участі в туристичних практиках. Це передбачає заклик пересуватися регіоном, відвідати свята, фестивалі, купувати сувеніри, тобто інвестувати гроші.

У контексті функції конструювання пам'яток історичні пам'ятки — це не просто об'єкти архітектури, мистецтва: насамперед це об'єкти масового споживання, товар, створений для задоволення запитів споживачів. «Конструювання пам'яток передбачає зміну пріоритетів у сприйнятті; переведення пам'ятки з поля функціонування мистецтва в поле функціонування масової культури; спрощення, а часом і спотворення змістів, заміну вартостей, значень; тиражування і організацію масового споживання; переведення зі сфери незацікавленого естетичного сприйняття у сферу престижного споживання. У такий спосіб путівник виступає як інструмент, що переводить предмети історії, культури, елітарного мистецтва в об'єкти масової культури. Результатами цього є безпосередній вплив на систему установок, вартісних очікувань людини, на систему предметних значень, якими людина володіє. Змінам підлягають навіть «візуальні завдання», які людина повинна вирішити. Функція конструювання пам'яток виявляє себе також у підміні процесу уважного сприйняття пам'ятки (адже турист їде, щоб на власні очі побачити те, про що знає, що бачив у копіях і репродукціях) процесом «перебування в просторі пам'ятки», з'єднанням із засвоєнням інформації» [3].

Інформаційна, комунікативна і освітня функції є взаємодоповнюючими і дуже схожими. Інформаційна — передбачає подачу актуальної та змістовної інформації в текстах туристичного путівника. Надалі інформаційна функція перетікає в освітню, оскільки саме наповнення змісту фактами, які безпосередньо впливають на свідомість споживача, розширює його кругозір, а

так само задовольняє потребу в пізнанні. Комунікативна функція передбачає спілкування між замовником путівника і його споживачем через його інформаційне (текстове та ілюстративне) наповнення.

До цього списку ми вважаємо доцільним додати ще одну функцію — естетичну. Тобто путівник служить сувеніром та пам'яткою про відвідане місце.

На нашу думку основними функціями путівників є інформативна та рекламна.

Підсумовуючи, розуміємо, що немає чіткого критерію, за яким можна віднести путівник до певного виду літератури. Проте чинний державний стандарт України регламентує його як різновид довідкової літератури. Зважаючи на функції, які виконує путівник, цей тип видання є специфічним довідковим виданням, адже поєднує в собі (в залежності від наповнення книги) складові науково-популярного, інформаційного та рекламного видання.

1.2. Історія становлення путівника

Першим путівником можна вважати книгу історика Стародавньої Греції Павсанія, написану у 70-х роках під назвою «Опис Еллади», оскільки він подав описи історичних місць тогочасної Греції. Проте у деяких джерелах [40, с. 8] вказується, що у 2 ст. до н. е. Антипатр із Сідона склав список семи чудес світу у формі поеми, яка слугувала своєрідним путівником для тогочасних мандрівників.

У Давньому Римі праобразом путівника був ітінераріум (з лат. *itinerarium* — опис подорожі). Він був 2-х видів: 1) *itineraria adnotata* або *scrípta* — дороги, які містили назву і відстань до місця; 2) *itineraria picta* — містили виміряну відстань та географічні карти [22, с. 281]. Першим з «путівників» того часу, які збереглися до наших днів, вважається «Бордоський путнік», написаний мешканцем міста Бордо, який в 333 році побував у Константинополі і Єрусалимі. Перша частина книги складається зі списку населених пунктів на

шляху Бордо–Мілан–Константинополь–Єрусалим із вказанням відстані між ними. У другій частині твору подано короткий опис палестинських святих місць, деяких пам'ятників біблійної історії із зазначенням їхнього розташування.

У Середні віки при монастирях писали літературні праці, які вміщували описи напрямків для паломників. Існували два види таких літературних творів — власне путівники (вони описували прикладні відомості і пропозиції для маршруту) та «ходіння» (відтворювали скоєні подорожі). Так ще в V ст. був складений «дорожник» з описом маршруту від Галії до річки Йордан.

Найдавнішим путівником, написаним в жанрі «ходіння» у Стародавній Русі є «Житіє і Хоженіє» ігумена Данила в Єрусалим і Святу землю (початок XII століття). Не менш унікальною є і «Книга Паломник» Антонія, архієпископа Новгородського, у якій він описав своє «ходіння» в Царгород (кінець XII століття). А найвідоміший і найдосконаліший — «Ходіння за три моря» (Каспійське, Чорне і Аравійське) тверського купця Афанасія Никітіна. Велика кількість і достовірність фактичного матеріалу, який був викладений у цьому творі, стала цінним тогочасним джерелом інформації про Індію та Персію. Твір хоч і виходить за рамки путівника, але він визнаний значною пам'яткою давньоруської літератури. Текст перекладено на різні мови світу. В описі шляху автор згадує і Крим: «Море перейшли, так заніс нас вітер до самої Баликаєє (*Балаклаві — прим. авт.*). І звідти пішли в Токорзофу (*Гурзуф — прим. авт.*) І стояли ми тут п'ять днів. Божою милістю прийшов я в Кафу (*Феодосію — прим. авт.*)» [54, с. 34]. Цей твір хоч і не містив прямих рекомендацій з розробки маршруту і підготовки подорожі, але використовувався він саме в цих цілях, тому що віднайти джерела, які б повніше і точніше відображали віддалені регіони міст, було напрочуд складно.

У XVI столітті стали з'являтися численні тексти, які різними способами розповідали про подорожі. У 1552 р. Шарль Етьєн (Charles Estienne) видає «La Guide des Chemins de France». Книга стає першим надрукованим дорожнім

гідом на розмовній мові, цілком присвяченим Франції. Звичайно, існували і попередники, зокрема путівники для паломників. Наприклад, путівник по Сантьяго де Компостела, знаменитому транс'європейському паломницькому шляху Середньовіччя, складений Емрі Піко (Aimery Picaud). У ньому представлена інформація не тільки про святі місця і про релікти, але і відомості про харчування, характер жителів, умови безпечної подорожі [34].

На початку XVI ст. у Франції публікуються два путівники для паломників — «Le voyage de Jacques» і «Le Saige Le voyage de la terre sainte composé par Maistre Possot». Автори путівників давали уточнення відстані, час, необхідний для того, щоб досягти тієї чи іншої точки, наземні і морські способи подорожі, поради для безпечної подорожі.

В середині XVI ст. Андреа Палладіо написав два посібники: «Древності міста Риму» та «Опис церков, каплиць, мощей святих тіл і місць отримання індульгенцій в місті Римі». Через два століття французький художник Ніколя Кошен видав тритомник «Подорож по Італії», в якому запропонував маршрут для любителів мистецтва, що включав всі доступні на той момент художні збори, як приватні, так церковні і державні.

Перед Французькою революцією витримав кілька видань цікавий «Новий опис достопам'ятностей Парижа» Антуана Дюлора, в якому всі визначні місця були зібрані в алфавітному порядку разом з інформацією про лазні, клуби, театри, гуляння та інші корисні заклади з їх адресами, які б могли привернути увагу мандрівника.

Перші путівники по Європі для світських мандрівників з'явилися в XVI ст., проте набули вони широкого поширення тільки в XVIII–XIX ст. з появою нового виду культурної практики — туризму, який став можливим завдяки змінам в структурі західноєвропейського соціуму і розвитку загальнодоступного масового транспорту. Другий фактор, який сприяв зростанню потреби в путівниках, — розвиток курортів і курортної індустрії, який полягав в рекламі своїх послуг і в залученні відпочивальників [34].

Англійський видавець Дж. Марі на початку XIX ст. започаткував видання путівників. Проте в цій справі вагомий внесок вніс німецький видавець та книготорговець Карл Бедекер: «Найбільш близькими до сучасного розуміння виявилися путівники німецького видавця Карла Бедекера, чиє ім'я стало прозивним для позначення всіх подібних видань» [54, с. 34]. Таке видання було з докладним описом країн і міст, до яких часто додавали карти та ілюстрації. Найцікавіші місця відзначалися в книзі зірочкою, завдяки чому у читачів формувалося уявлення про найбільш видатні об'єкти, які необхідно відвідати. Завдяки цій ідеї Бедекера навіть можна вважати ініціатором поняття «пам'ятка».

Через те, що путівники цього автора найбільш повно відповідали потребам мандрівників, за їх зразками створювалися інші твори цього жанру. На сьогоднішній день видавництво Бедекера і досі працює, але вже під іншим ім'ям. Також у наш час можна почути слово «беккер» на позначення путівника.

У першій половині XX ст. починається масовий випуск туристичних путівників. «У 30-х рр. XX ст. почали з'являтися перші українські путівники краєм, зокрема «Історичні проходи по Львові» І. Крип'якевича (1932), «Долиною Опору і Стрия» Є. Пеленського (1933) та ін.» [29, с. 45]. Останній був виданий завдяки Українському краєзнавчо-туристичному товариству «Плай» і позиціонується як один із перших в історії українських путівників для мандрівок в гори.

Засноване у 70-ті роки XX століття австралійське видавництво Lonely Planet було одним з перших офіційних, яке спеціалізувалося на випуску путівників для небагатих туристів, тобто молоді і студентів. Зараз вони стали практично культовими в туристичному середовищі. Основна мова англійська, проте після 2000-х років вже з'явилися видання іншими мовами світу. Перша книга цього видавництва описувала поїздку однієї англійської сім'ї під час медового місяця в Австралію через кілька європейських і азіатських країн.

Відтоді минуло більше сорока років. Зараз у видавництві трудяться більше 500 працівників та 300 авторів над описом кращих туристичних маршрутів по всіх континентах. Видавництво Lonely Planet видало більше ніж 500 одиниць видавничої продукції, переважно це туристичні путівники, порадики і розмовники.

Не менш популярними за Lonely Planet є книги Blue Guides. Основний акцент в цих виданнях зроблений на культурну програму. На сторінках путівників будуть описані усі пам'ятки, які можна зустріти під час подорожі.

Із появою телебачення з'явилися аудіо-відео путівники. Завдяки винайденням носіїв та приладів для зчитування такої інформації (відео- та DVD-магнітофони) путівники стали загальнодоступними. Тобто кожен, хто хотів, міг придбати касету або CD із путівником. Такі нововведення були здійснені для того, щоб гайдбук був інформативним, цікавим та привабливим.

Наступний етап розпочався із появою комп'ютерів, і найголовніше — інтернету. «З'явилися нові сучасні, інтерактивні, мультимедійні путівники з безліччю можливостей та опцій, які вже не було обов'язковим розміщувати на звичних носіях інформації — вони цілковито розміщені та призначені для інтернету. Здатні вміщувати в собі значні об'єми інформації, а їх використання не обмежується лише персональним комп'ютером — в будь-який момент часу за наявності доступу до інтернету їх можна завантажити або переглянути на власному ноутбуці, планшеті чи смартфоні в зручному для користувача місці» [55, с. 250].

Як підсумок, на сьогоднішній день є багато різноманітних форм путівників. Проте електронні путівники є найактуальнішими та надають більше можливостей порівняно із паперовими.

1.3. Типологія путівників

Єдиної офіційної науково розробленої типології путівників ще досі немає. Хоча спроби у цьому напрямку є, зокрема О. Вербіцька стверджує, що «за

читацькою адресою путівники по місту можна поділити на кілька груп: для туристів (довідкове видання); для фахівців-екскурсоводів, краєзнавців; для мешканців міста. Але це дуже умовний і загальний поділ. Кожне видання розраховане на якусь певну групу читачів, які різняться соціальним становищем, рівнем освіченості, стилем життя, національністю, зацікавленнями тощо. Все це необхідно враховувати при написанні та редагуванні путівників» [5, с. 212]. У зв'язку з розвитком видавничої продукції, туристичні путівники за читацькою адресою можна поділити ще на путівники для дорослих та дітей.

Кандидатка філологічних наук Т. Крайнікова подає таку класифікацію:

- «за предметом опису: оглядові (присвячені країні, регіону) та предметні (присвячені певному населеному пункту);
- за мірою ілюстративності: ілюстровані та текстові;
- за характером інформації: переважно інформаційні і переважно практичні» [19].

До цієї класифікації ми ще можемо додати такі аспекти:

- за типом маршрутів: авто-, велопутівник, водний путівник, путівник для пішого походу, путівник для осіб з інвалідністю;
- за серійністю: серійні та не серійні;
- за форматом: настільні, портативні, кишенькові;
- за об'єктом опису: однооб'єктні та багатооб'єктні, або на рівні міст та на рівні держав;
- за мовною ознакою: одномовні (написані державною або іноземною мовою), багатомовні (видані кількома мовами), перекладені та паралельні (видання, випущені одночасно з іншими виданнями, вони є повністю ідентичними, але іншою мовою; видання, де один і той самий текст надруковано паралельно різними мовами);
- за способом виготовлення: друковані та електронні. Останні в свою чергу поділяються на оцифровані та власне електронні (аудіогід,

мультимедійний путівник, електронний буклет, інтерактивний путівник, мультимедійний навігатор).

На сайті туристичної фірми СВ-Астур подано таку класифікацію [25]:

1. Наочні. Сама назва цього виду говорить про те, що в путівнику представлено багато фотографій і ілюстрацій. Такі видання нерідко доповнюють рельєфною 3D картою, щоб легше можна було розібратися на місцевості.

2. Інформаційні. В такому путівнику мандрівник знайде не тільки інформацію про визначні пам'ятки, а й адреси готелів, ресторанів, які будуть ще й ілюстровані.

3. Для відпочинку. Це путівник із заздалегідь складеними маршрутами. У таких виданнях мінімум тексту і максимум ілюстрацій, тому вони користуються особливою популярністю у дітей.

4. Для бекаперів. Такі путівники з'явилися відносно недавно. У них мандрівники діляться своїм досвідом поїздки в ту чи іншу країну. Перший путівник для бекаперів з'явився в 1971 р, коли молода пара, повернувшись з весільної подорожі, вирішила розповісти про свою поїздку і надихнути інших молодят. Так з'явилася книга «Через Азію, недорого», що поклала початок нині всесвітньо відомому видавництву Lonely Planet.

5. Для диванних мандрівників. Видання створені для людей, які тільки збираються в подорож. Це свого роду ознайомлювальний путівник, який дає читачеві зрозуміти, хоче він їхати в ту чи іншу країну чи ні.

6. Для самостійних мандрівників. Путівники цього підвиду в Європі і США існують вже не один десяток років. Вони розраховані на тих, кого не влаштовують стандартні маршрути, запропоновані туристичними фірмами, але хто хоче щоночі проводити в комфортних умовах.

Таким чином, можна зробити висновок, що чіткої типології путівників немає. Деякі дослідники пропонують свої класифікації, однак їх потрібно ще

удосконалювати. Зважаючи на те, що сучасні путівники є різноманітні, то запропоновані поділи є умовні та загальні.

1.4. Репертуар путівників на видавничому ринку України (2015–2019 рр.)

А. Бідун стверджує, що «у сучасному просторі українського книговидання читачу не просто знайти якісний, повноцінний путівник за доступною ціною. Не кажучи вже про те, чи взагалі його вдасться знайти, якщо йдеться про мешканців сільських місцевостей, де мережа книгорозповсюдження недостатня, або й взагалі нерозвинена. Проблема тут не лише фінансова, а й ментальна: український читач в цілому практично не розглядає путівник як необхідний для себе тип літератури. Натомість закордонна практика свідчить про затребуваність такої літератури в великих обсягах. Більше того, іноземні видавництва практикують видання путівників, присвячених містам інших країн, на які потенційно збільшується туристичний попит» [2, с. 37].

В Україні серед видавництв, які випустили путівники за останні п'ять років, слід виокремити такі: «Фоліо», «Апріорі» «Основи», «Балтія-Друк», «КМ-Букс», «Центр Європи», «Золоті сторінки», «Publish Pro Ltd», «Саміт-книга», Видавничий дім «Укрпол», «Клуб Сімейного Дозвілля», «Букрек», «БУК», «Видавництво Старого Лева», «Київ», «Час майстрів», «Скай Хорс», «ArtHuss» та «By Locals». Їхні книги вирізняються спробою творчого осмислення цього жанру довідкової літератури. Створенню путівників сприяють також і органи місцевої влади та різноманітні організації, оскільки вони зацікавлені у розвитку культурної інфраструктури міста.

За типом маршрутів путівники бувають: авто-, велопутівники, водні, для пішого походу та для людей з інвалідністю.

Автопутівники на видавничому ринку України є із однойменними назвами, як от російськомовний «Автопутеводитель по Украине. 12 эксклюзивных маршрутов» Андрія Тичини (2016 р., виданий видавництвом «КМ-Букс»).

Проте уточнення в назві може не бути, але якщо описаний маршрут у виданні є великим і потребує автомобіля — це також буде автопутівником. Наприклад, путівники українською мовою Андрія Тичини, випущені видавництвом «Фоліо» у 2018 р. «Україна. Центр. Південь» та «Україна. Захід. Схід». Загалом у цих двох виданнях описано близько 60 маршрутів по усій Україні. Автор надає детальну інформацію про все, що зустрічається на шляху.

За останні п'ять років є інформація лише про один велопутівник Сергія Степчука «Твоя наступна подорож Закарпаттям» (2016 р.), який створено в рамках словацько-українського проекту «Велосипеди без кордонів», що тривав протягом 2016–2017 років. У книзі описано 8 різних за тривалістю і складністю маршрутів.

Водний путівник «Дністер. Туристичний путівник у 2-х томах» Олени Крушинської вийшов у 2016–2017 рр. у видавництві «Центр Європи». Описаний маршрут пролягає уздовж Дністра: сплави, пам'ятки архітектури на берегах, водоспади, скелі.

Путівники для пішого походу:

- «Харків. Короткий путівник» (2017 р., редакторка Іванна Байда, видавництво «Золоті сторінки». Матеріал розташований за шістьма екскурсійними маршрутами, присутня карта-схема центральної частини Харкова);

- «Альпіністські маршрути Карпат» (2019 р. автори-упорядники О. Костін, Є. Полтавець, видавництво «Золоті сторінки». Путівник альпіністськими походами розрахований на широку аудиторію читачів. До нього увійшов 31 класифікований маршрут);

- український путівник «Стежками Карпат. 80 маршрутів в Українських Карпатах» Олега Ямалова, випущений у 2019 р. видавництвом «Фоліо». У виданні описано 80 піших маршрутів, згрупованих по трьох регіонах Карпат, також автор надає інформацію про стан стежок та місця відпочинку.

«Попри все ще недостатню кількість якісних функціональних путівників, в Україні регулярно відбуваються спроби створити, а головне — розширити читацьку аудиторію. Важливо, що збільшується не лише кількість та тематичне розмаїття таких книг, а й відбувається процес їх пристосування для людей з особливими потребами...» [2, с. 39]. У 2017 р. в Україні видали перший у світі путівник шрифтом Брайля. Авторка Катерина Теліпська. Видання надруковане «Braille studio» в межах проекту «Луцьк у долонях». Окрім літер, у путівнику присутні ще три рельєфно-графічні зображення архітектурних пам'яток Луцька. Наклад такого унікального видання 30 примірників.

За серійністю: серійні та несерійні.

У 2018 р. українська команда Made in Ukraine випустила англomовний кишеньковий путівник «Ukraine Travel Guide», в якому зібрані місця для відпочинку, пам'ятки культури і архітектури, ресторани та магазини, які користуються популярністю у місцевих жителів і туристів [16]. Видавництво «Publish Pro Ltd». Під редакцією Юлії Савостіної. Ця книжка стала першою із серії «Ukraine NOW». Наступного року виходять ще чотири путівники: «Odesa & Region Travel Guide», «Kyiv & Region Travel Guide», «Lviv Travel Guide» та «The Ukrainian Carpathians Travel Guide». Їх видає видавництво «Саміт-книга». Також вони різняться із першою книгою кількістю сторінок, «Ukraine Travel Guide» має 320 ст., наступні — до 150 ст. [18].

Київське видавництво «Основи» [26] створило серію англomовних путівників «Awesome Ukraine». У період з 2016 по 2019 рр. вийшло 6 книг: про Україну загалом, Київ, Львів, Харків, Дніпро та Одесу. Авторами книг є: Ірина Цілик, Тамара Кравченко, Ганна Копилова та Гліб Буряк. У кожному виданні приблизно по 200 сторінок.

Також ці дві серії відносяться і до одномовних путівників, оскільки вони написані однією мовою — англійською.

Усі інші путівники, згадані у цьому підрозділі, є несерійні.

За об'єктом опису: на рівні міст та на рівні держав.

Путівників містами за 2015–2019 рр. є вдосталь, наприклад:

- книга видавництва «Фоліо» «Львівщина» (2016 р., автор Наталія Бандило, маршрути складені по усій території Львівської області);
- перекладений путівник з російської мови Олександра Бабица «Путівник по Одесі» (2017 р., видавництво те ж саме. Це видання складене уже суто по одному місту);
- наступного року «Фоліо» випускає путівник «Замки Тернопільщини» Марини Ягодинської та Богдана Строценя. Тут описуються фортеці, палаци, княжі міста, сакральні пам'ятки та цікавинки області;
- «Стежками предків: Любачівський повіт», виданий у 2019 р. видавничим домом «Укрпол», є першим україномовним путівником Любачівським повітом в Польщі. Книгу, яка описує культурну спадщину частини українського етнорегіону Надсяння, підготувала команда громадської організації «Вирій».

У 2018 р. вийшов путівник, що за об'єктом опису класифікується як на рівні держави — «Країни світу» Наталії Попович від видавництва «Клуб Сімейного Дозвілля». У путівнику турист знайде для себе усе необхідне: пам'ятки, місця, обов'язкові для відвідування, відпочинок і розваги, сувеніри, різні особливості країн та інше. Також до цієї класифікації можна віднести вищезгадані путівники «Ukraine Travel Guide» та «Awesome Ukraine».

За мовною ознакою: одномовні, багатомовні, перекладні та паралельні.

Одномовні путівники — це видання, що містять текст однією мовою (державною або іноземною):

- «Прогулянка Волинню та Луцьком» видана українською мовою (2015 рік, видавництво «Балтія-Друк», автори: Петро Троневиц та Оксана Карліна);
- україномовне видання «Топ 25 архітектурних шедеврів Львова». Автор Ілько Лемко. Видане видавництвом «Апріорі» у 2018 році;

– англomовний путівник «Kyiv by Locals» того ж року. Авторки: Ніна Горбачова, Ольга Бесхмельніцина, Зоя Литвин та Аліна Рудя. Видавництва: «ArtHuss» та «By Locals»;

– книга «Interesting Ukraine», видана англійською мовою у 2019 році видавництвом «Скай Хорс». У виданні присутні QR-коди, отож його можна віднести і до інтерактивних путівників. Авторами є: Вікторія Угрюмова, Володимир Невзоров та Наталія Соболева.

Паралельні путівники:

– путівники Андрія Тичини «Україна. Центр. Південь» та «Україна. Захід. Схід» є польською, англійською та російською мовами;

– путівник найвизначнішими місцями Львова «Книга Львів. Подорож у часі» Андрія Музичишина. Видавництво «Апріорі», 2018 рік. Книга перекладена на англійську, польську та російську мови;

– видання «Личаківський цвинтар. Путівник. Випуск 1», автор Ілько Лемко, видавництво «Апріорі». Надруковане українською та польською мовами.

До перекладених путівників можна віднести уже вищезгаданий «Путівник по Одесі» Олександра Бабича, перекладений з російської мови, а також «Незвичайний Київ: 2-ге видання» (надрукований видавництвом «Скай Хорс» у 2018 році. Автори: Лада Лузіна, Вікторія Угрюмова, Олександр Анісімов, Григорій Мельничук, Георгій Кравець, Юрій Олейнік, Юрій Назарчук, Сергій Домашевський), перекладений з російської мови.

У 2019 р. вийшло друком багатомовне видання «Ужгород. Туристичний путівник». На сторінках двомовного видання (українською та англійською) — інформація про пам'ятки архітектури, музеї, фестивалі, унікальні та історичні місця, заклади проживання (готелі, хостели) та харчування із зазначенням назви, адреси, графіку роботи та контактів [6].

За способом виготовлення: друковані та електронні.

Усі описані тут путівники є друкованими.

На сторінках інтерактивних путівників зашифровані посилання у вигляді QR-кодів, перейшовши за якими можна більше дізнатись про той чи інший об'єкт, подивитись фото, відео тощо:

- «Наші Чернівці» — інтерактивний путівник, виданий видавництвом «Букрек» у 2018 р. Автори: Марія Никирса, Анастасія Серікова. У виданні зібрано історії та легенди про найбільш визначні місця Чернівців;

- дитячий інтерактивний путівник «Таємниці Київської Софії» у 2019 р. випустило видавництво «Балтія-Друк» в рамках конкурсної програми «Створюємо інноваційний культурний продукт» Українського культурного фонду;

- у 2019 р. вийшов дитячий російськомовний інтерактивний путівник Одесою «Одесса. Нескучный путеводитель для детей» видавництва «БУК». Автори: Галина Андрєєва, Тетяна Вовчек, Наталія Чорнобривець. На сторінках видання цікаві завдання та інформація про місто;

- того ж року у «Видавництві Старого Лева» вийшла інтерактивна книга «Ukraïner. Країна зсередини», написана за мотивами першого кола масштабної експедиції Україною під назвою Ukraïner. Автор ідеї — Богдан Логвиненко.

Ще одним підвидом електронних путівників є мультимедійний путівник. У 2017 р. було опубліковано проєкт «UKR.Є», який створили студенти Інституту журналістики Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Це путівник одинадцятьма містами України. Рубрики: коротка історія міста, транспорт, визначні місця, пам'ятки природи і парки, місця відпочинку, готелі та хостели, місця харчування, вищі навчальні заклади [32].

За читацькою адресою: для дітей і для дорослих.

Нині в Україні з'являється дедалі більше якісних і різноманітних книг для дітей. За останнє десятиліття було випущено багато путівників для маленьких читачів.

У 2015 р. виходять у світ дві книги із серії вімельбухів «Подорож Україною»: «Подорож Україною» та «Зимова подорож Україною» видавництва «Київ». Серія передбачає чотири книги, тобто одна книга про подорож в одну пору року. Наразі вийшла літня і зимова книги. Путівник розрахований на дітей від 3-х років.

Цього ж року побачив світ путівник «Видавництва Старого Лева» «Таємниці львівських левів» відомих братів-гідів Петра та Івана Радковець. Над ілюстративним матеріалом працювала ілюстраторка Іветта Ключковська. Путівник розрахований на читачів від 6 до 8 років.

У 2016 р. виходять дитячі путівники «Щоденник котячих мандрів» Лани Ра та «Допитливій малечі про цікаві речі. Подорож по Україні» Анни Третьак. Перша книга була створена за пластиліновим мультсеріалом «Моя країна — Україна». Текст у формі нотаток, коротких оповідань, а цікаві факти, дати і цифри винесені поза основним текстом, для акцентування уваги. Цільова аудиторія путівника — діти 6–12 років. Другий путівник містить інформацію про кожен із тогочасних областей України, багато фактичного матеріалу: площа, кількість населення, чотири видатних людини краю. Решту інформації присвячено замкам, палацам, музеям, заповідникам, природі тощо [9].

У 2017 р. видавництво «Час майстрів» випускає книгу «Казкове місто Суми. Дитячий путівник» Ганни Коршунової. На форзаці розміщена мапа Сум 1655 р., вкінці книги розташована така ж мапа, але майбутнього міста. Довідник побудований так, що у ньому відсутні колонцифри, натомість вказується століття, про яке йдеться на даних сторінках. У книзі присутні завдання, щоб перевірити, наскільки добре читач запам'ятав інформацію. Читацька адреса сягає віку від 6 до 12 років.

Того ж року виходить дитячий путівник «Легенди Чернівців від Чорної Вівці» Христі Венгрінюк. Ілюстраторкою є Христина Лукашук. У книзі описані легенди, які «озвучені» від імені Чорної Вівці. Путівник є своєрідним знайомством із містом, у ньому розповідається про речі, які притаманні лише

Чернівцям, пояснюються слова, які вживаються у цьому регіоні. Із книгою молоді читачі можуть познайомитись уже з шести років.

Усі інші путівники є для дорослих (якщо не вказується, що це саме дитячий путівник).

Отже, можна підсумувати, що за останнє десятиліття українські путівники вийшли на новий рівень. Багато книг було видано для іноземних туристів їхньою рідною мовою (англійською, польською, німецькою, іспанською, російською та інші). Ще однією заслугою є дитячі путівники, у період з 2015 по 2019 рр. їх з'явилося доволі багато. У зв'язку з науково-технічним прогресом в Україні появились електронні мультимедійні путівники, а ще книги, які «оживають», тобто інтерактивні. Також у 2019 році видано два унікальні провідники Чорнобилем: україномовний «Чорнобильська зона відчуження» та англomовний «Interesting Chernobyl». Варто згадати і те, що в цей період закордоном зафіксували іноземні гайдбуки Україною (наприклад, у 2019 році в Німеччині видавництво «Reise Know-How» вперше випустило путівник нашою державою) [46].

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РЕДАКТОРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ПУТІВНИКА

2.1. Робота редактора над концепцією путівника

Створення путівника здійснюється за допомогою аналітико-синтетичної переробки багатьох документів, щоб написати якісний, логічний, лаконічний і водночас доступний текст. Усі види довідкових видань призначені для вибіркового читання, в тому числі і путівник. Це необхідно врахувати, оскільки ця риса впливає на взаємодію змісту і графіки, а також втілення авторського задуму. Цільова аудиторія путівника не є сталою, ним можуть користуватись люди різного віку та соціального статусу. «Проте путівник зазвичай має чітко визначений функціонал: інформувати реципієнта про топографічний та соціокультурний простір певного міста, області, регіону тощо; надавати точний та доступний історичний фактаж; характеризувати притаманні описуваній території природні, економічні чи суспільні особливості» [56, с. 153]. Потрібно звернути увагу читача на те, що зростає роль естетизації гайдбука, іноді він схожий до мистецького видання.

В процесі історичного розвитку путівники придбали одну особливість – ідеологічну функцію. Вони не просто повідомляють про те, як куди-небудь добратися і де переночувати, а формують образ місця в свідомості читача і в сучасних економічних умовах покликані безпосередньо впливати на його бажання і вибір відправитися до того чи іншого об'єкту.

Концепція путівника — розказати про місто, залучити гостей і жителів міста до відвідування певного місця або визначної пам'ятки. Путівник створює образ міста.

Тому завданнями цього видання є:

- розповісти про популярні і маловідомі місця для подорожі/відпочинку;
- повідомити історію краю, міст, сіл і визначних пам'яток;
- розказати про життя місцевого населення, їх світогляд і релігію;

- показати багатство природи у певних регіонах, закликати до охорони навколишнього середовища;
- допомогти спланувати маршрут.

Коли людина потрапляє в незнайоме місце, їй буде корисний путівник або гід. Проте путівник може замінити гίδα, він містить всю необхідну інформацію, яка допоможе не заблукати і побачити всі визначні пам'ятки міста. Плюси видання в тому, що без путівника людині складно орієнтуватися в незнайомому місці, від дешевий, і книга залишиться на все життя, її можна використовувати при бажанні знову відвідати це місце, а також стане своєрідним сувеніром.

Характерними для путівників є:

- зручний формат для користування;
- актуальність та достовірність інформації, що подається;
- «високий ступінь узагальнення, точність, інформативність та імперсональність» [31];
- розташування матеріалів у порядку, зручному для одержання необхідної інформації під час подорожі;
- вибіркоче читання;
- наочність, використання фотографій, карт, схем;
- орієнтованість на певні категорії населення.

Аналізуючи праці Ю. Розанової [34, с. 284] та М. Жуліної і М. Кільгішової [12], можна виокремити типи інформації, які повинні бути представлені у якісному путівнику:

- карта міста;
- історична довідка;
- інформація про місцезнаходження визначних пам'яток, час і вартість їх відвідування;
- список екскурсійних програм, адреси сувенірних лавок;
- інформація для людей з інвалідністю;

- адреси закладів харчування, ціни, час роботи і контактні дані;
- необхідні телефони довідково-інформаційної служби, екстрених служб і таксі;
- інформація про туристичні центри;
- адреси вокзалів, банків;
- розклад руху транспорту та інша довідкова інформація.

Також можна додати інформацію про особливості менталітету і кухню місцевого населення, а також етику туриста. На нашу думку, варто ще вказувати адреси автозаправних станцій, кемпінгу, аеропортів, готелів, торгових центрів і спеціалізованих магазинів, що можуть пригодитись туристу. А також – залишити місце для нотаток (щоб читач міг вписати інформацію, якої йому не вистачає у путівнику, або ж свої емоції чи ремарки).

Гайдбук вимагає встановлення взаємовідносин між окремими структурними одиницями тексту (між розділами, що висвітлюють історію та сучасність; географічними, економічними, культурними та політичними даними, тощо). Структура путівника залежить від різних аспектів: логіки краєзнавчого вчення, задуму книги, особливостей міста тощо.

Структура всього матеріалу, який розміщений у путівнику, і його оформлення повинні створити найбільш сприятливі умови для вибіркового читання. Оскільки це видання найчастіше використовується під час подорожі, то повинне бути достатньо компактним, а принцип розташування матеріалу — зручним для читання: в алфавітному або систематичному порядку. Також у деяких путівниках, як і у довідкових видання, присутня довідкова стаття (наприклад, у путівнику «Прогулянка Волинню та Луцьком» [45] довідковими статтями є 8 маршрутів, котрі описуються. Структура їх є уніфікованою: у кожному маршруті описується історія міст, їх засновники та визначні пам'ятки. У цьому випадку розташування матеріалу є систематичним).

Текст путівника необхідно ділити по розділах і виділяти об'єкти всередині розділів. Цей прийом забезпечує можливість переривчастого читання: читач,

переглядаючи об'єкт, який його зацікавив, може в будь-який момент відірватися від тексту путівника, а поділ тексту на структурні складові дозволяє швидко знайти те місце, на якому зупинився [49].

На думку дослідниці О. Вербіцької [5, с. 125], «у будь-якому путівнику доцільно дотримуватися наступної схеми викладу:

1. Вступ, в якому розкривається у загальних рисах сучасне обличчя міста, встановлюється його економічне і культурно-історичне значення.
2. Географічне становище і характеристика природних умов місцевості.
3. Історія міста за окремими етапами — від його заснування до сучасності.
4. Сучасне місто — деталізована характеристика у цілому і за окремими районами, розкриття різноманітних сторін життя (економіка, культура, наука, освіта, мистецтво, архітектурно-будівельне планування, визначні місця, пам'ятки, передмістя міста).
5. Виклад на основі узагальнення сучасних знань про місто стислого прогнозу його розвитку в майбутньому.
6. Наявність інформаційних додатків, якщо видання призначене для туристів».

Щоб текст був логічно поділений на структурні одиниці, можуть бути використані різноманітні прийоми групування відомостей [5, с. 126]:

- топографічний — сутність його полягає в тому, що пам'ятні місця розбиваються на топографічні групи, відповідні (за розділами книги) адміністративним або природно-історичним районам міста;
 - маршрутний — пов'язаний з розробкою маршруту екскурсії по місту, що є композиційним стрижнем путівника;
 - маршрутно-топографічний — поєднує в собі два попередніх.
- Подається декілька екскурсійних маршрутів, прив'язаних до топографічної структури міста;

- маршрутно-тематичний — для компонування матеріалу розробляються окремі тематичні маршрути за ходом визначних пам'ятників;
- тематичний — як і в попередньому випадку, матеріал групується в розділи за ходом визначних пам'ятників. Але в середині розділів виклад ведеться вже не за маршрутною канвою, а в будь-якій іншій послідовності. Наприклад, внутрішня рубрикація може відповідати історичній хронології — послідовності створення об'єктів;
- змішаний — поєднання різноманітних комбінацій названих вище прийомів. Таку побудову найчастіше використовують у колективних роботах. Наслідком може бути порушення логічності композиції.

Запропонована схема композиції визначає лише загальну логічну побудову книги, тому вона може бути іншою. Якщо ж врахувати розмір окремих структурних одиниць, то він визначається специфікою типу видання та індивідуальними особливостями твору. Складання композиції залежить від можливостей автора, але він не довільно вибирає структуру, а спирається на логіку предмета, який складає зміст книги. У цьому випадку редактор вміщується у роботу над путівником і допомагає створити оптимальний варіант композиції.

В основному путівники описують основні об'єкти туристичного маршруту. «Туристський об'єкт — місце, що приваблює туристів завдяки своїм природним і штучно створеним рисам (природа, художні та археологічні цінності, кліматичні умови тощо)» [38].

На думку дослідниці Н. Філатової [48, с. 19] — у текстах путівників представлені чотири види композиційних структур, що використовуються для опису туристичного об'єкта: відцентрова (опис об'єкта будується від центру до окраїн, що розширюються кільцями), маршрутоутворююча (відповідає оптимальному маршруту огляду визначних пам'яток), логічна (від більш важливих, з ідеологічної точки зору об'єктів, таких як офіційні будівлі, до

менш важливих, наприклад зони відпочинку) і ступінчаста (заснована на принципі покрокового здобуття знання адресатом).

У путівнику також важлива рубрикація — «це членування тексту на складові частини, графічне відокремлення однієї частини від іншої, а також використання заголовків, нумерації та ін.» [53, с. 295]. Найпростіша рубрикація — поділ на абзаци. Якщо текст ділиться на великі за обсягом частини, вони можуть мати назви: частина, глава, параграф, частина. Рубрики у путівнику повинні бути виразними, високоінформативними та уніфікованими.

Найчастіше в виданнях такого роду застосовуються тематичні рубрики — це слово або словосполучення, коротко і влучно характеризує зміст розділу [12].

2.2. Робота редактора над фактичним матеріалом, мовою і стилем видання

«У редакційній практиці фактичний матеріал включає в себе власне факти, тобто щось твердо встановлене, таке, що відбулося насправді, та власні імена, географічні назви, дати, кількісні показники. До фактичного матеріалу відносять також цитати» [15, с. 115-116].

Найважливішими критеріями оцінки фактичного матеріалу авторського оригіналу є [3]:

1. **«Достовірність.** Правдивість — це істинність факту, знання про який не є хибним і не суперечить фактологічній системі, в межах якої розглядається певний факт. Фактичний матеріал на достовірність можна перевіряти за допомогою довідкової літератури, офіційного експертного підтвердження (варто звернутись до компетентних та авторитетних людей, підприємств, організацій, інститутів, які б змогли підтвердити або заперечити достовірність відомої інформації та на яких можна посперитися), а також аналізувати контекст твору, що допоможе йому уникнути недостовірності певних відомостей.

2. **Повнота.** Назва повинна відповідати змісту. Також важливим є співвідношення релевантної інформації до супутньої, не варто перевантажувати текст «водою» для збільшення обсягу. Недоречними є алогічні факти, які ніяк не ілюструють чи не аргументують думку. Важливо, щоб факти відповідали темі, повністю її розкривали і не перечили нормальному сприйняттю тексту в цілому. Тема твору має бути актуальною, а сам фактаж гармонійно упорядкованим.

Не потрібно перевантажувати текст фактичним матеріалом, якщо в цьому немає необхідності. Фактів у тексті повинно бути стільки, щоб вони розкривали досліджуване поняття.

3. **Доцільність** — це характеристика факту, яка означає його доцільне вживання у творі. Факт, що порушує комунікативну логіку, є недоречним, він збиває з пантелику читача твору, піддається сумнівам стосовно описуваної події, особи і т. д. Недоречними також є алогічні факти, які не ілюструють чи не аргументують думку. Для того щоб збільшити обсяг майбутнього видання автори часто вдаються до так званих «ліричних відступів». Вони не несуть ніякої важливої інформації, іноді навіть не стосуються теми написаного. Доречність факту тісно пов'язана і з такими поняттями, як «етика» та «мораль». Зрозуміло, що неетично та недоцільно писати про якусь трагедію, катастрофу в житті як окремої людини, так і цілого народу».

Дослідниця К. Борисенко стверджує, що «варто згадати ще й про інші якісні характеристики фактів: типовість, соціально-політична значимість, ідейність і точність та ін.» [4].

Найосновніше для путівника є якість фактичного матеріалу та точність вибору об'єктів характеристики. Найважливіший принцип вибору об'єктів — це найбільша культурна та історична цінність, тому не дозволяється, щоб у путівнику про Тернопіль, наприклад, не згадувався драмтеатр ім. Т. Шевченка чи кафедральний собор. Слід вказувати і деяку інформацію про споруди, які не

збереглися, але багато значили у житті міста (костел, на руїнах якого зараз побудований ЦУМ). Матеріал про ці об'єкти має бути оптимальний.

Потрібно враховувати і читацьку адресу цього видання (наприклад, історико-краєзнавчі відомості подаються для широкого кола читачів). Необхідно поєднувати різні сфери людської діяльності, тобто путівник повинен мати комплексний характер, а не суто історичний чи архітектурний. У провіднику слід подати такі факти як — шляхи сполучення (водні, автомобільні та інші транспорти) і план міста, щоб читачам було легше орієнтуватись у місті. Важливе значення у гайдбуках посідає також історія міста, її варто описувати у хронологічному порядку, за етапами розвитку населеного пункту. Факти повинні яскраво передавати зміст цих подій, прирівнювати їх до сьогодення, тобто наскільки вони типові зараз. Не рекомендується упускати факти із історії країни, якщо вони стосуються цього міста.

Фактичний матеріал повинен бути неповторним і індивідуальним у кожному путівнику. Найголовніше — це вміти обрати той матеріал, який буде найцікавіший і найнеобхідніший для знайомства із містом саме для цієї читацької аудиторії. «Слід звертати особливу увагу на те, що різним групам читачів потрібні різні відомості: місцевому населенню — цікаві факти з історії у поєднанні з необхідною інформацією (наприклад, список шкіл); екскурсоводам, краєзнавцям — деталізована інформація про місто загалом та окремі архітектурні атракції; туристам — мінімум відомостей з історії, головне — практична інформація» [5, с. 214].

Джерелами фактичного матеріалу може бути інформація із:

- деяких державних кадастрів України (наприклад, Кадастру тваринного світу України, у якому вказується географічне розповсюдження тварин, що буде доречно у путівниках певної місцевості);
- музейних архівів (наприклад, музей про Тернопільщину зіграє велику роль у написанні путівника Тернопільщиною);
- обласних архівів;

- різних статистичних даних;
- друкованих джерел (інші путівники, енциклопедії, довідники, карти, посібники, підручники, часописи, журнали, газети тощо);
- спостережень самого автора (такий метод буде доречним у путівниках, які описують маршрути);
- консультацій з працівниками музею, істориками тощо;
- спілкування із місцевими жителями того регіону, про який йтиметься в путівнику;
- джерелом фактичного матеріалу, який знаходиться вкінці довідника (рубрика «Корисна інформація», у якій є список закладів харчування, готелів, музеїв тощо) є сайти про місто, у яких публікуються назви, адреси та контакти потрібних закладів. Наприклад, таким сайтом про Тернопіль є <https://109.te.ua>. Проте таку інформацію необхідно перевіряти як мінімум ще у 2-х джерелах.

Не менш важлива у путівнику мова і стиль викладу, вони забезпечують засвоєння змісту видання.

«Найважливіша вимога до мови довідкової літератури — її нормативність. З особливою увагою редактор повинен підходити до аналізу визначень соціально забарвленої лексики. Річ у тім, що не тільки масовий читач, а й фахівець, нерідко схильний у своїй аргументації покладатися на авторитет енциклопедії, а це, природно, може викликати грубі помилки, якщо тлумачення слова має похибки, якщо визначення поверхове як у семантичному, так і в прагматичному плані. Щоб definitely реалізувати довідкову функцію, треба використати в книзі спеціальні засоби, що сприяють пошукові та орієнтації» [37, с. 202].

Особливості мови та стилю у путівниках:

1. Мовно-стилістичні засоби повинні відповідати темі, ідеї і змісту твору.

2. Оскільки путівник розрахований на широке коло читачів, то мова повинна вирізнятись простотою, винахідливістю, популярністю в найширшому значенні цього слова.

3. Точність і ясність (зрозумілість) мовлення. «Точність пов'язується з ясністю мислення, а також зі знанням предмета мовлення і значення слова. Уміння оформляти і виражати думки адекватно зумовлюється знанням об'єктивної дійсності, постійним прагненням пізнавати реальний світ, а також знанням мови. Мовлення буде точним, якщо вжиті слова повністю відповідатимуть ustalеним у цей період розвитку мови їхнім лексичним значенням» [41, с. 120].

4. Правильність та чистота мови. До правильності «належать правильна вимова звуків і звукових комплексів, правила наголошування слів, лексико-фразеологічна, граматична, стилістична нормативність, написання відповідно до правописних і пунктуаційних норм» [41, с. 120]. Чистота — це використання літературно-нормативних слів і словосполучень та правильне їх звучання.

5. Лаконічність без шкоди змістові — короткий і стислий виклад тексту.

6. Виразність і яскравість.

7. Емоційна насиченість — втілюється завдяки використанню художніх засобів.

2.3. Робота редактора над науково-довідковим апаратом видання

Значне місце у створенні та підготовці до друку путівника посідає науково-довідковий апарат. Дослідниця О. Вербіцька стверджує, що цей етап є дуже важливим, проте «через нерозробленість теоретичних проблем виходить чимало неякісних путівників, апарат яких укладено непрофесійно, а то й просто безграмотно» [5, с. 216].

До науково-допоміжного апарату видання відносяться такі елементи: епіграфи, присвячення, передмови, післямови, примітки й інші [45, с. 54], а також вступ, різноманітні довідки і поради для читачів (додатки), бібліографічні посилання. Редактор та автор повинні добре обмірковувати усі ці елементи у майбутньому виданні, вибирати їх відповідно до специфіки типу твору, читацької адреси та цільового призначення.

«Присвята — напис перед основним текстом видання, в якому автор повідомляє про те, кому він присвячує свій твір і часто кому він це робить» [35, с. 78]. Зазвичай присвяту складають текстом меншого кегля із шрифтовим виділенням та вужчого формату від сторінки складання. Може розміщуватись на окремому аркуші або безпосередньо перед основним текстом. Присвяту не беруть у лапки.

«Епіграф — компонент апарату видання (оригіналу), який подано у формі короткої цитати перед повідомленням (його розділом) і виражає його основну ідею» [28, с. 373]. Епіграфи подаються або до всього тексту путівника, або до окремих розділів. Зазвичай, епіграфом слугують віршовані рядки. Його складають вужчим форматом, ніж сторінка складання із шрифтовим виділенням, кеглем меншим, ніж основний текст. Епіграф не беруть в лапки, а вкінці ставлять необхідний розділовий знак. Також вказують посилання на джерело.

Присвяти і епіграфи притаманні для путівників кінця XVIII–XIX ст., проте і зараз активно використовуються.

Одним із елементів, які повинні бути у путівнику, є передмова — «у ній автор, видавництво чи редактор повідомляють читача про те, що слід мати на увазі, читаючи, продивляючись чи вивчаючи видання» [35, с. 73]. У путівнику передмова зачасту написана самим автором і не має принципових відмінностей від видань інших жанрів щодо інформування читача. Іноді роль передмови виконує анотація або короткий вступний нарис, які мають на меті підтримати

інтерес читача. Передмову верстають на початку видання, після титулу, та інколи набирають шрифтами меншого кеглю або накреслення.

Вступ (або вступна стаття) — «частина довідково-допоміжного апарату книги, розміщена перед основним текстом і за змістом й призначенням близька до передмови» [35, с. 127]. У ній подаються відомості про історію міста, підкреслюється його індивідуальність. Вступ є одним із необхідних елементів у путівнику.

«Післямова — доповнюючий компонент апарату видання (оригіналу) в формі статті після основного тексту. Найчастіше містить відомості про автора, аналізує цей та інші його твори тощо» [28, с. 380]. Вона має мету пояснити щось читачеві після того як він прочитав основний текст. Іноді містить практичні рекомендації автора. Складається шрифтом тієї ж гарнітури, що і основний текст але меншим кеглем чи з іншим інтерліньяжем.

«Примітки — додаткові тексти, які пояснюють чи уточнюють основний текст» [35, с. 84]. Примітки бувають: внутрішньотекстові (розташовані всередині тексту після слова «примітки» безпосередньо біля слова, до якого подається примітка, беруться в дужки), підрядкові (під рядками основного тексту), посторінкові (внизу сторінки, графічно відділені від основного тексту — зноски), затекстові (вкінці основного тексту — виноски) та бокові (зверстані в колонку з відступом від лівого краю сторінки складання). Для орієнтування використовують цифрову або буквену нумерацію.

Посторінкові примітки до путівника можуть містити пояснення незрозумілих слів, вказівки на джерела відомостей, довідки про походження і значення місцевих географічних назв, про всілякі дати (місцева хроніка), місцезрештування, стан і призначення історичних будинків і пам'ятників, тощо. Найбільші помилки, які зустрічаються у примітках — це брак тлумачень незрозумілої інформації та пояснення загальновідомих речей. У більшості виданнях цього жанру використовують лиш бібліографічні примітки, що

вказують на джерела матеріалу, проте найчастіше цей елемент апарату взагалі є відсутнім [5, с. 217].

Список рекомендованої літератури є одним із елементів науково-довідкового апарату, який потрібно подавати (або не подавати), враховуючи читацьку адресу видання. Серед літератури можуть бути як популярні наукові роботи з історико-краєзнавчої теми, так і спеціальні твори з окремих тем.

«Додатки — це матеріали, які частково відхиляються від основної теми повідомлення, але в багатьох випадках можуть викликати в реципієнтів окремий інтерес» [28, с. 289]. Додатки розташовують вкінці книги, ними можуть бути: окремі статті, документи, листи, карти, схеми, коментарі, примітки, список ілюстрацій та ін. Особливим елементом довідкового апарату у путівниках є найрізноманітніші практичні довідки та поради для туристів: місце і час роботи музеїв, списки місць, які варто відвідати, адреси театрів, ресторанів, барів, туристичних фірм, вокзалів, інформація про тролейбусні, трамвайні й автобусні маршрути тощо.

«У цьому розділі надаються адреси й телефони театрів, концертних залів, музеїв, готелів або якщо видання історико-культурного змісту то стилів, історичних особистостей, митців тощо» [51, с. 54].

Окрім цього, у путівниках використовується ще й довідково-пошуковий та бібліографічний апарат видання — зміст, покажчики, колонтитули та колонцифри.

«Зміст — система заголовків усіх більш чи менш значимих частин книги з вказівкою сторінок, де вони розміщені» [35, с. 122]. Зміст відображає усі рівні рубрикації. Використовується для пошуку даних, найбільш затребуваний у довідниках з систематичним порядком розташування матеріалу. Цей елемент може бути заверстаний вкінці (це характерно для путівників XVIII–XIX ст.), або на початку книги. Інколи він може займати неповну сторінку і його розташовують або на оптичній середині сторінки або змішано з іншими елементами видання (наприклад, з вихідними відомостями). Для змісту

характерне використання шрифтів різного кеглю, видів гарнітури та накреслень. Зміст виконує ще й рекламно-пропагандистську функцію — привертає увагу читача, викликає інтерес до купівлі видання.

Незамінними в путівниках є покажчики — «списки розсортованих за певним принципом ключових слів (вокабул) повідомлення, біля кожного з яких вказана його абсолютна адреса» [28, с. 295]. Вони забезпечують швидке отримання довідкових відомостей різного характеру. Покажчики бувають двох типів: ті, які дають ще додаткові відомості (пояснення) і ті, де вказується тільки посилання на сторінку видання. Найчастіше матеріал структурують у алфавітному порядку. Нерідко у путівниках використовується наочний покажчик. Досить рідкісні для путівників іменні покажчики. Але є видання, що відрізняються повнішим довідковим апаратом, забезпечені іменним покажчиком архітекторів, художників, скульпторів та інших видатних людей. Також зустрічаються і топографічні покажчики вулиць, провулків, площ, бульварів, міст. Проте у сучасних путівниках зазвичай покажчики відсутні.

«Колонтитул — один рядок вгорі чи внизу сторінки, відділений від основного тексту (наприклад, лінійкою)» [1, с. 185–186]. Вони є потрібними для путівника, допомагають орієнтуватися у виданні. Колонтитули потрібно ставити на кожній сторінці видання. Також у поле для колонтитула виноситься номер сторінки.

Колонтитули бувають:

- змінні (змінюються на кожній сторінці) і постійні (в межах розділу);
- текстові (окрім сторінки мають ще й символи) та ілюстровані (крім тексту є також ілюстрація);
- праві і ліві (текст на обох сторінках розвороту).

Списки використаних джерел або бібліографічний матеріал, бібліографічні посилання — «елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків» [23, с. 47]. У

путівниках часто зустрічаються підрядкові посилання на джерела. Бібліографічні описи складаються відповідно чинного стандарту України.

Найчастіше редактори зустрічають один і той самий дефект – стандартність форми і змісту – у результаті цього можуть бути відсутні важливі елементи, та присутні не завжди потрібні. Зазвичай, у путівниках на книжкових полицях присутні стандартні елементи: передмова, вказівки на джерела у вигляді посторінкових бібліографічних посилань і список використаної літератури, рідше – примітки [5, с. 126].

2.4. Робота редактора над художньо-технічним оформленням видання

Важливим етапом у створенні гайдбука є художнє та технічне редагування.

Художнє редагування образно «можна назвати процесом естетичного оздоблення текстової частини видання, логічним умонтуванням до неї різноманітних зображальних засобів» [44, с. 182]. Для путівників обов'язкова наявність ілюстрацій, адже цей вид довідкової літератури допомагає реалізувати не тільки реальну, але й уявну подорож, забезпечуючи усіма необхідними для цього елементами. Технічне редагування — це етап, на якому підбирають текстові та заголовкові шрифти, формують «обличчя» шпальти (колонтитули, абзаци, кількість рядків на сторінці), визначають порядок складання окремих текстових одиниць, контролюють та втілюють верстку, оригінал-макет та сигнальний примірник [44, с. 211].

До художнього оформлення відноситься створення цілісних зображальних і текстових елементів: обкладинка (рідше палітурка), титул, шмуцтитул, форзац, а також фотографії, малюнки, карти, плани, графіки, діаграми, репродукції картин, різні графічні об'єкти. Дослідниці Божко Т. і Кіколенко Н. вважають, що «найбільш часто в сучасних туристичних путівниках зустрічається два види графіки: це малюнки, які імітують авторські ескізи і замальовки, а також спрощена, примітивна графіка» [3, с. 7]. Найкраще використовувати фотографії, оскільки у ескізах і замальовках може бути

викривлена реальність і відносно недостовірна інформація, що неприпустимо для цих видань.

Обкладинка (палітурка) може бути оформлена двома способами: лише шрифтовим та шрифтово-ілюстративним. Вона повинна вміщувати основну інформацію, за якою будуть шукати видання на полицях. На титульній сторінці видання подають зображення, заголовкові дані та випускні дані. Зазвичай вони повинні бути мінімалістичними та дублювати найважливішу інформацію з можливими розширеннями. Рідко у туристичних путівниках зустрічається шмуцтитул — «аркуш, на лицьовій стороні якого розміщені лише заголовок твору або заголовок його частини» [13, с. 21]. Інколи супроводжується ілюстрацією чи епіграфом. На форзаці у цьому виді видання зазвичай розташовують карти та різні довідкові матеріали, а також зображення. Окрім цього, можуть бути вміщені і рекламні сторінки, або, якщо це серія книг, — реклама видань, що входять до цієї серії.

Ілюстрації повинні безпосередньо стосуватись тексту. Якщо їх правильно підібрати, то можна суттєво скоротити текст (замість того, щоб описувати — подати фотографію). До зображень повинні бути підписи (нумераційний заголовок, основна частина підпису, експлікація, легенда) і згадка в тексті. Необхідно дотримуватись правил верстки зображальних елементів та загальних вимог до ілюстрацій. У путівниках різні карти, графіки чи діаграми обов'язково мають бути однотипні у виконанні. «Кожне зображення повинно відповідати всьому образотворчому ряду, змісту історичної або культурологічної інформації, її конструкції, нести конкретну, обумовлену текстом (а не дублюючи текст) інформацію» [51, с. 55].

Добре реалізоване художньо-технічне оформлення суттєво вдосконалює пошуковий апарат видання. Пошуку відомостей у путівниках сприяють різні виділення: шрифтові та композиційні. Вони застосовуються для швидкої орієнтації на сторінці. «За їх допомогою текст членується на смислові й структурні одиниці, які при перегляді сторінки «вихоплюються» оком» [51,

с. 53]. Привертає увагу читача і акцентування кольором, ним можна виділити певні важливі елементи довідкової статті (об'єкти, маршрути чи просто слова, на які варто звернути увагу). Кольором також можна виділяти розділи за допомогою задрукованих фарбою шмуцтитулів, оптичні сигнали (заставки на полях, колонцифрах).

На думку дослідниць Божко Т. та Кіколенко Н., всі сучасні туристичні путівники за кольоровими характеристиками можна розділити на [3, с. 8]:

1. Лаконічні (стримані). У гайдбуках цього типу використовують від одного до трьох видів кольорів або повноцінної палітри, яка буде представлена складними, стриманими або пастельними відтінками. Такі видання часто вражають своєю простотою і лаконічністю, налаштовують більше на саму подорож, не нав'язуючи емоції.

2. Яскраві — путівники з яскравою кольоровою гамою. У свою чергу вони часто «рекламують» подорож через емоційні характеристики радості й веселощів, обіцяючи позитивні та яскраві враження. Для таких путівників є характерним використання насичених кольорів, іноді навіть неонових відтінків.

Колірна гама видання допомагає створити і підтримувати певний настрій, який покликаний сформувати у читача цілісний образ. Колірні характеристики видання багато в чому впливають на спрямованість цільової аудиторії: яскраві й барвисті путівники найчастіше призначені дітям або молоді, в той час як просунуті мандрівники найчастіше вибирають більш стриманий дизайн [3, с. 8].

Наступним важливим елементом художньо-технічного оформлення видання є шрифти. Завдяки вдало підібраній гарнітурі путівники набувають закінченого образу і втілюють основну ідею видання. Шрифт має гармонійно підходити до усього видання та відповідати гігієнічним вимогам. При виборі шрифту обов'язково слід враховувати умови читання — для туристичних путівників підходять стандартні гарнітури, із засічками і без них, оскільки читач може користуватись цим виданням в транспорті, при ходьбі, за різних погодних умов. В сучасних виданнях зустрічаються і декоративні (рукописні)

шрифти. Основний текст такою гарнітурою буде важко читати, проте для заголовків, назв розділів, невеликих надписів, щоб звернути увагу, їх можна використовувати.

«Так само досить часто в туристичних путівниках зустрічається використання одразу двох або трьох видів шрифтів. Шрифт із серифами може бути застосований для заголовків, у той час як основні текстові блоки оформлені гротесковим шрифтом. Або, що є найбільш характерним саме для декоративних шрифтів, на одній сторінці може зустрічатись одразу декілька видів, що імітує різний почерк» [3, с. 8].

Кегль шрифту основного тексту може бути від 8 до 12 пунктів, більші розміри використовують для заголовків. Додатковий текст складають на 2 п. меншим, ніж основний. Тобто підбір текстових та заголовкових шрифтів повинен бути уніфікованим та відповідати рубрикації.

У путівниках доцільно ділити суцільний текст на абзаци. Усі буквені аббревіатури мають подаватись в одному рядку, без розриву. Цифри переважно зустрічаються в поєднанні із загальноживаними скороченими словами, у такому випадку їх не можна розривати та переносити (лише у тому випадку коли є тире). Ініціали імені та по батькові, які стоять разом з прізвищем, а також складові частини псевдоніма, скорочені слова від слів до яких вони відносяться (вул. Миру), скорочення типу т. д., та ін. не можна відривати від слів, до яких вони відносяться. Усі рядки повинні мати однакову ширину, в яких дотримується один раз заданий розмір пробілів між словами та їх сполучниками. Слід слідкувати за переносами, та не використовувати їх у заголовках [43].

Загалом, верстка тексту повинна забезпечувати правильне сприйняття книги, і перш ніж її почати, необхідно продумати всі деталі. Верстка не може вважатися задовільною, якщо для читання тексту доводиться докладати зайвих зусиль. У зв'язку з цим, для путівників характерна двоколонкова верстка

тексту та відкрита, закрита, глуха і «під обріз» верстка ілюстрацій. Окрім цього використовують ще й ілюстрації на цілу або пів шпальти.

Отже, путівник надає інформацію про певний об'єкт, допомагає орієнтуватися у незнайомому місці. До того ж гайдбук є багаторазовим, він стане своєрідним сувеніром з подорожі, а також хорошим подарунком. Через це він має вміщувати усю необхідну інформацію, логічно структуровану для вибіркового читання. Фактичний матеріал повинен бути достовірний, повний і доцільний; мова — вирізнятись простотою, винахідливістю, популярністю, точністю і зрозумілістю, лаконічністю та правильністю. Відповідно до специфіки типу твору, читацької адреси і цільового призначення у науково-довідковий апарат вміщують: епіграф, присвяту, вступ, передмову, післямову, примітки, додатки, бібліографічні посилання. Окрім цього, у путівниках використовується ще й довідково-пошуковий та бібліографічний апарат видання — зміст, покажчики, колонтитули і колонцифри. Для гайдбуків необхідна наявність ілюстративного матеріалу, який однотипний у виконанні. Для швидкої орієнтації на сторінці використовують різні виділення. Необхідно дотримуватись правил складання і верстання у процесі створення книги.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ПУТІВНИКІВ «ГАЛИЧИНА. ПУТІВНИК», «КОЗІВЩИНА ТУРИСТИЧНА», «ПРОГУЛЯНКА ВОЛИННЮ ТА ЛУЦЬКОМ», «УКРАЇНА. ЦЕНТР»

3.1. Загальна характеристика видань «Галичина. Путівник», «Козівщина туристична», «Прогулянка Волиню та Луцьком», «Україна. Центр»

Для аналізу було обрано чотири путівники туристичного спрямування, різноманітні за змістом, різних видавництв та років.

Гайдбук «Галичина. Путівник» (див. ДОДАТОК А) видано у Львові видавництвом «Карти і Атласи» в 2011 році. Автор-упорядник Володимир Грицеляк. У надвипускних даних вказується вид «туристично-довідкове видання». У ньому стисло і лаконічно подано інформацію про 840 населених пунктів Галичини.

Путівник за предметом опису є оглядовим, оскільки описує історико-географічний регіон Галичину; за мірою ілюстративності — ілюстрований; за характером інформації — переважно інформаційний; за типом маршруту це є автопутівник, оскільки охоплює велику територію; за серійністю — не серійний; за форматом — портативний; за об'єктом опису — багатооб'єктний; за мовною ознакою — одномовний, бо написаний однією державною мовою України; за способом виготовлення — друкований.

Характеристика елементів конструкції книги: путівник складається із обкладинки типу 3, книжкового блоку, що зшитий нитками і приклеєний до корінця і частково до корінцевого поля передньої і задньої сторінок блоку. Друк офсетний, гарнітура Times New Roman, папір крейдовий, тираж видання становить 2700 примірників.

У путівнику інформацію про українські історико-культурні пам'ятки структуровано за населеними пунктами, де вони знаходяться. Перші розділи путівника подають загальну інформацію про історію, природу та населення краю. Окремим розділом розглянуто Львів — історико-культурний центр Галичини. Міста, містечка і села поділені за етнографічним принципом на

дев'ять субрегіонів, що складають відповідні розділи путівника. Їх структура є уніфікована та однотипна. Окремо зазначено інформацію про цікаві віхи історії, видатних уродженців краю, привабливі туристичні місця. У кінці кожного розділу подається важлива для туриста інформація (готелі, музеї, транспорт тощо). Структура матеріалу створює найбільш сприятливі умови для вибіркового читання. Путівник дає перелік (іноді ще й опис) основних туристичних об'єктів у населених пунктах Галичини, наприклад «*Грушів (Явор.). Дерев'яна церква Св. Михайла (1715)*» [8, с. 135]. Тому путівник буде корисним при плануванні маршруту. Присутній додатковий текст, карти для обізнаності та орієнтування на місцевості.

Гайдбук «**Козівщина туристична**» (див. ДОДАТОК Б) видано у Тернополі видавництвом «Мандрівник» у 2016 році. Видання здійснене за сприяння Козівської районної державної адміністрації та Козівської районної ради. Керівник проекту та автор тексту — Алла Улішак. У путівнику описані туристичні стежки Козівського району.

Путівник за предметом опису є оглядовий; ілюстрований; переважно інформаційний (проте вказується географічне положення кожного села); за типом маршруту його можна віднести до автопутівників (оскільки він охоплює велику територію); не серійний; портативний; багатооб'єктний (об'єктами є села Козівського району); одномовний (написаний однією мовою — українською) та друкований.

Характеристика елементів конструкції книги: у виданні присутня обкладинка типу 1, тобто вона являє складений аркуш навпіл, що накинений на зошит і скріплений скобами. Гарнітура Calibri, папір крейдовий, друк офсетний, тираж 1000 примірників.

У путівнику в першому розділі описується загалом Козівщина — географічні дані (місцезнаходження, найвища точка, площа, протяжність, рельєф, населення, густота), історія, археологія. Наступний розділ присвячений районному центру — Козові. Тут крім основної інформації присутні старі фото

міста, відомі люди, чиї життя пов'язані із Козовою, описані архітектурні пам'ятки, найвизначніші заклади освіти та відомий дендропарк. Є опис Козлова — центру об'єднаної територіальної громади, та опис туристичних об'єктів у селищі міського типу. Села Козівського району, які славляться відомими пам'ятками, складають відповідні розділи путівника. Їх є 16, структуровані за алфавітним принципом подачі інформації. Вкінці розташовані телефони для довідок.

В основі побудови гайдбука топографічний прийом групування відомостей. Текст логічно поділений на рубрики абзацними відступами та розділами.

Цей путівник можна назвати сувенірним, він надає багато корисної інформації, показує багатство природи в певних регіонах, розповідає про маловідомі місця, допомагає створити свій маршрут, він формує образ Козівського краю, слугує візитною карткою району.

Путівник **«Прогулянка Волинню та Луцьком»** (див. ДОДАТОК В) виданий у Києві видавництвом «Балтія-Друк» у 2015 році. Авторами є Петро Троневи́ч та Оксана Карлі́на. Путівник позиціонує себе як науково-популярне видання. У книзі описується 8 автомобільних (оскільки перший маршрут протяжністю 70 км) маршрутів для знайомства з Волинню та Луцьком.

Путівник за предметом опису є оглядовий, оскільки описує Волинський край; за мірою ілюстративності — ілюстрований; за характером інформації — переважно практичний (представлені маршрути подорожі, карти для орієнтування); за типом маршруту це є автопутівник; за серійністю — не серійний; за форматом — портативний; за об'єктом опису — багатооб'єктний; за мовною ознакою — одномовний, написаний українською мовою; за способом виготовлення — друкований.

Характеристика елементів конструкції книги: у виданні присутня обкладинка типу 2.2 із двома клапанами. Книжковий блок зшитий ниткою і

приклеєний до капталу і корінця. Також присутня стрічка-лясе. Друк офсетний, папір крейдяний, гарнітура Minion Pro, тираж 1000 примірників.

Путівник складається із чотирьох частин. Перша частина під назвою «Знайомимось з Волинню» містить історичний опис Волині, її сучасність, опис міст і історичних місць, культурних та природних пам'яток. Друга частина «Прогулянка Луцьком» описує історичний нарис міста та пам'ятки Старого Луцька. Третя і найбільша за обсягом — «Заміські прогулянки». У ній міститься 8 маршрутів. На нашу думку, логічної послідовності у розташуванні маршрутів немає — вони порозкидані по всій Волині. Проте інформація у самому підрозділі логічно структурована за назвою маршруту. Четвертий розділ «Поради туристу» містить додаткову корисну інформацію: телефонну довідку, туристичні послуги, інформацію про транспорт, медичне обслуговування, проживання, харчування, розваги, подарунки та сувеніри. Вкінці розташоване місце для нотаток.

Путівник надає усю необхідну інформацію для подорожі: складений маршрут із історією про кожен туристичний об'єкт (собори, музеї, пам'ятники, замки, фортеці, курорти тощо), корисна інформація.

У путівнику використаний маршрутний прийом групування відомостей (розробка маршруту по Волині). Рубрикація у виданні наявна при поділі на абзаци, а також у розділі про Луцьк текст логічно ділиться на підрозділи. При описі маршрутів між населеними пунктами подекуди використовуються абзацні проміжки, проте так важко орієнтуватись в тексті. Було б доцільно зробити підрозділи із однойменними назвами, в кожному з яких був би опис лише одного населеного пункту.

Як автопутівник він є зручним у користуванні: невеликий розмір, наявність закладки та карти, цікавої інформації, з якою можна ознайомлюватись в дорозі.

Цей гайдбук є точно «багаторазовим», усі маршрути не вдасться об'їхати навіть за кілька днів. Для любителів подорожей він може стати корисним

протягом всього літнього чи періоду відпустки, а опісля хорошою згадкою чи сувеніром.

Путівник **«Україна. Центр»** (див. ДОДАТОК Г) виданий у Києві видавництвом «Картографія» у 2009 році. Автор — Андрій Івченко. У надвипускних даних вказується вид «путівник». У гайдбуці описується п'ять областей Центральної України, яким присвячено майже 100 статей.

Путівник є оглядовий, оскільки описує певний регіон, а саме Центр України; ілюстративний (наявна велика кількість ілюстративного матеріалу); переважно інформаційний; може бути автопутівник (коли великі відстані) або путівник для пішого походу (в межах населеного пункту); серійний (є ще три однотипні книги); портативний; багатооб'єктний; друкований; паралельне видання (існує російськомовне видання, яке є повністю ідентичне з цим).

Характеристика елементів конструкції книги: у виданні присутня обкладинка типу 3, книжковий блок, що зшитий нитками і приклеєний до корінця і частково до корінцевого поля передньої і задньої сторінок блоку. Друк офсетний, папір крейдяний, гарнітура академічна, тираж 3000 примірників.

У виданні описуються п'ять областей, які становлять п'ять однойменних розділів. Спочатку подається коротка інформація про особливості області, а потім підрозділи про окремі населені пункти у систематичному порядку. У путівнику для кожного регіону описуються: історія від створення до сучасності; природні особливості (заповідники, пам'ятки природи тощо), археологічні пам'ятки, фортеці, замки, музеї, монументи тощо. Вкінці книги подано списки та контактну інформацію музеїв та готелів, структуровану за областями та алфавітом.

В путівнику використаний топографічний прийом групування відомостей. Присутня рубрикація за областями та населеними пунктами, і звісно ж поділ на абзаци. Така структура матеріалу створює сприятливі умови для вибіркового читання.

Отже, всі об'єкти аналізу є різними, та в дечому схожими. Усі путівники є оглядовими, ілюстрованими та багатооб'єктними. Зазвичай всі є автопутівниками або навіть можна сказати «для подорожі автостопом», оскільки описаний регіон є великим. Цільова аудиторія усіх гайдбуків не є сталою, ними можуть користуватись люди різного віку і статусу. Структура вміщеного матеріалу є найбільш відповідна для вибіркового читання. У кожному виданні присутні карти та багато ілюстрацій, тобто путівник наочний, а також вкінці кожного є наявна довідкова інформація (контакти, адреси необхідних у подорожі закладів).

3.2. Специфіка мови і стилю видань, фактичного матеріалу у путівниках

У довідкових виданнях використовується науково-довідковий підстиль наукового стилю мовлення. Хоч йому і притаманні складні конструкції та складні речення, проте автори стараються цього уникати.

У виданні «**Галичина. Путівник**» речення максимально прості і короткі, наприклад, «*Залишки Траянових валів*» [8, с. 97]. Мова лаконічна без шкоди змісту, зрозуміла для широкого читача (наприклад, «*Батьківщина біохіміка, першого міністра охорони здоров'я Австро-Угорщини Івана Горбачевського (1854-1942)*» [8, с. 99]). У путівнику багато переліків та скорочень, наприклад, «*Інші архітектурні пам'ятки: Годинникова вежа (1777, перебудована із церковної дзвіниці), палац Любомирських (1885–1887), залізничний вокзал (1859–1860, перебудований 1895), ансамбль житлових та громадських будинків (XVI–XIX), зокрема будинки українського “Народного дому” (1901–1904) та колишньої Греко-католицької семінарії (1912)*» та «*Свидниця (Явор.). Парк (XIX)*» [8, с. 132 та 140].

Перевірка вибіркового фактичного матеріалу показала, що він є достовірний (див. таблицю 3.1.):

№	Факт	Істинність/ хибність	Джерела перевірки
1	Село Лолин Долинського району.	Істинний	Google Maps
			База органів місцевого самоврядування, URL: https://rada.info/rada/04355970
2	Готель «Едем», сmt. Східниця.	Істинний	Офіційний сайт готелю, URL: http://hotel-edem.net.ua/contacts/
			Карпати.INFO URL: https://www.karpaty.info/ua/uk/lv/dr/skhidnytsya/hotels/edem/
3	21 січня 1990 р. Народний рух України організував «Живий ланцюг» Львів-Київ.	Істинний	Гусев, В. І. Історія України : навч. посіб. За ред. С.В. Кульчицького. К. : Вища шк., 2003. 431 с.
			Телеканал «24 Канал», URL: https://24tv.ua/zhiviy_lantsyug_u_den_sobornosti_ukrayini_22_sichnya_foto_yak_tse_bulo_n1266988

*Таблиця 3.1. Перевірка фактичного матеріалу у виданні
«Галичина. Путівник»*

Вкінці книги подано список літератури (посилань у тексті немає), у якому присутні: карти, атласи, маршрутні довідники музею, енциклопедії, часописи, словники-довідники та путівники тощо. Тому можна сказати, що факти є достовірні. Наявна повнота фактичного матеріалу. Назви відповідають змісту, наприклад, розділ «Бойківщина» — вказуються населені пункти, які розташовані у цьому етнографічному субрегіоні. Текст не перевантажений «водою», подається інформація, яка безпосередньо стосується туристичного об'єкту.

У виданні фактичний матеріал доцільно вжитий, він не порушує комунікативну логіку. Не використовуються для збільшення обсягу «ліричні відступи», всі факти несуть важливу інформацію і стосуються теми написаного. Фактичний матеріал не порушує етики та моралі.

Недоліком у цьому виданні є те, що текст іноді перевантажений фактами, проте це виправдано — фактичний матеріал повністю розкриває досліджуване поняття.

Мова путівника «**Козівщина туристична**» є зрозумілою для широкого читача, речення грамотно побудовані, вирізняються простотою і лаконічністю,

а також емоційною насиченістю, наприклад, *«Щиро радіємо з того, що ти тримаєш в руках цю невеличку книжечку, яка поведе тебе туристичними стежками Козівщини, краю, що є невід'ємною частинкою землі Тернопільської, ще однією перлинкою в скарбниці її чудової природи, багатючої історичної спадщини, ще однією краплиною цілющої води у невичерпній криниці її духовності»* [47, с. 1], *«Конюхи — село бойової слави»* [47, с. 38]. У передмові використовується радше художньо-публіцистичний, ніж науковий стиль.

Списку використаних джерел немає, проте вказані консультанти та керівники проекту (історик, завідувачий відділом Тернопільського обласного комунального музею, директор Козівського районного краєзнавчого музею та завідувач науково-дослідного відділу ДІАЗ у м. Бережани). Оскільки видання створювалось компетентними особами, то можна вважати, що фактичний матеріал у путівнику є достовірний.

Назви розділів відповідають змісту, наприклад, якщо розділ «Ішків», то в ньому описується лише цей населений пункт. Це перший путівник по Козівщині, тому тут максимально повно зібраний індивідуальний фактичний матеріал, найцікавіший і найнеобхідніший для читацької аудиторії цього видання. Фактаж гармонійно упорядкований, зазвичай в хронологічному порядку. Усі факти є доречними у творі. Немає «ліричних відступів» для збільшення обсягу та перевантаження «водою». Присутні цитати, які гармонійно доповнюють текст — описують архітектурну пам'ятку чи населений пункт, наприклад *«Місто це, так само, як і Зборів, лежить між озером і земляним валом. Колись у ньому жили понад 4 тисячі мешканців, а тепер не було жодної душі»* [47, с. 21].

Текст путівника **«Прогулянка Волиню та Луцьком»** написаний у розповідній формі, наприклад, *«Останнім і чи не найцікавішим об'єктом нашої подорожі, звичайно ж, є місце Берестецької битви...»* [45, с. 60]. Мова зрозуміла для широкого кола читачів, правильна та чиста (правильне використання літературно-нормативних слів та словосполучень). Варто

відзначити авторську манеру написання: деталізацію в описах архітектурних пам'яток (зовнішній вигляд на сьогодні, інтер'єр, місцезнаходження, іноді подається опис як вони виглядали колись), наприклад, *«Храм був особливої форми у вигляді великого двоповерхового із підземеллями вівтаря, завершеного п'ятьма банями з зеленими дахами і блакитними главками, усіяними золотими зірками»* [45, с. 61].

Описані маршрути створював сам автор, проте джерела інформації іншого фактичного матеріалу у путівнику не вказані. Перевірка вибіркового фактичного матеріалу (див. таблицю 3.2.) показала, що він є правильний, проте ми не можемо сказати, що він є повністю достовірний. Щоб переконатись в достовірності інформації, необхідно звернутись до автора із проханням надати список джерел, якими він користувався при написанні твору.

№	Факт	Істинність/ хибність	Джерела перевірки
1	У 1497 році Луцьк одержав магдебурзьке право.	Істинний	Офіційний сайт Луцької міської ради, URL: https://www.lutskrada.gov.ua/publications/u-2012-roci-vipovnyuietsya-1580-rokiv-z-chasu-nadannya-mistulucku-magdeburskogo-prava
			Головко В. В. Луцьк. Енциклопедія історії України : у 10 т. ; Інститут історії України НАН України. К. : Наук. думка, 2009. Т. 6 : Ла — Мі, С. 307.
2	«За 8 км на схід від Мельниці розкинулось село Велицьк».	Істинний	Google Maps
			Карта на форзаці путівника «Прогулянка Волинню та Луцьком».
3	Готель «Україна», Луцьк.	Істинний	Офіційний сайт готелю, URL: http://hotel-lutsk.com/
			Офіційна сторінка у Facebook, URL: https://www.facebook.com/Hotel.Lutsk/

Таблиця 3.2. Перевірка фактичного матеріалу у путівнику «Прогулянка Волинню та Луцьком»

Назви розділів і підрозділів відповідають тому, про що в них описується, наприклад, розділ «Прогулянка Луцьком» описує туристичні об'єкти лише по Луцьку. Зачасту в маршруті можуть описуватись і інші туристичні об'єкти на шляху від однієї точки до іншої. Фактаж логічно впорядкований — маршрути за географічним наближенням, а інформація про об'єкти — хронологічна. Текст

не перевантажений «водою», проте присутні ліричні відступи у формі цитат, які урізноманітнюють текст (написи під скульптурою, вірші відомих людей про місця). Наприклад, «У ньому побував і Нестор-літописець, коли в 1097 році навідався у Володимир “смотренія раді училищ і постановленія учителя”» [45, с. 51].

Фактичний матеріал є доцільний в етичному і моральному плані, доречно вживається у творі (має безпосередній зв'язок із темою) та не порушує комунікативну логіку.

У путівнику «**Україна. Центр**» мова є лаконічною та простою. Проте, деякі слова є не зрозумілі, а тому, на нашу думку, варто додати їм пояснення (наприклад, «клуня», «грот», «силікатна цегла» тощо). Увесь матеріал поданий у формі довідкових статей, однакових за структурою. У путівнику присутня емоційна насиченість, яка виявляється через використання художніх засобів, наприклад, «Нині у парку збереглося близько 50 видів і форм деревних порід, серед яких виділяються величезні дуби, дуже старі могутні тополі, поодинокі липи, клени і в'язи» [14, с. 103].

У виданні не вказано, яка література була використана під час написання. Методом вдумливого і уважного читання ми виявили певні неточності на сторінках 4 та 107. А саме — автор при описі Вінницької, а потім і Дніпропетровської області вживає мовну конструкцію «*Найбільша область Центральної України, утворена в 1932 р.*». Проте Дніпропетровська область є більшою, а словосполучення «найбільша область» не може вказуватись до двох територій. Тому, щодо достовірності матеріалу є сумніви.

Назви відповідають змісту, текст не перевантажений «водою», факти відповідають темі та розкривають її. Текст не перевантажений фактичним матеріалом. Усі факти доцільно вжиті у творі та не порушують закони етики та моралі.

Отже, в усіх путівниках фактичний матеріал представлений у вигляді: дат, імен та прізвищ, назв літературних творів, географічних та історичних

відомостей, цитат тощо. У творах переважно використовують прості речення та зрозумілу для масового користувача мову. Мовно-стилістичні засоби відповідають темі та ідеї твору.

Лише в одному («Галичина. Путівник») із чотирьох путівників вказаний список використаної літератури. Проте можна вважати, що у путівнику «Козівщина туристична» фактичний матеріал є достовірним, оскільки вказані консультанти та автор компетентні в цій темі. У виданнях немає зайвої, непотрібної інформації. Факти відбираються за культурною та історичною цінністю, тобто у виданнях згадуються усі найважливіші туристичні об'єкти для певної місцевості. Путівники мають комплексний характер — описують об'єкт з різної точки зору: історичної, географічної, етнічної, архітектурної тощо.

3.3. Особливості науково-довідкового апарату путівників «Галичина. Путівник», «Козівщина туристична», «Прогулянка Волиню та Луцьком», «Україна. Центр»

Науково-довідковий апарат відіграє важливу роль у путівнику. До нього відносяться: епіграф, присвята, вступ, передмова, післямова, примітки, додатки та бібліографічні посилання. Окрім цього у путівнику наявний і довідково-пошуковий апарат книги — зміст, покажчики, колонтитули і колонцифри.

Наявність цих елементів регламентується специфікою типу твору, цільовим призначенням, читацькою аудиторією та доцільністю (чи необхідний у виданні певний елемент, чи він там буде зайвий).

У виданні «Галичина. Путівник» присутні: зміст, передмова, колонтитули, колонцифри, додатки, покажчик, список скорочень, бібліографічні посилання.

Зміст знаходиться на початку книги, зверстаний із спуском. За формою він таблично-вивідної форми. Не всеохоплюючий — назви підрозділів не вносяться в зміст. Розділи у тексті відповідають назві у змісті, проте до деяких додається

додаткова інформація у дужках (наприклад, «*БОЙКІВЩИНА (галицька частина)*» [8, с. 3]).

У передмові подаються історичні, географічні відомості про Галичину, структура путівника та умовні позначення до карт. Вона написана самим автором. Розташовується після змісту та перед першим розділом книги. Набрана таким самим шрифтом, накресленням та кеглем, що й основний текст. Займає розворот книги.

Вверху над основним текстом через усю шпальту зверстаний графічний елемент у формі лінії, під ним розташовуються колонтитули на зовнішніх боках сторінки (див. ДОДАТОК Д). За типом вони є змінні в межах розділу (справа назва розділу), постійні (зліва назва видання) та ілюстровані (графічний елемент у формі кольорового чотирикутника в зовнішньому куті сторінки, заверстаний під обріз з двох боків, який кольором позначає межі розділу). Колонтитули присутні на усіх сторінках видання, окрім тих, де є початок розділу. Текст у колонтитулі є такої ж гарнітури як і основний, але всі літери великі, вкінці крапка не ставиться.

Колонцифри розташовані внизу на зовнішньому боці сторінки. Відділені вертикальною лінією і, як колонтитули, мають графічний елемент у формі чотирикутника. Гарнітура і кегль шрифту такі ж як і основного тексту. Колір — сірий.

Додатки розташовуються після розділу про Львів та субрегіони. Текст у них зверстаний у дві колонки, присутня рубрикація (див. ДОДАТОК Е). Загалом у додатках подається контактна інформація туристичних центрів, музеїв, транспорту, готелів оздоровчого та активного відпочинку. Текст такої ж гарнітури, що й основний, але меншого кеглю.

Оскільки у тексті багато населених пунктів, то створений покажчик є доцільним (див. ДОДАТОК Ж). Розташовується він після основного тексту у алфавітному порядку. Текст заверстаний у чотири колонки, через те, що рядки дуже короткі. За характером оформлення це глухий покажчик, тому що є лише

назва і сторінка. Показчик є всеохоплюючий, оскільки відображає усі населені пункти, згадані у тексті. Гарнітура шрифту така ж, як і основний текст, але менший кегль.

Присутній список скорочень адміністративних одиниць, який зверстаний після показчиків, у три колонки. Структурований за країнами, областями та районами. Гарнітура і кегль шрифту такі ж, як і в показниках.

Внизу останньої сторінки згадуються бібліографічні посилання під назвою «Література», заверстані у дві колонки. Спочатку згадується українська література, потім зарубіжна в алфавітній послідовності. Бібліографічні посилання складені відповідно тогочасного чинного стандарту України.

У путівнику **«Козівщина туристична»** присутні: передмова, колонцифри, зміст та додатки.

Розпочинається путівник передмовою (див. ДОДАТОК 3). Зверстана вона, як і основний текст — таким самим шрифтом і кеглем. Проте через те, що текст знаходиться на зображенні, для кращої читабельності, шрифт набрано жирним накресленням та з білим контуром. У передмові описується природа Козівщини, історія, відомі люди, а також чим вирізняється цей край. Вкінці автор запрошує читачів у цей район. Передмова має на меті підтримати інтерес читача, зацікавити, розповісти, про що буде йтися у виданні.

Колонцифри згадуються на усіх сторінках, окрім передмови. Розташовані посередині унизу сторінки. Гарнітура, шрифт, накреслення, колір такі ж, як і в основному тексті. Колонцифри з обох боків виділяються графічними елементами (кубиками та хвильками) (див. ДОДАТОК И).

Вкінці основного тексту подано додаток. У ньому вказуються телефони для довідок офіційний структур Козівського району. Нижче заверстана реклама (без позначки «Реклама»). Рекламують центр поштового зв'язку, студію декору та два ресторани. Усі об'єкти знаходяться у смт. Козова. На нашу думку, пошта та ресторани можуть бути корисні подорожнім, але реклама студії декору тут не доцільна.

На останній сторінці видання розташований зміст. За формою він таблично-вивідної форми, тобто в дві колонки: у одній назва, у другій номер сторінки. Зміст є всеохоплюючий, тобто вказані усі без винятку назви, які є всередині видання. Присутнє точне дотримання у змісті графічної форми заголовків у середині видання. Шрифт використовується такий самий, що й в основному тексті, лише накреслення жирне та менший кегль. Зміст заверстаний на пів сторінки по центру, внизу подана ілюстрація (див. ДОДАТОК К).

У тексті згадується багато відомих людей та архітектурних пам'яток, це слугувало б підґрунтям для покажчиків, проте через малий обсяг видання (48 с.) вони будуть недоцільні.

У гайдбучі **«Прогулянка Волиню та Луцьком»** із науково-довідкового та науково-пошукового апарату видання присутні: зміст, епіграф, колонтитули, колонцифри, додатки.

Одразу після титулу розташовується зміст на півтори шпальти (див. ДОДАТОК Л). Ліва шпальта розділена надвоє: зліва — вихідні відомості, справа та уся права шпальта — зміст. Зверстаний у три колонки (по дві на сторінку). Він не має назви, лише у колонтитулі вказується. За формою зміст — таблично-вивідної форми, всеохоплюючий. Поміж позицій присутні ілюстрації. Текст у змісті відповідає заголовку всередині тексту (із збереженням графічної форми: накреслення, кеглю, гарнітури). В дужках, після кожної назви вказаний автор.

Лише на початку першого розділу присутній епіграф, розташований безпосередньо перед текстом твору. Він висловлює головний сенс розділу. Епіграфом служать віршовані рядки Олександра Богачука про Волинь. Розташований він з правого боку, вирівняй по лівому краю. Від назви та основного тексту відділений абзацними відступами. Текст епіграфа виділений жирним накресленням та курсивом. Кегль та гарнітура така ж сама, що й основного тексту.

У виданні присутні колонтитули. Вони згадуються на усіх сторінках окрім шмуцтитулів. Колонтитули за типом є ліві та праві, змінні в межах розділу (іноді підрозділу) та ілюстровані. Зліва та справа дублюється один текст — назва розділу. Присутній графічний елемент у формі кольорового чотирикутника в зовнішньому куті сторінки, заверстаний під обріз з двох боків, який кольором позначає межі розділу. Додатковий текст повністю дублює назву розділу із збереженням регістру та гарнітури, змінюється лише накреслення (у розділі — жирне, у колонтитулі — напівжирне). Текст колонтитула розташовується по зовнішньому краю сторінки. Основний текст від колонтитулів та колонцифр зверху та знизу відділений лінією з крапок.

Суттєвим недоліком є неуніфікованість колонтитулів, а саме: одні підрозділи входять, інші — ні; у тексті є лише назви маршрутів без слів «маршрут 1», а у колонтитулах лише «маршрут 1».

Колонцифри присутні на всіх сторінках, окрім шмуцтитулів. Розташовуються внизу та вирівнюються по зовнішньому боці шпальти. Гарнітура, кегль, накреслення та колір колонтитулів такі ж, як і основного тексту.

Вкінці видання окремим розділом представлені додатки, тобто довідки і поради для туристів (див. ДОДАТОК М), а також місце для нотаток. Кількість колонок не уніфікована: на першій сторінці дві, на наступних — три. Шрифт той самий, що й основного тексту, іноді використовується жирне/курсивне накреслення.

У виданні не вистачає покажчиків географічних назв, оскільки книга на 160 сторінок, то читачу буде важко у ній орієнтуватись.

У путівнику **«Україна. Центр»** використовуються такі елементи науково-довідкового та науково-пошукового апарату видання: передмова, колонтитули, колонцифри, додатки, покажчики та зміст.

Передмова називається «Від автора», розташована після титулу. Заверстана в одну колонку посередині сторінки. Шрифт відрізняється від

основного гарнітурою, накресленням, кеглем (передмова складена гарнітурою без засічок, жирним накресленням та більшим кеглем). У ній вказується, про що видання, описується природа тих країв, їх особливості. Передмова цікаво розповідає про путівник, заохочує його купити.

У виданні є колонтитули ліві і праві. Зліва (змінні в межах розділу) і справа (змінні в межах підрозділу). Колонтитули відділені двома лініями — зверху чорна тонка, яка заходить під обріз, знизу червона товста, довжина якої відповідає друкованому аркушу. Текст колонтитула вирівняний по зовнішніх краях сторінки, такої ж гарнітури і накреслення, що й основний текст, лиш більшого кеглю (див. ДОДАТОК Н).

Колонцифри розташовуються внизу на зовнішніх боках сторінки. Гарнітура і накреслення колонцифр така ж, як і в основному тексті, лише більшого кеглю. Біля номера сторінки присутній графічний елемент у формі вертикального вузького чотирикутника, який зверстаний під обріз.

У путівнику присутні додатки вкінці основного тексту. А саме два розділи із контактною інформацією про музеї та готелі. Матеріал у них структурований по областях, населених пунктах. Назви областей у тому порядку, як розташовані розділи, а населені пункти у алфавітному. Гарнітура тексту у додатках така сама, що й основного тексту, проте інший кегль та накреслення, а також колір.

У виданні згадується багато населених пунктів та імен, тому створити покажчики було доцільно. Перший покажчик іменний, за кількістю об'єктів пошуку — однооб'єктний, за розташуванням рубрик — алфавітний, за складом і структурою — глухий (рубрика і сторінка), за ступенем охоплення матеріалу — всеохоплюючий, за формою — переліковий. Матеріал поділений на чотири колонки, шрифт, накреслення такі самі, що й в основному тексті, лише інший кегль. Другим є покажчик населених пунктів. За поділом на групи він схожий із іменним покажчиком, проте за формою він таблично-вивідний, а матеріал поділений на дві колонки (див. ДОДАТОК П та ДОДАТОК Р).

На останній сторінці видання розташований зміст. У ньому можна чітко прослідкувати витриманість змістової підпорядкованості заголовків (видно, до якого ступеня рубрикації відноситься кожен заголовок). Заголовок всередині тексту відповідає заголовку в змісті дослівно. За формою зміст має таблично-вивідну форму. За охопленням заголовків — короткий (розділ, підрозділ виноситься в зміст, а пункти ні). Гарнітура шрифту така ж сама, що й основного тексту, лише більшого кеглю та накреслення (розділи жирним, підрозділи напівжирним). Зміст розташований вверху на 2/3 сторінки.

Отже, в усіх об'єктах аналізу присутні: зміст, колонцифри та додатки. У трьох з чотирьох путівників зустрічається передмова, колонтитули. У двох — покажчики. Лише у виданні «Галичина. Путівник» присутні список скорочень та бібліографічні посилання, а у гайдбуці «Прогулянка Волинню та Луцьком» — епіграф. У жодному із видань немає присвяти, вступу, післямови та приміток. На нашу думку, примітки є важливим елементом науково-довідкового апарату, і у наявних путівниках варто використовувати бібліографічні примітки чи для пояснення незрозумілих слів. Решта є необов'язковими елементами і у виданнях їх можна не використовувати.

3.4. Особливості художньо-технічного оформлення путівників «Галичина. Путівник», «Козівщина туристична», «Прогулянка Волинню та Луцьком», «Україна. Центр»

У гайдбуці «Галичина. Путівник» до художнього оформлення відноситься: обкладинка, титул, фотографії, малюнки, карти, плани, схеми, різні графічні об'єкти.

Обкладинка у путівнику виконана шрифтово-ілюстративним способом і вміщує основну інформацію про видання (назва та видавництво). Зображення (герб та карта Галичини, пам'ятник Данилу Галицькому та природа краю), розміщене на обкладинці, повністю відповідає змісту твору.

На титульній сторінці розміщені зображення, назва, рік і місце випуску. Титул і обкладинка оформлені в одному стилі, основним кольором є коричневий.

Основним ілюстративним матеріалом у путівнику можна назвати фото. Вони доповнюють, унаочнюють текст. Присутні ілюстрації-заставки та карти на початку кожного розділу. Усі фото пронумеровані в межах розділу та згадуються в тексті. Не всі ілюстрації є якісні та чіткі (див. рис. 3.1.).

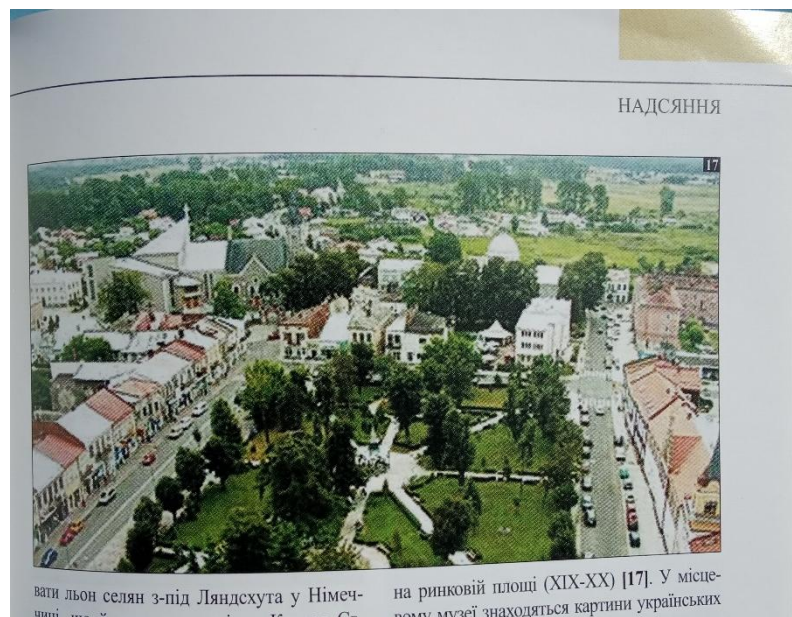

Рис. 3.1. Неякісне фото у путівнику «Галичина. Путівник»

У путівнику понад 20 карт, схем та планів міст. Усі вони не є пронумеровані, але безпосередньо відносяться до тексту. Карти, схеми однотипні у виконанні (наприклад, усі схеми міст є однакові). До зображального матеріалу немає підписів.

У путівнику використовуються оптичні сигнали — заставки у формі чотирикутника в колонтитулах і колонцифрах. Їхній колір змінюється і застосовується для додаткового тексту в межах розділу (наприклад, додатковий текст друкують на фоні того кольору, що є в оптичному сигналі). Недоліком є те, що чотирикутники є різної форми, один може бути довшим, інший ширшим. Також присутні шрифтові виділення, зазвичай жирним накресленням позначають назву населеного пункту, посилання на ілюстрації та акцентують

увагу у додаткових текстах, курсивом — назви та дати свят. У додатках кольором вирізняють підпункти.

У путівнику використовуються стримані кольори, а саме пастельні. Вони не відволікають, проте і акцентують увагу читача.

Шрифти гармонійно підходять до усього видання. Відповідають гігієнічним вимогам — зручні для читання, читабельні та чіткі. У путівнику використовуються два види шрифтів — із засічками та без. Перший вид використовується для основного тексту та назв розділів/підрозділів, другий — для додаткового тексту та при описі субрегіонів на початку розділу.

Кегль, інтерліньяж та трекінг шрифту основного тексту є більшими від шрифту додаткового тексту.

Текстовий матеріал у путівнику заверстаний в дві колонки. Присутні помилки — відриваються імена від прізвищ (див. рис. 3.2.), зустрічаються висячі рядки (див. рис. 3.3.).

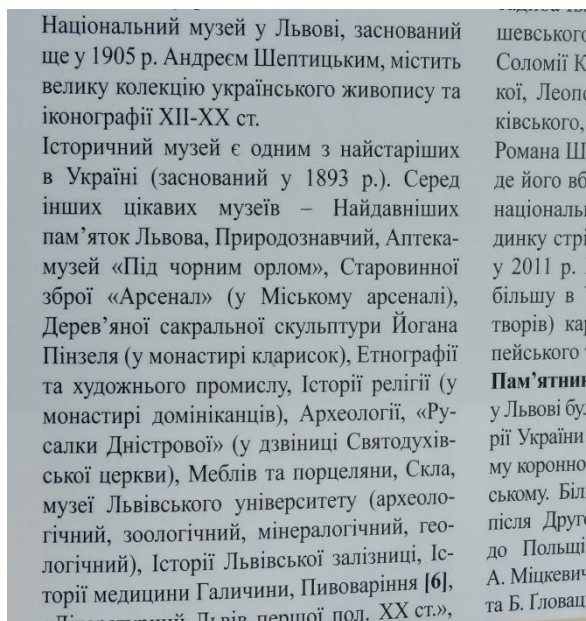

Рис. 3.2. Відрив імені від прізвища

Рис. 3.3. Висхідний рядок у путівнику

Зустрічається відкрита, замкнута і «під обріз» верстка ілюстрацій. Зображення розташовуються на цілий розворот, всю шпальту, на пів шпальти та ще менше.

У путівнику «**Козівщина туристична**» з художнього оформлення зустрічаються: обкладинка, форзац, фотографії, репродукції картин, малюнки, карти, схеми, різні графічні об'єкти.

Обкладинка виконана шрифтово-ілюстративним способом. На ній розміщена назва путівника, герб Козівщини, логотип туристичного бренду України та п'ять ілюстрацій (одна з них слугує фоном). На звороті — емблема видавництва та Тернопілля. Обкладинка оформлена у синьому кольорі і відповідає сторінкам видання. На форзаці розміщена карта Козівського району, а з іншого боку вихідні відомості (не в повному складі) та реклама видавництва. У виданні відсутній титул, на його місці розташовується передмова.

Основним зображальним матеріалом у виданні є фото, іноді ще й малюнки (герби) та репродукції картин (у розділі «Історія в світлинах»). До ілюстрацій, карт та схем (не усіх) є підписи, проте немає посилань у тексті. Іноді зображальний матеріал є низької якості (портрети відомих людей) (див. рис. 3.4.), проте уніфікований. Схеми і карти не є однотипні у виконанні.

Рис 3.4. Неякісне фото у путівнику

У виданні часто зустрічаються графічні об'єкти — ромбики біля підписів та фон до ілюстрацій, ромбики та лінії біля колонцифр та вгорі над текстом, на форзаці та у одному розділі однакові символи у формі розпису. Усі сторінки

видання зроблені «під сувій», на якому розташовується текст. Основний колір — синій.

У виданні відсутні шрифтові виділення, лише композиційні, які виражаються відступами між абзацами.

Шрифти гармонійно підходять до усього видання та відповідають гігієнічним вимогам. У путівнику використовується два види шрифтів — із засічками та без. Перший вид використовується для назв розділів, другий — для основного тексту та підписах до ілюстрацій.

Кегль, інтерліньяж та трекінг шрифту основного тексту є таким самим, як і шрифт додаткового тексту (підписів до ілюстрацій).

Текстовий матеріал у путівнику заверстаний в одну колонку. Присутні помилки — відриваються імена від прізвищ, іноді пропущені пробіли (див. рис. 3.5.), не уніфіковані лапки (раз “”, другий — «»), неоднаковий трекінг (іноді вузькі відступи, іноді широкі), вкінці підписів до ілюстрацій іноді стоїть крапка (її необхідно видалити) (див. рис. 3.6.).

Рис. 3.5. Пропущений пробіл

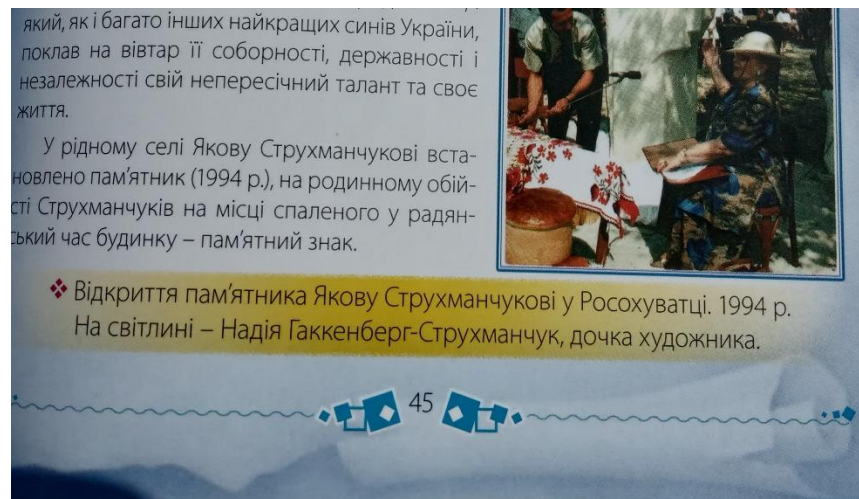

Рис. 3.6. Зайва крапка у підписі до ілюстрацій

Зустрічається відкрита, замкнена верстка ілюстрацій та у розріз з текстом. Зображення розташовані симетрично.

У путівнику **«Прогулянка Волиню та Луцьком»** використовуються: обкладинка, форзац, авантитул, титул, шмуцтитул, фотографії, малюнки, репродукції картин, карти, плани, різні графічні об'єкти.

Обкладинка виконана шрифтово-ілюстративним способом. На ній міститься назва, вид видання, емблема видавництва, короткий список, про що йдеться у путівнику, зображення замку Любарта у Луцьку та інші. На звороті — ілюстрації, анотація та штрих-код. Лише у цьому виданні задрукований корінець, який дублює усю інформацію з обкладинки. На форзаці розташована карта Волині (проте не уся, лише Луцьк та Рівне, маршрути описані і у Хмельницькій та Житомирській області), з іншого боку — карта-схема центральної частини Луцька. Перша сторінка видання це авантитул, на якому розташована ілюстрація та вказується, що це путівник. На наступній сторінці розміщується розгорнутий титул, де заверстана назва видання, емблема видавництва та ілюстрація. У виданні присутні чотири шмуцтитули на цілий розворот, які ділять його на розділи. На кожному із них розміщується фонові ілюстрація, додаткові пару зображень, назва, вверху короткий опис (наприклад, назва «З історії краю», опис «хроніка, події особистості») та сторінки розділу.

Основним видом ілюстрацій, що вміщені у путівнику, є фото, іноді малюнки (відомих людей, битв), плани замків, репродукції картин (портрети

відомих людей, битв, природи). До усього ілюстративного матеріалу є підписи, він є високої якості, доцільний у виданні, оскільки наочно доповнює текст (див. ДОДАТОК С).

У зовнішніх кутах сторінок присутні оптичні сигнали у вигляді чотирикутників. Усі вони є однакові за розміром. Кожен розділ має свій основний колір. Також присутні шрифтові виділення, зазвичай жирним накресленням акцентують увагу на важливих туристичних об'єктах, великими літерами складають назви населених пунктів, через які пролягає маршрут. У додатках сірим кольором вирізняють підпункти, жирним накресленням основні місця та адреси сайтів, курсивом — описи, а також присутні значки телефонів біля телефонних номерів. Присутні і композиційні виділення, що виражені відступами між абзацами.

У путівнику використовуються яскраві кольори. Вони не відволікають, проте і оживляють текст, звертають увагу читача.

Шрифти гармонійно підходять до усього видання, зручні для читання, читабельні та чіткі. У путівнику використовуються два види гарнітур — із засічками та без. Перший використовується для основного тексту та назв розділів/підрозділів, другий — для додаткового тексту та підписів до ілюстрацій.

Кегль, інтерліньяж та трекінг шрифту основного тексту є більшими від шрифту підписів.

Текстовий матеріал у путівнику заверстаний в дві колонки. Присутні помилки — відриваються імена від прізвищ, вкінці підписів до ілюстрацій іноді стоїть крапка (після слова «рік» вона не ставиться, бо це не скорочення, с. 18) (див. рис. 3.7.), іноді неоднакові міжслівні відступи.

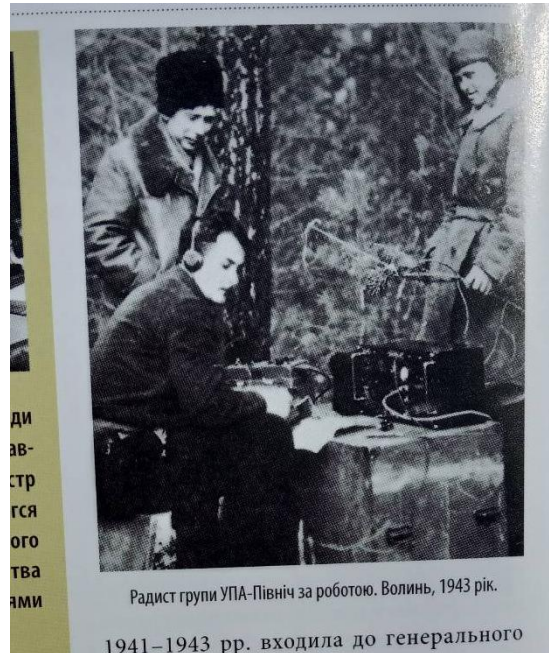

Рис 3.7. Зайва крапка у підписі до ілюстрацій

Зустрічається відкрита, закрита, глуха і «під обріз» верстка ілюстрацій. Зображення розташовуються на цілий розворот, на пів шпальти та ще менше. Ілюстрації заверстані вздовж однієї, двох, трьох колонок.

У путівнику **«Україна. Центр»** До художнього оформлення відноситься: обкладинка, титул, фотографії, малюнки, карти, плани.

Обкладинка виконана шрифтово-ілюстративним способом. На ній міститься назва, вид видання, емблема видавництва та ілюстрації. На звороті — ілюстрації, дублюється інформація з обкладинки та штрих-код. Перша сторінка видання це титул, на якому розміщується інформація про автора, вид видання, назву, місце та рік випуску та емблема видавництва.

Основним зображальним матеріалом у путівнику є фото, на початку кожного розділу карта області, а також зустрічаються плани міст. Усі ілюстрації пронумеровані в межах розділу та мають посилання в тексті. Не всі фото є якісні та чіткі, до них немає підписів.

Основними кольорами у виданні можна вважати жовтий та бежевий, оскільки у таких тонах виконана обкладинка, титул, фон передмови, а також фон, на якому розміщені карти.

У путівнику присутні шрифтові виділення: жирним накресленням виділяються посилання на ілюстрації, червоним кольором — назви підрозділів (див. ДОДАТОК Т); у додатках населені пункти виділяються синім та бордовим кольором, на кольоровому фоні з вирівнюванням по правому боці заверстані назви областей, жирним назви музеїв та готелів, а курсивом адреси.

Шрифти гармонійно підходять до усього видання, зручні для читання, читабельні та чіткі. У путівнику використовується два види гарнітур — із засічками та без. Перший використовується для основного тексту та назв розділів, другий — для назв підрозділів.

Кегль, інтерліньяж та трекінг шрифту основного тексту є більшими від додаткового тексту у додатках.

Текстовий матеріал у путівнику заверстаний в дві колонки, які з боків та зверху виділяються лініями, що є зайвим. Присутні помилки — відриваються імена від прізвищ (див. рис 3.8.), зустрічаються висячі рядки (див. рис 3.9.).

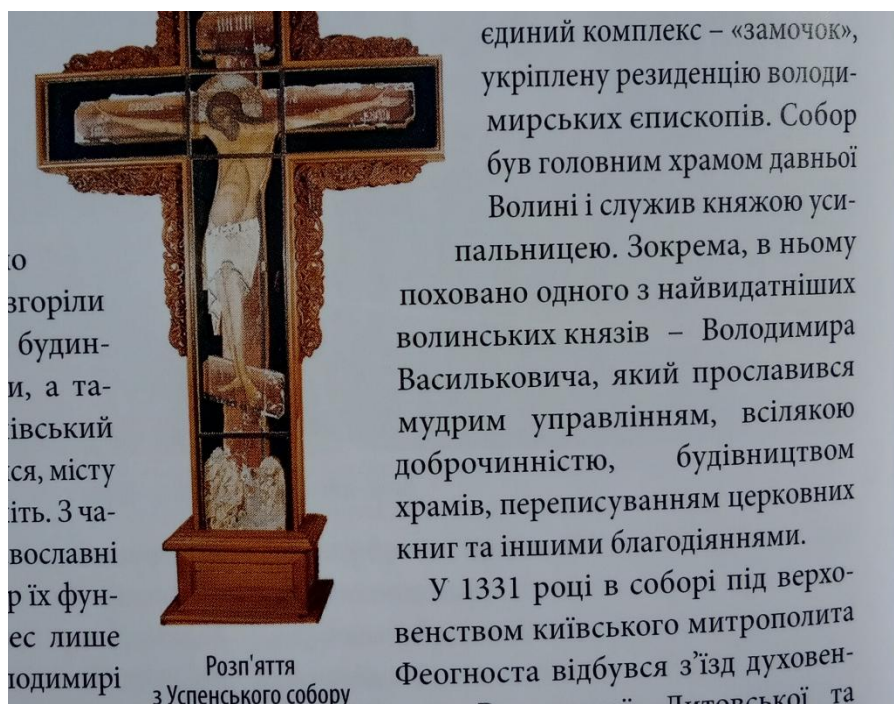

Рис 3.8. Відрив імені від прізвища

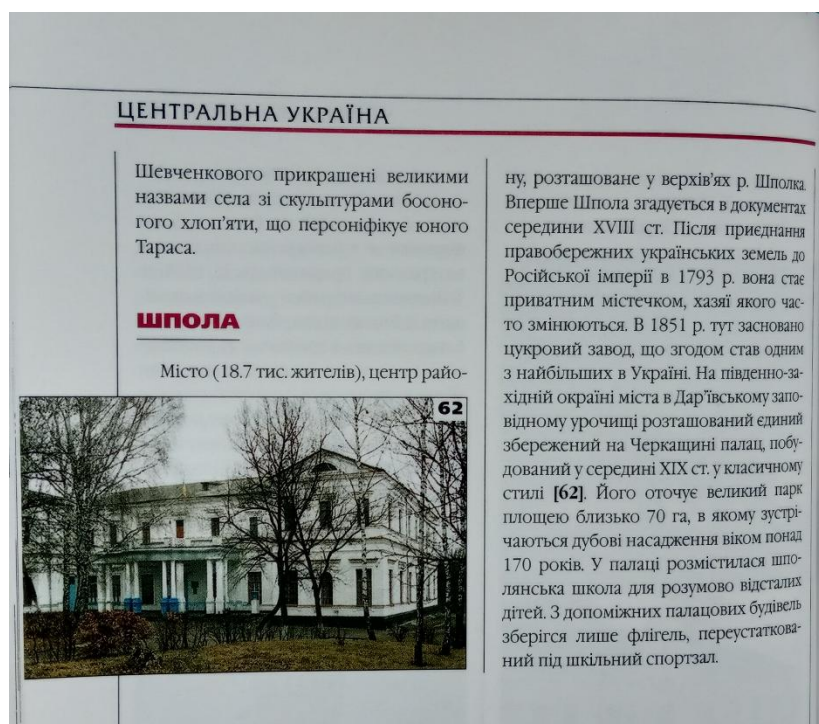

Рис 3.9. Заверстані висячі рядки

Наявна відкрита, закрита і «під обріз» верстка ілюстрацій. Зображення розташовуються на цілий розворот, цілу шпальту, пів шпальти та ще менше. Ілюстрації заверстані вздовж однієї та двох колонок.

Отже, в усіх путівниках обкладинка виконана шрифтово-ілюстративним способом та містить усю необхідну інформацію, яка вирізняє одну книгу від іншої. Лише у двох путівниках на форзацах міститься інформація (карти, схеми тощо). У всіх путівниках, окрім «Козівщина туристична», присутній титул. Для усіх видань основним ілюстративним елементом є фотографії. У двох путівниках вони мають підписи, а у двох інших порядкові номери та посилання в тексті. Також у двох об'єктах аналізу зустрічаються оптичні сигнали на сторінках. Найчастіше у цих видах видань є шрифтові виділення всередині тексту. Вибір шрифтів у путівниках вдалий — вони чіткі, а їхні символи легко відрізняються одні від одних, зір читача не буде швидко втомлюватись та не порушуватиметься зв'язність сприйняття тексту. Зазвичай текстовий матеріал у путівниках заверстаний в дві колонки, а ілюстрації є різних способів верстки.

3.5. Рекомендації щодо оптимізації підготовки путівника як виду довідкового видання

Методом анкетування (див. ДОДАТОК У) було опитано 166 респондентів. Це різні люди за віком (39,2 % — люди віком від 18 до 21; 22,9 % — від 26 до 44; 21,7% — від 13 до 17 тощо) та родом діяльності (47,6 % — студенти; 29,5 % — працівники; 9 % — учні тощо). Із 166 людей десятеро не знають, що таке путівник. Половина респондентів (50,9 %) користувалась гайдбуком під час подорожі і він допоміг, 7,3 % користувались але він був не корисний, та 41,8 % не беруть із собою у подорож путівник. Більше половини (77,6 %) проголосували за те, що електронний путівник зручніший у користуванні, ніж друкований. 126 людей не звертають увагу на видавництво (див. ДОДАТОК Ф).

Зважаючи на результати опитування (див. ДОДОТОК Х), у путівнику найважливішою є додаткова інформація, тобто контакти корисних закладів, які пригодяться у подорожі. Не менш важливою є інформація про архітектурні пам'ятки, природу краю та населення. У додаткових відповідях була рекомендація, із якою ми повністю погоджуємось, щодо вказання правил відвідування локації, щоб мандрівники знали, що можна із собою брати, а що ні. Тільки 17,8 % респондентів будуть цікаві дані про відомих людей.

Найнеобхіднішим із оформлення (див. ДОДАТОК Ц) у путівнику є карти та ілюстрації. Задля хорошої репутації гайдбука, їх поліграфічне виконання повинне бути максимально якісне (у 47 респондентів зустрічався неякісний путівник, у якому було погане поліграфічне оформлення — нечіткі ілюстрації, невідповідна кольорова гама тощо).

Примітки є другими за важливістю у оформленні путівника. З нашого досвіду у багатьох видань вони відсутні. Примітки необхідно доречно розташовувати, з метою пояснення незрозумілих слів або для надання додаткової цікавої інформації.

Лише семеро з опитаних респондентів проголосували за те, що список використаної літератури необхідний у путівнику, проте оскільки це довідкове

видання, то інформація у ньому повинна бути максимально достовірною. Зважаючи на академічну доброчесність та задля істинності відомостей, у цьому виді видань необхідно подавати список використаної літератури.

У 31 людини зустрічався путівник із неправдивою інформацією (див. ДОДАТОК Ш), ще у двох — із застарілою. Майже стільки ж само (30 респондентів) відзначили низьку якість путівника, яка полягає у нечитабельних та нечітких шрифтах. Майже половина (75 осіб) опитаних зустрічали якісні путівники.

Отже, редакторам необхідно слідкувати за правдивістю інформації у путівнику, перевіряти чи дані не є застарілі, вказувати списки використаних джерел для хорошої репутації видання. У гайдбуці поліграфічне виконання повинне бути якісним, кольорова гама видання не повинна відволікати від змісту, а шрифти повинні відповідати гігієнічним вимогам до такого типу видань. Важливо стежити за розміщенням приміток — якщо є, то чи доцільно використовуються, якщо немає, то чи потрібні.

ВИСНОВКИ

Путівник як практичний посібник туристичного спрямування сьогодні є невід'ємною складовою видавничого ринку України. Кожного року збільшується кількість туристичних відкриттів, з'являється нова інформація про країни, яка буде корисна не тільки завзятим мандрівникам, але й звичайним людям, які планують свою відпустку. Тому путівники стають популярнішими, їх різновиди збільшуються. Електронні путівники набирають все більше популярності, оскільки надають більше можливостей порівняно із паперовими. Створюють мобільні додатки у формі гайдбуків, які працюватимуть без доступу до інтернету. Проте основна мета усіх путівників це — в доступній формі подати необхідну інформацію про туристичний об'єкт. Метою дипломної роботи стало дослідження місця путівників на видавничому ринку України, їх огляд, систематизація та редакторський аналіз.

У роботі окреслено поняття «путівник». Виходячи з функцій, які він виконує, то цей тип видань є специфічним різновидом довідкової літератури, оскільки поєднує в собі складові рекламних, науково-популярних та інформаційних видань. Історія путівників сягає ще з 70-х років і до сьогодні. Наданий час є багато їх різновидів, проте єдиної офіційної науково розробленої типології ще досі немає. Окремі дослідники пропонують класифікації (наприклад, Т. Крайнікова та О. Вербіцька), проте вони не є повні. У дипломній роботі ми запропонували свою типологію, яка, на нашу думку, є найбільш вдалою. На її основі ми описали репертуар путівників на видавничому ринку України за 2015-2019 роки.

Нами було розглянуто особливості редакторської підготовки путівника, а саме висвітлено роботу редактора над концепцією, фактичним матеріалом, мовою та стилем видання, науково-довідковим апаратом та художньо-технічним оформленням путівників.

У третьому розділі дипломної роботи схарактеризовані обрані для аналізу путівники «Галичина. Путівник», «Козівщина туристична», «Прогулянка

Волинню та Луцьком», «Україна. Центр». У загальній характеристиці видань, ми описували: випускні дані, вказаний автором вид, типологічний аналіз за доповненою нами класифікацією дослідниці Т. Крайнікової, характеристику елементів конструкції книги та структуру матеріалу у путівнику. Було описано специфіку мови і стилю видань. У путівниках використовується науково-довідковий підстиль наукового стилю мовлення, проте автори стараються уникати складних конструкцій та речень. Описана характеристика фактичного матеріалу, його істинність доведена за допомогою вибіркової перевірки фактів.

У аналізі науково-довідкового апарату видання подана характеристика путівників за поставленими до них вимогами. У всіх гайдбуках присутні: зміст, колонцифри та додатки. У трьох з чотирьох путівників зустрічається передмова, колонтитули. У двох — покажчики. Лише у одному виданні присутні список скорочень, бібліографічні посилання, а також епіграф. У жодному із видань немає присвяти, вступу, післямови та приміток.

Аналіз художньо-технічного оформлення показав, що спільним для всіх видань була наявність обкладинки, яка виконана шрифтово-ілюстративним способом, наявність на ній тематичних ілюстрацій. Лише у двох путівниках на форзацах міститься інформація (карти, схеми тощо). Для усіх видань основним ілюстративним елементом є фотографії (у двох є підписи, а у двох інших порядкові номери та посилання в тексті). Найчастіше у цих видах видань є шрифтові виділення всередині тексту. Вибір шрифтів у путівниках вдалий — вони чіткі, а їхні символи легко відрізняються одні від одних, зір читача не буде швидко втомлюватись та не порушуватиметься зв'язність сприйняття тексту. Зазвичай текстовий матеріал у путівниках заверстаний в дві колонки, а ілюстрації є різних способів верстки.

У дипломній роботі з'ясовано популярність путівників серед україномовної аудиторії, їх корисність та якість. Загалом путівники, якими користуються під час подорожей, якісні. Однак цей тип видання потребує постійного вдосконалення згідно вимог часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артьомов І., Ващук О. Навчальна книга : організація і методика створення: посібник. Ужгород, 2012.
2. Бідун А. Путівники як жанр довідкової літератури на вітчизняному книжковому ринку. *Книгознавчий часопис «Коло»*. 2013. № 5. С. 36–41.
3. Божко Т. О., Кіколенко Н. Ю. Художньо-образні засоби і прийоми дизайну туристичних путівників. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2018. Випуск № 4. С. 5–12.
4. Борисенко К. Вимоги до фактичного матеріалу як до змістової основи твору: текст наукової конференції. URL : <https://cutt.ly/FuywbCi> (Дата звернення 08.03.2020).
5. Вербіцька О. Р. Специфіка створення путівника та його підготовка до видання. *Поліграфія і видавнича справа*. № 37, 2001. С. 210–218.
6. Вийшов друком двомовний туристичний путівник Ужгородом. URL : <https://cutt.ly/muuywGiv> (дата звернення 04.02.2020).
7. Гайдбук. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Guide_book#cite_note-1 (дата звернення 04.02.2020).
8. Галичина. Путівник. Автор-упоряд. В. Грицеляк. Львів : Карти і Атласи, 2011. 192 с.
9. Гищук І. Путівники для дітей: ніша порожня. URL : <https://cutt.ly/huyw1HW> (Дата звернення 04.02.2020).
10. ДСТУ 3017:2015 Видання. Основні види. Терміни та визначення понять. [Чинний від 2016-01-07]. К. : Держспоживстандарт України, 1995. 19 с. (Інформація та документація) (на заміну ДСТУ 3017-95 Видання. Основні види. Терміни та визначення. [Чинний від 1996-01-01]. К. : Держстандарт України, 1995. 46 с.), 15 с.
11. ДСТУ 3017-95 Видання. Основні види. Терміни та визначення. [Чинний від 1996-01-01]. К. : Держстандарт України, 1995. 46 с.

12. Жулина М., Кильгишова М. С. Специфика разработки путеводителя как основного справочно-информационного издания в туризме. *Огарев-online*. 2014. № 18. URL : <https://cutt.ly/Duyq2Bb> (Дата звернення 07.03.2020).
13. Йордан Г. Основи поліграфії : навч. посібн. Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. 176 с.
14. Івченко А. Україна. Центр. К. : ДНВП «Картографія», 2009. 144 с.
15. Капелюшний А. Редагування в засобах масової інформації : навчальний посібник. Львів : ПАІС, 2005. 304 с.
16. Кириченко А. Команда проекту Made in Ukraine випустила путівник Україною для іноземців. URL : <https://hmarochos.kiev.ua/2018/12/11/made-in-ukraine-vipustiv-putivnik-po-ukrayini-dlya-inozemnih-turistiv/> (Дата звернення 04.02.2020).
17. Киселёва Л. Путеводитель как семиотический объект: к постановке проблемы (на примере путеводителей по Эстонии XIX в.) URL : <https://www.ruthenia.ru/vademecum/KISELJOVA.pdf> (Дата звернення 27.01.2020).
18. Книги від команди Made in Ukraine. URL : <http://dev.madeinukraine.org/book> (Дата звернення 04.02.2020).
19. Крайнікова Т. Робоча навчальна програма навчальної дисципліни «Довідково-енциклопедичні видання». URL : <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/21627/1/Довідково-%20енциклопедичні%20видання%202017.pdf> (Дата звернення 25.01.2020).
20. Кропивко І. Прагматичний та художній аспекти літератури подорожей сучасних українських і польських авторів. *Збірник наукових праць «Південний архів»*. 2018. Випуск LXXV. С. 84–87.
21. Кропивко І. Українська і польська постмодерна проза (карнавал, фрагментація, фронтір) : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 524 с.

22. Любкер Ф. Реальный словарь классических древностей / пер. с нем. М. : Олма-Пресс, 2001. URL : <https://dlib.rsl.ru/viewer/01003599381#?page=344> (Дата звернення 25.01.2020).
23. Мазур О. В., Подвойська О. В., Радецька С. В. Основи наукових досліджень : навчальний посібник для ВНЗ. Вінниця : Нова книга, 2013.
24. Мовна М. Путівники Львовом (Друга половина XIX – початок XXI ст.): ретроспективний огляд. URL : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/33667/1/31-161-167.pdf> (Дата звернення 25.01.2020).
25. Официальный сайт туристической фирмы СВ–Астур. Путеводители. URL : <https://cutt.ly/OuyrHQ3> (Дата звернення 25.01.2020).
26. Офіційний сайт видавництва «Основи». URL : <https://osnovypublishing.com> (дата звернення 04.02.2020).
27. Офіційний сайт міста Ізмаїл, Ізмаїльський архів. URL : <http://izmail-rada.gov.ua/-q-q/2018-02-26-10-39-44> (Дата звернення 25.01.2020).
28. Партико З. Загальне редагування : навчальний посібник. Л. : ВФ Афіша, 2006. 416 с.
29. Петранівський В. Л. Туристичне краєзнавство : навч. посібник. За ред. Ф. Д. Заставного. К. : Знання, 2006. 575 с.
30. Підготовка путівника по фондах архіву : методичні рекомендації. Державна архівна служба України, Український науково–дослідний інститут архівної справи та документознавства. URL : <https://undiasd.archives.gov.ua/doc/mr-putivnik.pdf> (Дата звернення 25.01.2020).
31. Прима В. Англомовний путівник по Україні як полікодовий текст. *Записки з романо-германської філології*. Вип. 2 (39), 2017.
32. Путівник UKR.Є. Том 1 URL : <https://cutt.ly/huytyUG> (Дата звернення 04.02.2020).
33. Путівник. URL : <https://uk.wikipedia.org/wi-ki/Путівник> (Дата звернення 25.01.2020).

34. Розанова Ю. Путеводитель как жанр туристического дискурса: диахронический аспект. *Историческая и социально-образовательная мысль*. 2014. № 5 (27)., С. 281–285.
35. Сава В. Основи техніки творення книги : підручник. Львів : Каменяр, 2000. 136 с.
36. Савчук Н. Спеціалізовані видання у путівниковому дискурсі Києва кінця XIX – початку XX ст. *Краєзнавство* : наук. журн. Київ. 2017. Вип. 3–4., с. 85.
37. Серажим К. Особливості редагування довідкових видань. Всеукраїнська науково-практична конференція «Журналістика. Філологія. Медіаосвіта», Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. с. 201–203. URL : <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs%20/Zbirnyk.pdf> (Дата звернення 09.03.2020).
38. Словник туристичних термінів. URL : <https://cutt.ly/quytX09> (Дата звернення 08.03.2020).
39. Словник української мови: в 11 томах. Т. 8, 1977. 927 с., С. 403.
40. Сокол Т. Основи туристичної діяльності : підручник / Під ред. доктора пед. наук, проф. Орлова В. Ф. К.: Грамота, 2004. 327 с.
41. Старунова А. Культура української фахової мови. Види і жанри професійного спілкування. *Література та культура Полісся* : збірник наукових праць. Випуск № 93. Серія «Філологічні науки» № 11. Ніжин, 2018. С. 118–124. URL : <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/852/1/13.pdf> (Дата звернення 09.03.2020).
42. Тимошик М. Книга для автора, редактора, видавця: практичний посібник. К.: Наша культура і наука, 2006. 560 с.
43. Тимошик М. Технічне редагування: теоретичні та практичні аспекти. К. : Наша культура і наука, 2012. 32 с.
44. Тимошик. Як редагувати книжкові та газетно-журнальні видання. К. : Наша культура і наука, 2012. 376 с.

45. Троневи́ч П., Карлі́на О. Прогуля́нка Воли́нню та Лу́цьком : укладач Троневи́ч П. Київ : Балтія Друк, 2015. 160 с.
46. У Німеччині видали сучасний путівник Україною. URL : <https://cutt.ly/xuywiJt> (Дата звернення 01.03.2020).
47. Улішак А. Козівщина туристична. Тернопіль : Мандрівник, 2016. 48 с.
48. Филатова Н. Дискурс сферы туризма в прагматическом и лингвистическом аспектах: автореферат. М. : 2014.
49. Филатова Н. Жанровое пространство туристического дискурса URL : <https://cutt.ly/CuyucZd> (Дата звернення 25.01.2020).
50. Харитоненко О. ДСТУ 3017 «Видання. Основні види. Терміни та визначення»: досягнення і відкриті питання. URL : <https://cutt.ly/buyrsZy> (Дата звернення 17.02.2020 р.)
51. Чуркіна В. До проблеми створення інформаційних електронних видань у вигляді путівника. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2011. № 10. С. 51–55.
52. Швецова-Водка Г. Типологія книги : навч. посібн. К. : Книжкова палата України, 1999. 68 с.
53. Шевчук С., Клименко І. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. 2-ге вид., виправ. і доповнен. К. : Алерта, 2011. 696 с.
54. Шершнёва К. Путеводители как жанр: исторический ракурс. *Книгознавчий часопис «Коло»*. 2013. № 5. С. 34–36.
55. Щеглов О. Концепція створення схеми-путівника історичними пам'ятками м. Києва. *Географія та туризм*. 2012. Вип. 18. С. 247–255.
56. Scripta manent: молодіжний науковий вісник Інституту філології та журналістики: зб. наук. пр. / уклад. Л. Б. Лавринович. Луцьк : Вежа-Друк, 2014. 198 с.

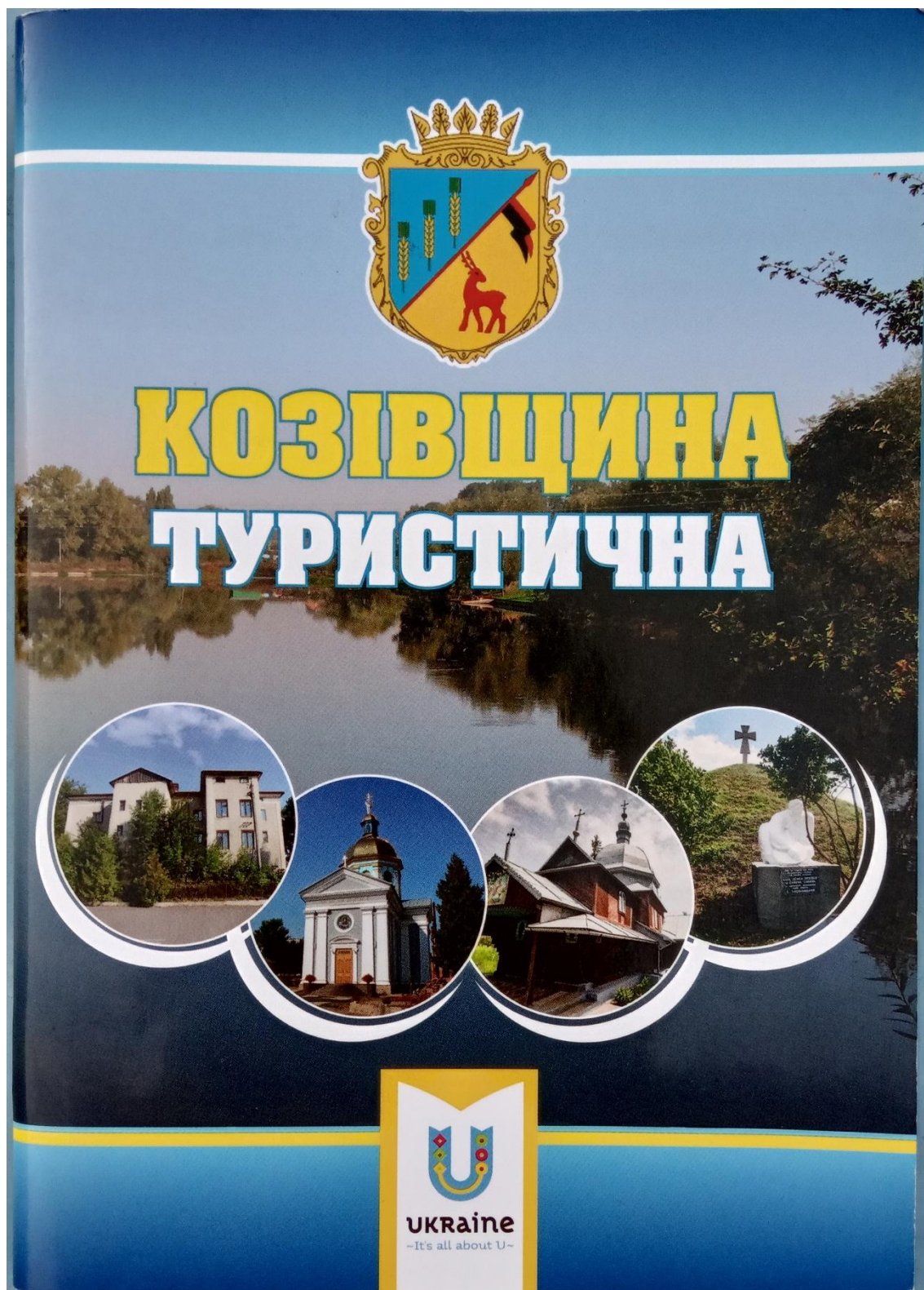
ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

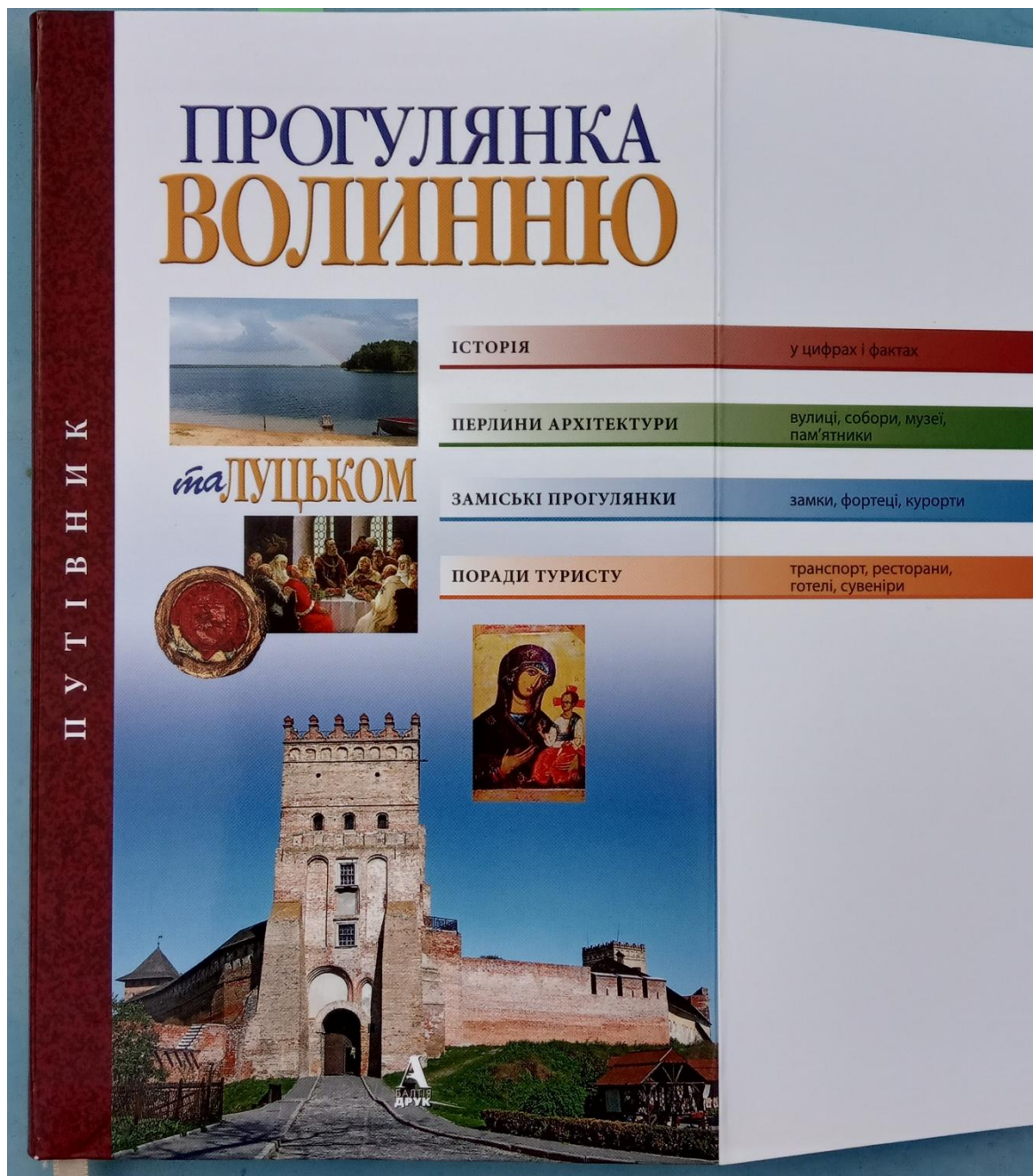
Обкладинка видання «Галичина. Путівник»

Обкладинка путівника «Козівщина туристична»

Обкладинка путівника Путівник «Прогулянка Волинню та Луцьком»

Обкладинка путівника «Україна. Центр»

ш (1762). Батьківщина літературознавця та поета Василя Шурга (1871-1948). Військовий цивил, на якому поховані полеті вояки австро-угорської та російської армій у Першій світовій війні.

Висоцьке (Брод.). Знайдено археологічні пам'ятки, які дали назву висоцькій культурі (XII-VII до РХ). Батьківщина художника Івана Труша (1869-1941).

Віліїв (Жовк.). Дерев'яні церкви Успення (1667) і Різдва (1738) Пресвятої Богородиці. **Волиця-Дерелянська** (Буз.). Дерев'яна церква Св. Петра і Павла (1680) із іконостасом (1680-1682) роботи І. Рутковича.

Воля-Висоцька (Жовк.). Дерев'яні церкви Св. Михайла (1598) із іконостасом (XVII) та Св. Трійці (1756). На місці, де під час Першої світової війни затинув у бою льотчик Петро Нестеров, що перший виконав фігуру вишого пілотажу «мертвої петлі», споруджено оригінальний пам'ятник (1978).

Вузьове (Радех.). Дерев'яна церква Покрови Пресвятої Богородиці (1724). Історико-краснавий музей.

Гавареччина (Золоч.). У лісі поблизу села знаходиться кріпак-музей УПА.

Глинськ (Жовк.). Збереглися земляні зали городища руського міста Шенотина (IX-XIII), перша літописна згадка у 1243 р.

Глинці (Золоч.). Перша згадка про місто датується 1379 р. Малебузьке право святої Богородиці (1749) із чудотворною іконою Роті йтого Свєстєла (XVII), костел Св. Духа (1791). Парк (XIX).

Грабона (Буз.). Дерев'яна церква Різдва Пресвятої Богородиці (1779).

Гребенне (Ніебепе, Томаш.). Дерев'яна церква Св. Миколи (1697), перебудована (1797). Хрест в пам'ят'я про 50-річчя акції «Вісць».

Грида (Кам.-Буз.). Дерев'яна церква Св. Параскеви (1876). Палац (XIX).

Дерев'я (Жовк.). Дерев'яна церква Різдва Пресвятої Богородиці (1846).

Дернів (Кам.-Буз.). Дерев'яна церква Св. Миколи (1666).

Дмитровичі (Пуст.). Дерев'яна церква Св. Михайла (1765).

Добротвір (Кам.-Буз.). Містечко засноване на місці села у 1951 р. Дерев'яна каплиця Св. Дмитра (1750). Біля містечка на місці кріпак УПА знаходиться меморіальний комплекс. Історико-краснавий музей.

Довжків (Шнізліов, Губ.). Дерев'яна церква Воздвиження Чесного Хреста (1882).

Дубляни (Жовк.). Місто вперше згадується 1440 р. Дендропарк (XIX) при аграрному університеті, у якому також є музей Історії навчального закладу та С. Бандери. У 1928-1929 рр. тут навчався майбутній голова революційної ОУН Степан Бандера, якому споруджено пам'ятник (1999).

Жовква (центр району). Місто вперше згадується у 1368 р. Малебузьке право – 1603 р. Численні пам'ятки архітектури утворили у 1994 р. історико-архитектурний заповідник. Місто розбудував як резиденцію Станіслав Жолкевський (архитектор Павло Шаливий), який отримав його у власність у 1594 р. Дерев'яна церква Св. Трійці (1720) [5] у галицькому стилі є кандидатом до списку Світової спадщини ЮНЕСКО. Василіанський монастир Різдва Христового (XVII-XIX), до комплексу яко-

Евген Коновалець

* 14.06.1891. Зашків. † 23.05.1938. Роттердам
Український військовий і політичний діяч. Командир куреня УСС, полковник, командир дивізії Армії УНР, голова УВО (1920-1929). Один із організаторів ОУН, перший голова ОУН (1929-1930).
Убитий агентом НКВС Павлом Судоплатовим.
Похований на цвинтарі Кроваїк у Роттердамі.

го належать церква Св. Параскеви (1612-1905) із іконостасом (1697-1699) і. Рутковича, келії та друкарня (XIX), дерев'яна церква Різдва Пресвятої Богородиці (1705)

із іконостасом (1708), костел Св. Лаврентія (1620) [6] із надгробками Жолкевських, Даниловичів, Гербуртів та польського короля Яна III Собеського, Домініканський оборонний монастир (XVII-XIX) із костелом (1653), монастир феліціанок із костелом Св. Лазаря (1735), монастир домініканок із костелом Св. Андія (1682-1787), синатога (1687). Оборонна вежа-дзвіниця костелу Св. Лаврентія має незвичайний кут нахилу – така собі «лізанська вежа». Середньовічне місто оборонили замок Жолкевських (1594-1606) та міські мурі (1613-1621) із в'язими нещасливі брами [7]. У центрі – ратуша (XIX),

Зашків (Жовк.). Водяний млин (поч. XX). Меморіальний музей-садиба і пам'ятник [8] уродженця визначного діяча ОУН Євгена Коновальця (1891-1938). Проводиться етнофестиваль «Зашків» (червень).

Звертів (Жовк.). Дерев'яна церква Св. Симеона Стопаника (1776).

Золочіє (центр району). Вперше місто згадується у 1442 р. Малебузьке право – 1523 р. У 1986 р. створено історико-архитектурний заповідник «Золочівський замок». Церква Св. Миколи (XVI), перебудована 1765) і Вознесіння Господнього (1624-1627), костел скресіння Пресвятої Богородиці (1731-1763). Замок Собеських (1634-1686) [9] із палацом та китайським павільйоном. Відомі уродженці міста – єврейський хімік, лауреат Нобелівської премії 1981 р. Руал Гюфман-Сафран (1937), автор гімну Ізраїлю Нафтали Герц Імбер (1856-1909). Пам'ятники Т. Шевченку, М. Шашкевичу (1993), О. Пушкіну, Історико-краснавий музей (у замку).

Оформлення додатків

ГАЛИЧИНА. ПУТІВНИК

ТРАНСПОРТ

Залізничний вокзал «Коломия» [16]

м. Коломия, вул. І. Крип'якевича 13,
телефон: +38 (03433) 7-22-23

Залізничний вокзал «Надвірна»

м. Надвірна, телефон: +38 (03475) 2-20-05

Залізничний вокзал «Снятин»

м. Снятин, с. Хутір-Будилів,
телефон: +38 (03476) 7-13-51

Автостанція «Коломия»

м. Коломия, вул. Б. Антоненка-Давидовича 15,
телефон: +38 (03433) 2-02-51

Автостанція «Городенка»

м. Городенка, вул. Т. Шевченка 49,
телефон: +38 (03430) 2-13-51

Автостанція «Надвірна»

м. Надвірна, телефон: +38 (03475) 2-61-16

Автостанція «Снятин»

м. Снятин, вул. В. Винниченка 13,
телефон: +38 (03476) 2-17-33

Автостанція «Тлумач»

м. Тлумач, вул. У. Кармалюка 16,
телефон: +38 (03479) 2-21-49

ГОТЕЛІ

«Коломия»

м. Коломия, просп. В. Чорновола 26,
телефон: +38 (03433) 2-57-33

«Писанка»

м. Коломия, просп. В. Чорновола 41,
телефон: +38 (03433) 2-03-56

«Прикарпаття»

м. Коломия, вул. М. Грушевського 82,
телефон: +38 (03433) 2-35-83

«Дністер»

м. Городенка, вул. Т. Шевченка 83,
телефон: +38 (03430) 2-11-69

«Зорепад»

смт. Заболотів, вул. Відродження 2,
телефон: +38 (03476) 4-35-61, +38 (050) 9140393

«Нафтохімік Прикарпаття»

м. Надвірна, вул. Майданська 5,
телефон: +38 (03475) 2-48-87

«Смарагд»

м. Надвірна, вул. В. Чорновола 11,
телефон: +38 (03475) 2-60-27

«Придністров'я»

смт. Обертин, вул. Снятинська 1

«Едельвейс»

м. Снятин, вул. Водопровідна 1,
телефон: +38 (03476) 2-52-27

«Прут»

м. Снятин, вул. 1 грудня 39,
телефон: +38 (03476) 2-17-60

«Континенталь»

м. Тисмениця, вул. Об'їздова 1,
телефон: +38 (097) 8488893

«Княжий двір»

м. Тисмениця, вул. Галицька 96,
телефон: +38 (03436) 2-15-74, +38 (067) 9277495

МУЗЕЇ

Національний музей народного мистецтва Гуцульщини і Покуття ім. Йосипа Кобринського

м. Коломия, вул. Театральна 25,
телефон: +38 (03433) 2-44-04,
сайт: hutsul.museum

Музей писанкового розпису [17]

м. Коломия, просп. В. Чорновола 4,
телефон: +38 (03433) 2-78-91,
сайт: pysanka.museum

Музей історії міста Коломия

м. Коломия, вул. Р. Шухевича 80,
телефон: +38 (03433) 2-55-29,
сайт: www.kolomyia.museum

Етнографічний музей «Просвіти» Романа Яворського

м. Коломия, вул. Блавацького 2,
телефон: +38 (03433) 2-54-68

Музей Наталії Кобринської-Озаркевич

Оформлення покажчика населених пунктів у гайдбуці «Галичина. Путівник»

ГАЛИЧИНА. ПУТІВНИК

ПОКАЖЧИК НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Андріївка	114	Бурдяківці	96	Волосанька	63	Демня	150
Антонівка	166	Бурштин	149	Волощина	149	Денисів	98
Артасів	72	Бусовисько	63	Воля-Висоцька	74	Деревня	74
Бабин	84	Буськ	73	Воля-Довголуцька	167	Дернів	74
Баворів	96	Буховичі	134	Воля-Задеревацька	167	Дешичі	135
Балигород	114	Буців	134	Воля-Любинська	134	Дешниця	117
Балутянка	114	Буднів	96	Воля-Якубова	167	Дзвенигород	98
Бандрів	62	Бучач	97	Вороблик Королівський	116	Дзвиняч	167
Баниця Грибівська	114	Варяж	73	Воробячин	134	Дземброня	85
Барвінків	84	Велеснів	149	Воронів	182	Динів	135
Барилів	72	Велика Верховля	116	Ворохта	84	Дитятин	150
Бартатів	148	Велика Вишенька	149	Воскресинці	182	Діброва	167
Басівка	148	Велика Воля (Любач)	134	Вошанці	134	Дмитровичі (Мост.)	135
Батятичі	72	Велика Воля (Микол.)	149	Воютичі	167	Дмитровичі (Пуст.)	74
Бачів	148	Велика Плавуча	97	Вузлове	74	Добра Шляхетська	135
Безмигова Горішня	114	Великий Василів	73	Гавареччина	74	Добрівляни (Заліщ.)	98
Белз	72	Великий Вислік	116	Гавловичі	134	Добрівляни (Стрий.)	167
Белзець	72	Великий Глибочок	97	Галич	164	Доброводи	98
Белелуя	182	Великий Любін	1490	Ганчова	116	Добромилі	135
Береги Долішні	62	Великий Рожин	84	Гвіздець	182	Доброутір	74
Бережани	148	Великий Ходачків	97	Гермаківка	97	Довге	98
Бережниця (Жидач.)	166	Великі Грибовичі	73	Гирова	116	Довгополе	85
Бережниця (Стрий.)	166	Великі Дідушичі	167	Гладишів	116	Довжнів	74
Берездівці	148	Великі Мости	73	Глиниці	134	Долина	167-168
Берест	114	Великі Новосілки	134	Глинськ	74	Долина (Тереб.)	98
Бистре	62	Великі Передимихи	73	Глиняни	74	Долина (Тлум.)	182
Бистрець	84	Великополе	149	Гломча	116	Дрогобич	168-169
Бистриця	84	Вербиця	149	Гніздичів	167	Дроговиж	150
Бишів	72	Вербоваць	84	Годині	134	Дубецько	135
Бібрка	148	Верхнє Висоцьке	63	Годишні	149	Дубляни	74
Бібшани	148	Верхнє Синьовидне	63	Голгоча	149	Дубне	117
Біла (Терн.)	96	Верхній Дорожів	167	Головецько	63	Дубно	135
Біла (Чортк.)	96	Верхній Ясенів	84	Голови	84	Дубрівка	135
Білий Камінь	72	Верхня Білка	73	Гологори	149-150	Дуброва	150
Білична	114	Верхня Липиця	149	Горасть	134	Дубровиця	150
Білі Ослави	84	Верхня Рожанка	63	Горбачі	150	Дукля	117
Білоберізка	84	Верхня Яблунька	63	Горинь	134-135	Дулби	169
Бішарева	114	Верхобуж	73	Горішне	150	Дунаїв	150
Більче-Золоте	96	Верховина	84	Горлиці	117	Дуньковички	135
Більшівці	148	Верххата	134	Город	84-85	Єзупіль	169
Білявиці	96	Верчани	167	Городенка	182	Жабина	150
Білянка	114	Вибранівка	149	Городниця	97	Жапалів	135
Бірча	134	Вигода	63	Городок	150	Ждиня	117
Біше	148	Вижняни	73	Городок (Заліщ.)	98	Жидачів	169
Близанька	114	Викоти	167	Горохівці	135	Жизномир	98
Богородчани	166	Винники	73	Гостинцеве	135	Жирівка	150
Болестрашичі	134	Вистічка	97	Гошів	167	Жовква	74-75
Болехів	166	Вислобоки	73-74	Грабова	74	Жуків	150
Бонарівка	114	Висова	116	Грабовець	63	Журавно	169
Боратин	134	Висоцьке (Брод.)	74	Градівка	135	Журавці	75
Бордуляки	72	Висоцьке (Ярос.)	134	Гребенів	64	Заболотів	182
Бориничі	148	Височани	116	Гребенне	74	Заболотівка	98
Борислав	166-167	Вишнівчик	149	Грибів	117	Заболотці	75
Бортне	114, 116	Вишня	134	Гримайлів	98	Завада	135
Бортятин	134	Відники	149	Гринів	150	Заверещиця	150
Борусів	148	Віднів	74	Грімне	150	Завидовичі	150
Борхів	134	Віжомля	134	Грушів (Дрог.)	167	Загір'я (Рог.)	150
Боршів	96	Військо	134	Грушів (Явор.)	135	Загір'я (Сян.)	117
Броди	72-73	Вікно	97	Грушовичі	135	Заздрість	98
Брунари Вишні	116	Вільхова	116	Гряда	74	Заклад	151
Брусно Нове	134	Вільховець	116	Гусаків	135	Заланів	151
Брустурів	84	Вірлів	97	Гусів	135	Заліщі	98-99
Брюховичі (Львів.)	148	Вовків	149	Густин	98	Заліська Воля	135
Брюховичі (Перем.)	148	Вовче	63	Гвізд	167	Залішки	99
Бубнище	62	Вовчиньць	182	Гвоздянка	117	Залужжя	99
Буданів	96	Войкова	116	Далешове	182	Залуква	164
Будинин	73	Войнилів	167	Дахнів	135	Замочок	75
Будьків	148	Войтка	134	Дашава	167	Зарайське	169
Буківна	182	Волиця (Гус.)	97	Делева	182	Зарванія	99
Букове	84	Волиця (Мост.)	134	Делятин	85	Зарубинці	99
Бунів	134	Волиця-Деревляньська	74				

Передмова у путівнику

Друже!

Щиро радіємо з того, що ти тримаєш в руках цю невеличку книжечку, яка поведе тебе туристичними стежками Козівщини, краю, що є невід'ємною частинкою землі Тернопільської, ще однією перлинкою в скарбниці її чудової природи, багатющої історичної спадщини, ще однією краплиною цілющої води у невичерпній криниці її духовності.

Козівщина багата розкішною природою. Тут багато сонця, води, зелені, родючого ґрунту, чудових ландшафтів і місцин. На землях Козівського району присутні ботанічні та гідрологічні пам'ятки та заказники, джерела мінеральних вод та цілющі джерела. Козівщина перенижена каскадом повноводих озер, які повняться рибою. Її землями тече чудова річка Стрипа, одна з найбільших приток другої за величиною ріки в Україні – Дністра. Теренами району простяглися розлогі родючі лани і степи, серед них чорноземи знаменитої Панталіхи – степу, у який колись закохалися Іван Франко, Павло Думка, Йосип Вітошинський, Кирило Трильовський, Тимотей Бордуляк, Іванна Блажкевич... У цьому степу драгоманівські господарі наприкінці XIX ст. явили Україні зразковий рівень селянської праці, життя та культури. Землі Козівщини переткані густими лісами, що милують око, дарують людині втіху і плоди. А в епоху національно-визвольної боротьби під проводом ОУН, УПА ліси крили в своїх гущавинах десятки, і сотні вірних синів України.

На землях Козівщини відбувалися важливі історичні битви та події, що мали визначальний вплив на розвиток загальноукраїнської історії. Козівщина – край видатних історичних постатей. В цьому ряду – видатний художник, воїн УСС, УГА та армії ЗУНР Яків Струхманчук, письменники о. Тимотей Бордуляк та Іванна Блажкевич, творець стоголоного чоловічого хору о. Йосип Вітошинський, чільні політики Павло Думка та Тимотей Старух; видатні політичні та військові очільники ОУН, УПА Ярослав Старух, Осип Дяків, Василь Галаса, Петро Федорів, Іван Шанайда, Михайло Галаса, Лев Зацний, народний майстер плетіння з рогами Ярослав Ремінецький, засновник Жигулівського пивоварного заводу у Самарі Альфред Йозеф Марія Ріттер фон Вакано та багато-багато інших.

Козівщина – край благословенний. Тут є історичні споруди, музеї, численні церкви, серед них – історичні, каплиці, цілющі джерела.

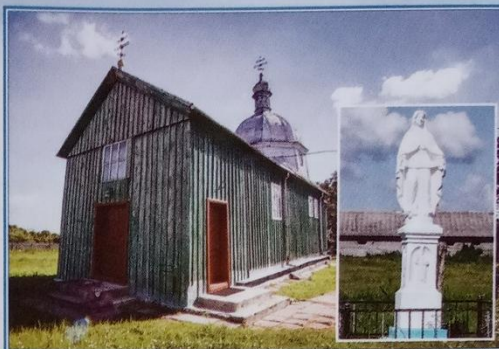
Козівщина повниться гостинними людьми, самобутніми звичаями та обрядами, смачною кухнею.

Запрошуємо на Козівщину!
Наше знайомство буде приємним і незабутнім!

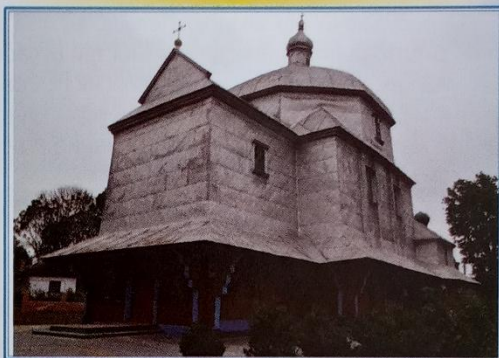
Оформлення колонцифр

ударними частинами 60-ї армії під командуванням генерала Курочкіна та німецькими військами. 11 квітня німецьке командування повторило спробу прориву до оточеного гарнізону у Тернополі. Триденні жорстокі бої за шосе Козова – Тернопіль, річку Восушку та стратегічну висоту 367,0, яка дванадцять разів переходила із рук в руки, увінчалися перемогою німців. 14 квітня вони захопили залізничну станцію Денисів – Купчинці і рушили до Великого Ходачкова. 14–15 квітня під селом відбувся запеклий танковий бій, який прирівнюється до бою під Сталінградом. Наступ німців було зупинено. В боях відзначились офіцери Червоної армії Микола Карпенко та Віктор Чалдаєв. 20 липня 1944 р. частинами 1-ї гвардійської армії під командуванням генерал-полковника Гречка спільно з іншими військовими формуваннями було звільнено від німців Козову і Козівський район.

У 1944 р. до Козови, Козлова та сіл нинішнього Козівського району із Польщі переселено близько півтори тисячі українських родин. Географія українських етнічних земель, залишених переселенцями, складалася із 19 повітів Краківського, Жешівського, Люблінського, Ряшівського воєводств. Переселення на Козівщину українців із Польщі тривало до кінця сорокових років XX ст.

❖ Церква Різдва Пресвятої Богородиці, с. Плотича, XVIII ст.

❖ Церква Перенесення мощей св. Миколая, перевезена з м. Зборова, с. Велика Плавуча, 1651 р.

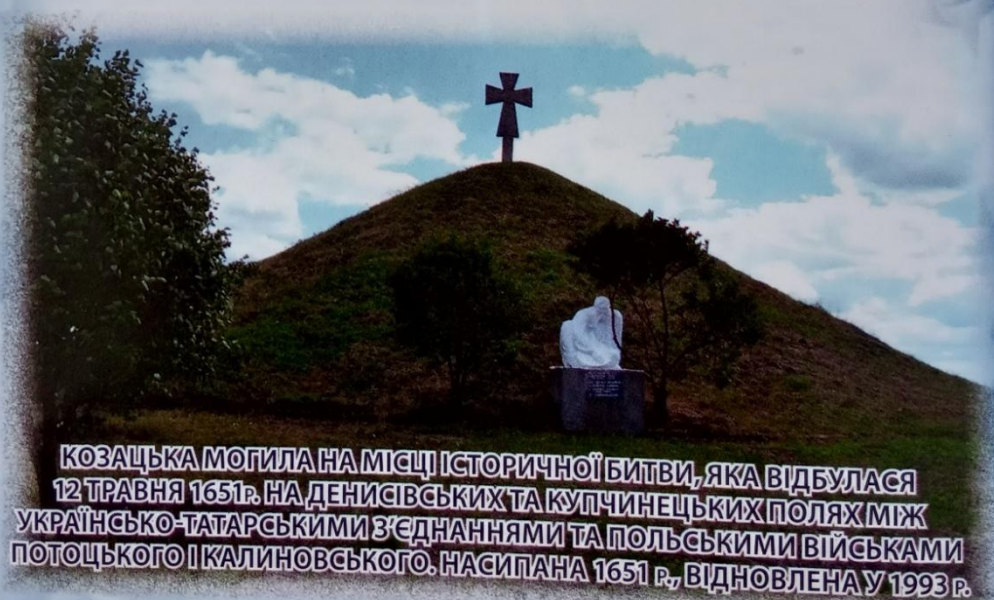

❖ Церква св. Верховних апостолів Петра і Павла, с. Мала Плавуча, 1887 р.

Верстка змісту у виданні «Козівщина туристична»

ЗМІСТ

КОЗІВЩИНА ТУРИСТИЧНА.....	2
КОЗОВА	6
ПАМ'ЯТНИКИ ТА ПАМ'ЯТНІ ДОШКИ	18
КОЗЛІВ	20
АВГУСТІВКА	22
БИШКИ	24
БУДИЛІВ	26
ВЕЛИКИЙ ХОДАЧКІВ	27
ВЕСНІВКА	29
ВИМИСЛІВКА	30
ДЕНИСІВ	31
ДРАГОМАНІВКА	33
ЗОЛОТА СЛОБОДА	34
ІШКІВ	36
КОНЮХИ	38
КРИВЕ	39
КУПЧИНЦІ	41
ОЛЕСИНЕ	43
РОСОХУВАТЕЦЬ	45
ХОРОСТЕЦЬ	46

КОЗАЦЬКА МОГИЛА НА МІСЦІ ІСТОРИЧНОЇ БИТВИ, ЯКА ВІДБУЛАСЯ 12 ТРАВНЯ 1651 Р. НА ДЕНИСІВСЬКИХ ТА КУПЧИНЕЦЬКИХ ПОЛЯХ МІЖ УКРАЇНСЬКО-ТАТАРСЬКИМИ З'ЄДНАННЯМИ ТА ПОЛЬСЬКИМИ ВІЙСЬКАМИ ПОТОЦЬКОГО І КАЛИНОВСЬКОГО. НАСИПАНА 1651 Р., ВІДНОВЛЕНА У 1993 Р.

Верстка змісту у виданні

94+908(477 82)(036) 63.3(4)Укр-480a)62+26.89(4)Укр-480a)62 Т73	98	120	144	154
Прогулянка Волинню (назвою пошуварне видання)	Маршрут 5. Троїницький – Омеляно – Четвертий – Старий Чортотрийський – Черемський заповідник – Любешів – Національний парк «Прип'ять – Стохід» (Петро Троневич)	Маршрут 6. Піддубиці – Ромашівка – Олика – Клевань – Пересопниця – (Петро Троневич)	Маршрут 7. Рівне – Дермань – Острів – Межиріч – Славута – Ізяслав – Старокостянтинів – Львів (Петро Троневич)	Маршрут 8. Дорогобуж – Гоца – Великі Межиріччя – Корещ – Губків – Новоград-Волинський (Петро Троневич)
Укладач Петро Троневич Автор Петро Троневич, Оксана Карпіна Науковий редактор Оксана Карпіна Видавель ТОВ «Балтія-Друк»	Заміські прогулянки42	Маршрут 1. Торчин – Затурці – Володимир-Волинський – Зимне – Литовеж – Низкиничі (Петро Троневич)	Маршрут 2. Журавини – Борочине – Верестечко – Плашева (Петро Троневич)	Поради туристу154
Генеральний директор Тересє Малікевич Головний редактор Вікторія Стрелі Відповідальний редактор Юлія Березова Художній редактор Олександр Андрощук Літературний редактор Оксана Кіртська Верстка і підготовка до друку Олександр Чурімов Фотодрукування: Олександр Іванов, Микола Березовський, Юрій Бусленко, Роман Михайлюк, Віктор Хмара, Дмитро Сидюк Аксометри Ярослав Мартинюк Картини-схеми Владислав Гречаний	Маршрут 3. Млинів – Тараканів – Дубно – Білокриниця – Кременець – Почаїв – Вишнівець (Петро Троневич)	Маршрут 4. Рокитні – Голуби – Мельниця – Велицьк – Колодажне – Лукив – Любомль – Шацькі озера – Мильці (Петро Троневич)	Маршрут 5. Рокитні – Голуби – Мельниця – Велицьк – Колодажне – Лукив – Любомль – Шацькі озера – Мильці (Петро Троневич)	Поради туристу154
ТОВ «Балтія-Друк» вул. А. Погулянова, 21, Київ 04114 www.baltia.com.ua e-mail: info@baltia.com.ua	Знайомимося з Волинню (Оксана Карпіна).....8	Прогулянка Луцьком (Петро Троневич).....20	Луцьк. Короткий історичний нарис (Петро Троневич).....22	Старожитності давнього Луцька25
Підписано до друку 31.08.2015. Формат 70х108 1/8 Папір Мінск Про. Папір крейданий. Друк офсетний. Обл.-вид. арк. 40,5. Умовн. друк. арк. 56,7. Наклад 1000 прим.	Прогулянка Луцьком (Петро Троневич).....20	Луцьк. Короткий історичний нарис (Петро Троневич).....22	Старожитності давнього Луцька25	Поради туристу154
Надруковано ТОВ «Навиг друк» вул. Малигогорська, 1, м. Київ, 02660	Прогулянка Луцьком (Петро Троневич).....20	Луцьк. Короткий історичний нарис (Петро Троневич).....22	Старожитності давнього Луцька25	Поради туристу154
Усі права захищені. Жодна частина книги не може бути відтворена у будь-якій формі без письмового дозволу видавельних авторських прав.	Прогулянка Луцьком (Петро Троневич).....20	Луцьк. Короткий історичний нарис (Петро Троневич).....22	Старожитності давнього Луцька25	Поради туристу154
Свято про виселення суб'єкта видавельних справ до державного реєстру видавельних, виробничих і розповсюджувальних видань, виробничих серії ДК, №643 від 23.10.2001 р.	Прогулянка Луцьком (Петро Троневич).....20	Луцьк. Короткий історичний нарис (Петро Троневич).....22	Старожитності давнього Луцька25	Поради туристу154
ISBN 978-966-8137-95-2	Прогулянка Луцьком (Петро Троневич).....20	Луцьк. Короткий історичний нарис (Петро Троневич).....22	Старожитності давнього Луцька25	Поради туристу154

Додатки, у яких подаються довідки і поради для туристів

КОРИСНА ІНФОРМАЦІЯ

Міжнародний телефонний код Луцька –

☎ +38 (0332) XX XX XX

Пожечно-рятувальна служба

Міліція ☎ 101

Швидка медична допомога ☎ 102

Служба газу ☎ 103

Телефонна довідка ☎ 104

Інтернет-довідка ☎ 109

1568.lutsk.ua

Центр туристичної інформації та послуг

Вул. Сенаторки Леванівської, 2,

☎ 72-34-19, (096) 921-44-46,

вт-пт: 9:00-18:00, сб-нд: 10:00-17:00

www.VisitLutsk.com;

e-mail: info@visitlutsk.com.

Тут можна отримати будь-яку туристичну інформацію, замовити екскурсії Луцьком та околицями.

ТРАНСПОРТ

Залізничний вокзал у Луцьку

Привокзальний майдан, 1,

☎ 1505, 23-22-75

Залізничне сполучення з'єднує Луцьк з Києвом, Львовом, Одесою, Чернівцями, Варшавою, Берліном тощо, а електропотяги приміського сполучення прянують різними напрямками Волині (Києви, Стояни, Здобувинь, Ковель, Сатківка тощо).

Автобусний вокзал у Луцьку

Вул. Конякіна, 39,

☎ 1504, 24-11-67

Автобусними маршрутами Луцьк зв'язаний з багатьма областними центрами України, а також з містами Білорусі, Польщі, Чехії. Приміські маршрути з'єднують Луцьк з усіма районними центрами Волині, а також з рекреаційними центрами на Шацьких озерах.

Міський транспорт Луцька

Маршрутні таксі обслуговують більш ніж 30 маршрутів – від центру чи вокзалів Ви можете потрапити у будь-який куточок міста. На вулицях Луцька діють 10 трьохмаршрутних маршрутів.

Таксі

Пропонуємо гостям міста користуватися послугами ліцензованих перевізників.

Ось телефони деяких з них:

Луцьк таксі ☎ 1588

Максім-таксі ☎ 29-30-29

☎ 29-94-42

Морячок-таксі ☎ 29-30-39

☎ 1585

Радіотаксі ☎ 72-41-32

Рекреаційний комплекс «Рестпарк»

ПРОЖИВАННЯ

Розміститися у Луцьку можна на будь-який смак і гаманець – від розкішних готельно-рекреаційних комплексів до скромних молодіжних хостелів.

Готельно-ресторанний

комплекс «Срібні лелеки»

Луцьк, вул. Чорновола, 17,

☎ 75-71-00,

www.leleky.com.ua

e-mail: hote@leleky.com.ua

Готель «Україна»

Луцьк, вул. Словацького, 2,

☎ 78-81-00, 78-81-06,

www.hotel-lutsk.com

Готель «Сайгак»

Луцьк, вул. Набережна, 4,

☎ 24-41-72,

www.hotel.lutsk.ua,

e-mail: hotels@zab@rambler.ru

Готель «Стара підкова»

Луцьк, вул. Данила

Галицького, 1а,

☎ 72-44-97

Готель «Профспілковий»

Луцьк, просп. Відродження, 24,

☎ 25-64-01

Готель «Околиця»

Луцьк, вул. Рівненська, 154,

☎ 25-52-98

☎ 75-02-86

Готель «Мотор»

Луцьк, вул. Чкалова, 24,

☎ 24-73-11,

www.travel.motor-lutsk.com,

e-mail:

travel@motor-lutsk.com

Готель «Золоте яблуко»

Луцьк, вул. Володимирська, 72,

☎ 26-62-45

Центр туристичної інформації та послуг

МЕДИЧНЕ

ОБСЛУГОВУВАННЯ

Луцька міська

клінічна лікарня –

просп. Відродження, 13,

☎ 25-12-01

Поліклініка №1 –

просп. Волі, 66а,

☎ 23-00-21

Луцька міська

стоматологічна поліклініка –

просп. Волі, 39,

☎ 24-05-60

Дитяча поліклініка –

вул. Чорновола, 1,

☎ 25-70-03

Дитяча

невідкладна

допомога –

☎ 25-76-56

Залізничний вокзал у Луцьку

Колонтитули та колонцифри у путівнику

ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ

05

ли костел і келії (1758–1765 рр.) свого монастиря. В 1835 р. російський уряд ліквідував домініканський монастир, а через чотири роки після незначних косметичних міжконфесійних трансформацій костел перетворився на православний Свято-Преображенський кафедральний собор [05]. Про Вінницю другої половини XIX ст. дають уявлення садиби, що збереглися в місті і передмістях, найбільш відомі з яких пов'язані з іменами видатних людей. Поряд із центром у будинку, де народився великий український письменник Михайло Коцюбинський (1864–1913 рр.), знахо-

06

і т.д. Церковне змагання було перерване Визвольною війною українського народу 1648–1657 рр., під час якої католиків вигнали з Вінниці. До середини XVIII ст. відносяться ще дві архітектурні пам'ятки культового призначення, що збереглися, — дерев'яна Свято-Миколаївська церква (1746 р.) і костел монастиря капучинів (1750 р.) [04]. Єдиною громадською спорудою цього століття, що дійшла до наших днів, є палацовий ансамбль (1770-ті роки) у садибі М. Грохольського в с. П'ятничанах (нині територія міста). Палац оточений прекрасним пейзажним парком, створеним видатним і працьовитим Д. Макклером. Через 110 років у місто повернулися домініканці, які відбудува-

07

ється його літературно-меморіальний музей. На сучасній південно-західній околиці, на березі р. Вишенька розташований найвідоміший вінницький музей-садиба Миколи Пирогова (1810–1881 рр.). Зберігся будинок, у якому жив відомий російський лікар, основоположник воєнно-польової хірургії [06], пам'ятник М. Пирогову (1911 р., скульптор І. Крестовський), чудовий парк із височенною ялиною, посадженою хазяїном. За кілометр від садиби знаходиться церква-усипальниця М. Пирогова (1881–1885 рр.) [07], у підвалі якої покоїться забальзамоване тіло видатного хірурга. Розвиток Вінниці значно прискорився, коли в 1870 р. міською околицею пройшла залізниця Київ–Ба-

Іменний покажчик

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Август III Фрідріх 15	Ганжа І. 25	Енні Ф. 17	Кирпонос М. 77
Амвросимов М. 68	Гінзбург І. 111	Єлизавета І 95	Кіров С. 96
Антонович В. 14	Гінцбург І. 72	Жигулін В. 85	Ковальов А. 75, 102
Апостол Д. 72, 87, 88	Гітлер А. 7, 24	Жуковский Є. 73	Ковпак С. 71, 79
Апостол П. 87	Глинський А. 65	Завісна М. 14	Коган М. 89
Асіхманови 88	Глинські 81, 86	Закревський В. 69	Козицький М. 10
Баптист І. 83	Глоба Л. 114	Закревський Г. 69	Колесниченко А. 79
Барановська М. 82	Гнедич М. 79	Закревський І. 70	Коломієць І. 81
Барановський А. 82	Гнездилов В. 40, 41, 60	Закревський П. 69	Комар С. 20
Батий 21, 32, 43, 65, 81, 82, 87, 90	Гоголь М. 20, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 85, 114	Залізник М. 16, 79	Кондратський Л. 52
Баторій Стефан 83	Гоголь-Яновський П. 74	Замойські 28	Конєцпольський С. 12, 52
Бевз І. 10	Гойріх Я. 23	Заньковецька М. 101	Константинова М. 41
Безбородько О. 88	Гонта І. 16	Запорожець П. 10	Копинський І. 83
Бекетов А. 82	Гончар І. 16	Захаров О. 110	Корнеев О. 81
Бержинський 97	Городецкий В. 23	Збарзські 23	Королєнко В. 69, 73
Бестужев-Рюмін М. 40, 88, 92	Городцов В. 70	Зінов'єв Г. 96	Коржавич Федір 7
Белостоцький А. 77	Греков Б. 70, 85	Значко-Яворський (Мел-хіседек) М. 49	Косаківські 20
Биков М. 75	Гречнев С. 118	Зубковський І. 85	Косаревський І. 15
Боженко В. 97, 98	Григорович-Барський І. 39	Зуєв В. 85	Костирко П. 44
Боплан Г. 12, 129	Грохольський М. 9, 23	Ігнат'єв М. 18	Костін В. 102
Браницькі 51	Грохольські 15	Ігнатченко А. 37, 53	Котляревський І. 26, 69
Брежнев Л. 115, 118	Губенко А. 97	Ігор Святославич 65	Коцюбинський М. 9, 29, 47
Бут П. 103	Гулак-Артемівський С. 37	Ільченко Л. 76	Кочубей 75
Вайнгорт Л. 75	Гурамішвілі Д. 84	Інзов І. 110	Кочубей В. 75, 76
Величко 99	Гурганов І. 79	Іслам-Грей III 54	Кравченко А. 36
Верлоп В. 93	Давидов В. 40, 41	Йосиф II 110	Крамаж Е. 22
Виговський 51	Давидов Д. 98	Кавалерідзе І. 69, 78, 81, 125	Красножон Я. 45
Виговський І. 73, 75	Давидов Л. 40	Калиновський А. 35	Крестовський І. 9
Винайкін В. 77	Давидов М. 98, 99	Калиновський В. 7, 25, 55	Кречетников 16
Висоцький 47	Давидова А. 41	Калиновські 25, 57	Кривоніс М. 12, 25
Вишневецька Р. 83	Деряба 97	Кальченко Г. 37, 53	Кричевський В. 44, 69, 86
Вишневецький Я. 21	Держинський Ф. 118	Камбурлей М. 103	Кропивницький М. 95, 96, 98, 101
Вишневецькі 71, 81, 82, 87, 88	Діденко К. 79	Карачевський В. 28	Кулєвєв Е. 95
Вітовт 28, 71	Довженко О. 87	Карл XII 66, 67, 73, 74, 75, 78	Курилов Е. 114
Владислав IV 54	Довженко Т. 77	Карпенко-Карий (Тобілевич) І. 96, 98, 101	Кучма Л. 115
Владиславський-Падалка І. 99	Докучаєв В. 69	Касьян М. 78	Куц А. 82
Вовчок Марко 23	Домгер В. 128	Катерина II 20, 73, 88, 110, 115	Лакруа 25
Волконський С. 40	Драгоманов М. 74	Кваренгі Д. 76	Левінсон К. 44
Воронцов М. 37	Дука 23	Келін О. 68	Лекса 65, 86
Воронцов М. 51	Едуард Б. 26	Керим-Грей 92	Ленін В. 22, 52, 53, 76, 83
Вронський М. 40, 51, 60, 61	Енгельгардт В. 51		Лопухін П. 47
	Енгельгардт П. 61		Лорєр М. 88
			Львов М. 75

Показчик населених пунктів

ПОКАЖЧИК НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ	
ПОКАЖЧИК НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ	
Антопіль	10
Арсенівка	96
Бар	11
Бережинка	97
Березова Рудка	69
Більськ	70
Бобринець	98
Браїлів	12
Буки	35
Буша	14
Великі Сорочинці	71
Веприк	73
Верхівка	15
Веселі Боковеньки	98
Вінниця	7
Волоське	115
Вороновиця	15
Гадяч	73
Гельмязів	36
Гоголеве	74
Гонтівка	16
Городище	36
Дашів	16
Диканька	75
Дніпродзержинськ	116
Дніпропетровськ	110
Добровеличківка	99
Драбівці	38
Дрюківщина	77
Жаботин	38
Золотоноша	39
Кам'янка	39
Канів	41
Каніж	100
Капулівка	118
Китайгород	119
Кіровоград	92
Кобеляки	77
Козацьке	45
Корсунь-Шевченківський	45
Котельва	78
Котожани	17
Кременчук	79
Кривий Ріг	120
Круподеринці	18
Лебедин	47
Лохвиця	81
Лубни	81
Лядова	18
Мгар	83
Мельники	48
Микільське-на-Дніпрі	124
Миколаївка	101
Миргород	83
Мліїв	49
Могилів-Подільський	19
Моринці	51
Мошни	51
Муровані Курилівці	20
Немирів	21
Нікополь	124
Новомиргород	102
Новомосковськ	126
Онуфріївка	103
Опішня	85
Орджонікідзе	127
Павлиш	103
Петриківка	128
Печера	23
Пирятин	87
Полтава	65
Розумівка	104
Салькове	105
Сміла	52
Старі Кодаки	129
Стеблів	53
Стрижавка	23
Суботів	54
Тальне	55
Тульчин	24
Умань	56
Хмільник	26
Хомутець	87
Черкаси	33
Чернятин	27
Чигирин	59
Чорнухи	88
Шаргород	28
Шевченкове	60
Шпола	62

Ілюстративний матеріал у путівнику «Прогулянка Волинню та Луцьком»

МАРШРУТ 6

Меблі з радзівілівської резиденції в Олиці
(зберігаються у Волинському краєзнавчому музеї)

Луїза і Антоній Радзівіли,
XIX ст. Худ. Вінсе-Лебрен.
З родинної портретної галереї в Олиці

які підтримують широкий (16 м у діаметрі) дерев'яний купол. Стрункість силуету надають вертикальні лінії пілястрів і прорізани в гранях високі вікна. В інтер'єрі храму гармонійно поєднуються досконала архітектура, дерев'яне різьблення і волинський іконопис другої половини XVIII ст.

Ще однією культовою будівлею, яка привертає увагу, є дерев'яна, пофарбована в традиційний синій колір **Свято-Троїцька церква** у передмісті Олики Заворотті. Вона побудована в 1886 році на кошти парафіян і при допомозі казни на місці старої дерев'яної на кам'яному фундаменті церкви, яка згоріла разом з дзвіницею у 1871 році. У церкві Святої Трійці вартісних мистецьких творів з

первісного храму не збереглося, натомість є підсвічник XIX ст. у стилі ампір та невелика західноєвропейського письма двохстороння ікона на дереві з сюжетами «Богородиця Одигітрія» та «Євхаристія». Очевидно, ці пам'ятки принесені з костелу.

Якщо пройти ще далі, можна побачити старе закинуте кладовище з цікавими воротами, руїнами каплиці Нововеїських та поодинокими надгробками, що ще збереглися серед цієї сумної пустки...

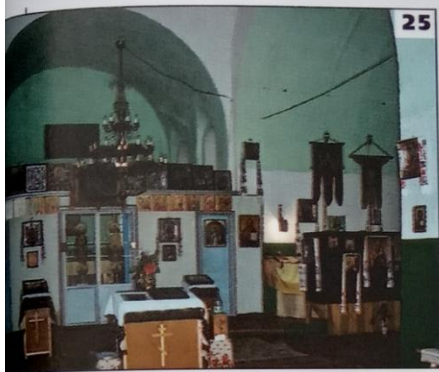
Останнім прямим нащадком князя Миколая Радзівіла Чорного був Домінік Радзівіл (1786–1813). До походу Наполеона на Москву він був камергером двору російського імператора Олександра I, а в 1812 році на свої кошти зібрав полк

Головний фасад олицького замку Радзівілів

Шрифтові виділення у путівнику «Україна. Центр»

КИРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСТЬ

садиба героя Вітчизняної війни 1812 р. кавалерійського генерала Миколи Раєвського (1771–1829 рр.). Записаний ще в дитинстві на військову службу, він до двадцяти років був полковником Семенівського полку. Брав участь у військових діях проти турків і поляків, але по-справжньому прославився під час Бородинської битви, захищаючи зі своїм корпусом редут, згодом названий його ім'ям. У Розумівці збереглася Хрестовоздвиженська церква, побудована в 1833–1855 рр. над великим яром. Вона зводилася як сімейна усипа-

льниця Раєвських, про що повідомляє меморіальна дошка при вході. Куполи на церкві відсутні, і вона скоріше схожа на садибний будинок XIX ст., ніж на храм. У радянський час тут містився сільський історико-краєзнавчий музей, про який нагадують фрагменти доричних колон, за музейною модою дбайливо викладені біля входу [23]. Кам'яний склеп розташований у підвалі церкви-усипальниці, а мармурові плити, що закривали його ніші, встановлені в церковному скверіку, як пам'ятники [24]. Біля Хрестовоздвиженської церкви знайшли свій останній притулок генерал М. Раєвський, його дружина, донька і онук. Службу в церкві відновлено недавно, її інтер'єр [25] невиразний і абсолютно не відповідає віку споруди.

САЛЬКОВЕ

Невелике селище (1,9 тис. жителів) Гайворонського району, розташоване на крутому лівому березі р. Південний Буг. Салькове засновано наприкінці XVIII ст., а селищем воно стало в 1962 р.

Зразок анкети

Аналіз путівників на видавничому ринку України

Шановні респонденти!

Ми вивчаємо путівники на видавничому ринку України. Ваші відповіді допоможуть нам зрозуміти, наскільки такий вид видавничої продукції для вас популярний, корисний та якісний.

Результати анкетування будуть використані у дипломній роботі студентки спеціальності «Журналістика»

Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола.

Ваша думка для нас цінна!

Ваш рід занять: *

- ☐ Учень
- ☐ Студент
- ☐ Працівник
- ☐ Безробітний
- ☐ Пенсіонер
- ☐ Інше...

Ваш вік: *

- ☐ 13-17
- ☐ 18-21
- ☐ 22-25
- ☐ 26-44
- ☐ 45-60
- ☐ 61-90

Чи знаєте Ви, що таке "путівник"? *

- ☐ Так
- ☐ Ні (опитування може бути завершене)

Продовження ДОДАТКА У

Чи користувались ви путівником під час подорожі?

- ☐ Так, він допоміг у подорожі
- ☐ Так, але він не допоміг
- ☐ Ні

Які, на Вашу думку, путівники зручніші у користуванні?

- ☐ Електронні (інтерактивний путівник, аудіогід тощо)
- ☐ Друковані

Путівники якого видавництва вам найбільше подобаються?

- ☐ «Картографія»
- ☐ «Балтія-Друк»
- ☐ «Видавництво Старого Лева»
- ☐ Не звертаю увагу на видавництво
- ☐ Інше...

Яка, на вашу думку, інформація потрібна в путівнику?

- ☐ Історія краю
- ☐ Природа (географічне положення, флора і фауна, клімат)
- ☐ Населення (етнографічні групи, мова, традиції і звичаї, релігія)
- ☐ Відомі люди
- ☐ Архітектурні пам'ятки
- ☐ Додаткова інформація (контакти закладів харчування, медичних закладів, місць проживання тощо)
- ☐ Інше...

Продовження ДОДАТКА У

На Вашу думку, що з оформлення потрібно у путівнику?

- ☐ Карти та ілюстрації
- ☐ Колонтитули
- ☐ Примітки
- ☐ Додатки
- ☐ Список використаної літератури
- ☐ Інше...

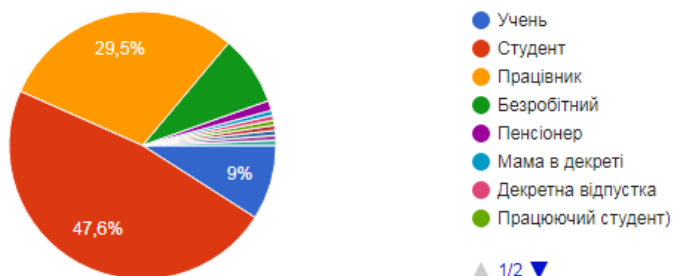
Чи зустрічались вам неякісні путівники? Якщо так, то що саме там було неякісне?

- ☐ Неякісне поліграфічне оформлення (нечіткі, недоцільні ілюстрації, невідповідна кольорова гама то...
- ☐ Неправдива інформація у путівнику
- ☐ Нечитабельні, нечіткі шрифти
- ☐ Не логічно поділений текст на розділи. Назва розділу не відповідає змісту
- ☐ Ні
- ☐ Інше...

Результати анкетного опитування

Ваш рід занять:

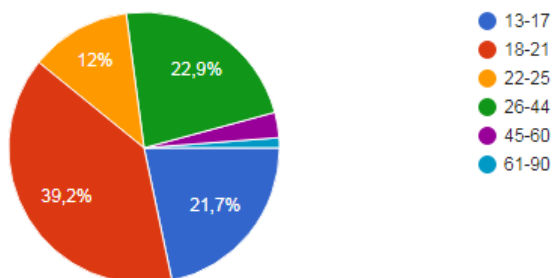
166 відповідей

▲ 1/2 ▼

Ваш вік:

166 відповідей

● 13-17

● 18-21

● 22-25

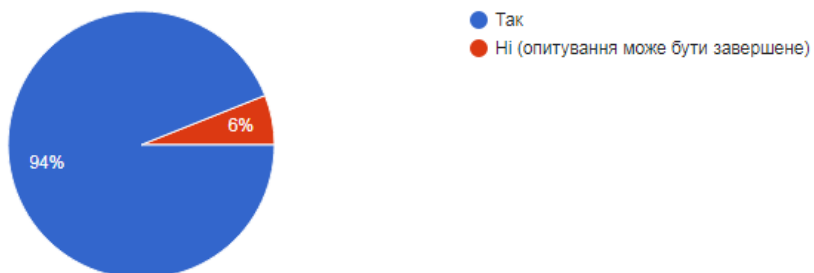
● 26-44

● 45-60

● 61-90

Чи знаєте Ви, що таке "путівник"?

166 відповідей

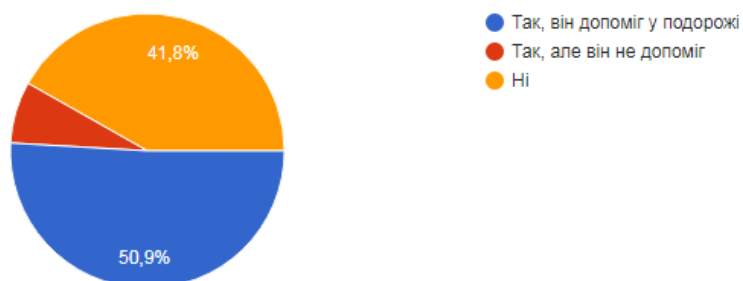
● Так

● Ні (опитування може бути завершене)

Продовження ДОДАТКА Ф

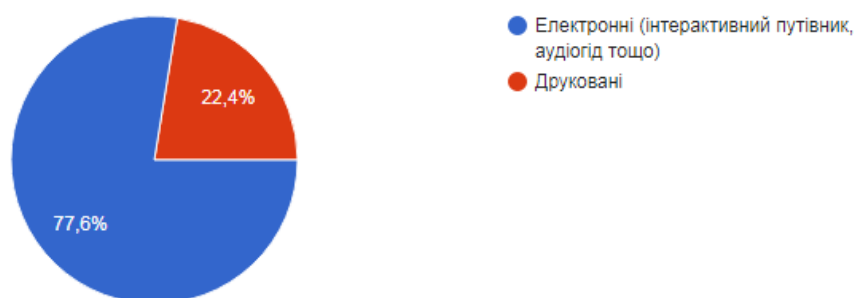
Чи користувались ви путівником під час подорожі?

165 відповідей

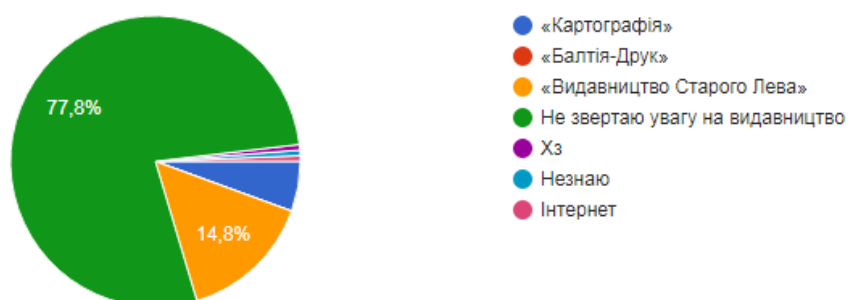
Які, на Вашу думку, путівники зручніші у користуванні?

165 відповідей

Путівники якого видавництва вам найбільше подобаються?

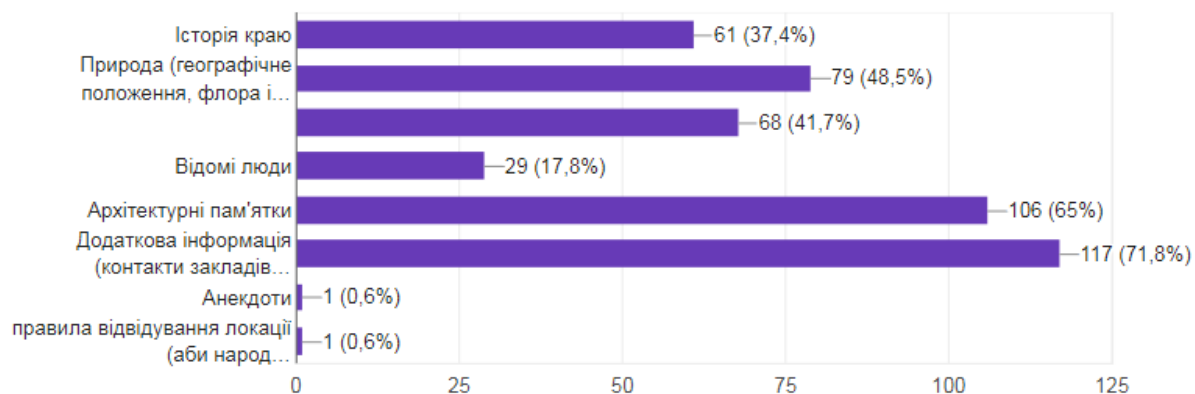
162 відповіді

Результати анкетування

Яка, на вашу думку, інформація потрібна в путівнику?

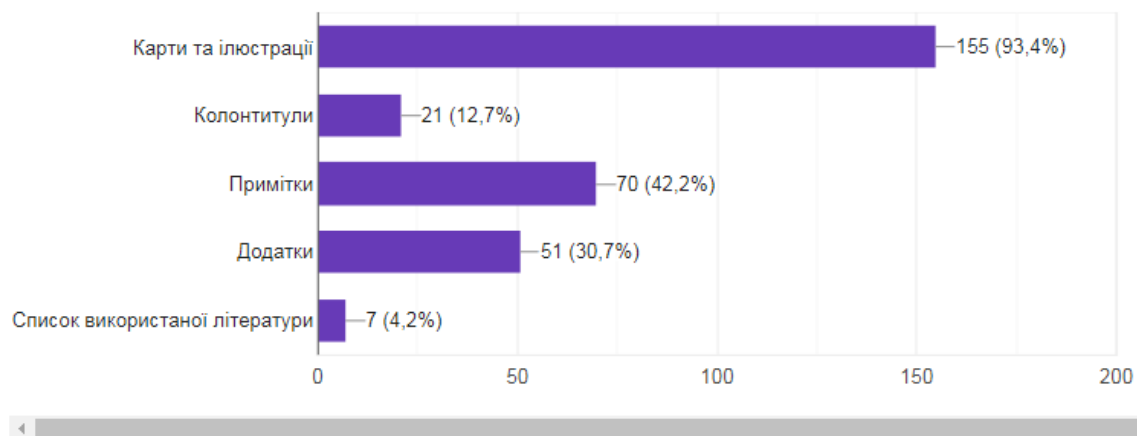
163 відповіді

Результати анкетування

На Вашу думку, що з оформлення потрібне у путівнику?

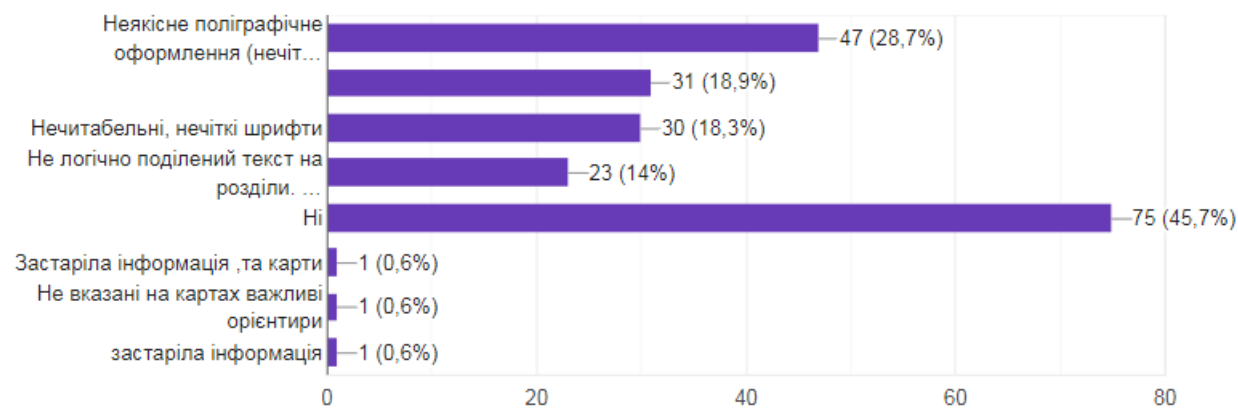
166 відповідей

Результати анкетування

Чи зустрічались вам неякісні путівники? Якщо так, то що саме там було неякісне?

164 відповіді

AntiPlagiarism.NET

Файл Правка Вид Операции Дополнительно Справка

Стандартная
 Экспресс
 Глубокая
 На рерайт
 Пакетная проверка
 Проверка сайта
 SEO проверка
 Проверка картинок

Игнорировать домены:

Редактор Адрес:

Текст(116632):

РОЗДІЛ 1. ПУТІВНИК ЯК РІЗНОВИД ДОВІДКОВОГО ВИДАННЯ

1.1. Термінологічне окреслення поняття, функції путівника

«Довідковими називають такі видання, в яких різноманітна інформація наукового або прикладного характеру розміщена в зручному для швидкого пошуку порядку і не призначена для суцільного читання» [42, с. 330]. Довідкові видання поділяються на три великі жанри: словники, енциклопедії та довідники.

«Довідник – це довідкове видання прикладного характеру, побудоване в систематичному порядку чи за алфавітом назв статей, призначене для швидкого пошуку певних відомостей» [10, с. 15]. Серед довідників різних видів виокремлюють путівники.

Журнал: ☒ Автопрокрутка

[17:33:32] Тип проверки: Стандартная
 [17:33:32] Настройки: Игнорировать цитаты = Да
 [17:33:32] **ВНИМАНИЕ! Уникальность может быть определена некорректно! (Обнаружено ошибок: 31%)**
 [17:33:32] **Уникальность текста 96%** (Проигнорировано подстановок: 0%) (Проигнорировано цитат: 16%)

Рецензія
на дипломну роботу
**«Путівник на видавничому ринку України:
огляд, систематизація, редакторський аналіз»**
студентки IV курсу відділення комп'ютерних та видавничих технологій
спеціальності «Журналістика»
Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола
Онищук Вікторії Миколаївни

Дипломна робота, яка складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків, присвячена дослідженню такого типу видавничої продукції на видавничому ринку України як путівник.

Тема є безперечно актуальною та малодослідженою. Студентка чітко обгрунтувала її актуальність, новизну, теоретичне та практичне значення. Усі вихідні характеристики роботи у вступі схарактеризовані чітко та правильно.

Мета роботи – дослідити путівник як різновид довідкового видання на видавничому ринку України та особливості його редакторської підготовки.. Для її виконання сформульовані завдання, які відповідають структурі роботи.

У першому розділі студентка окреслила поняття та функції путівника, дослідила історію становлення цього типу видання, здійснила типологічний аналіз репертуару путівників на видавничому ринку України за останні п'ять років.

Другий розділ Вікторія Онищук присвятила розгляду особливостей редакторської підготовки путівника з точки зору роботи над його концепцією, мовою і стилем, підбору фактичного матеріалу та художньо-технічним втілення.

У третьому розділі студентка здійснила глибокий аналіз чотирьох різнопланових путівників, на основі результатів аналізу сформулювала методичні рекомендації щодо оптимізації підготовки путівника як виду довідкового видання.

Дипломна робота Вікторії Онищук оформлена грамотно, здійснений аналіз відзначається логічністю та високою аналітичністю. Серед незначних зауваг – невпорядкований виклад рекомендацій щодо вдосконалення редакторської підготовки путівників. Варто їх сформулювати з більшою конкретикою для можливості їх подальшого практичного застосування при підготовці путівників.

Дослідження відповідає вимогам дипломної роботи та за належного захисту заслуговує високої оцінки.

Рецензент

Бездіжа А. А.

19.06.2020 р.

Власник документу:
Юлія Зубик

Дата перевірки:
17.06.2020 11:21:06 EEST

Дата звіту:
18.06.2020 00:00:01 EEST

ID перевірки:
1004092336

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

ID користувача:
100004381

Назва документу: Онищук_B41_для перевірки

ID файлу: 1004104862 Кількість сторінок: 64 Кількість слів: 15494 Кількість символів: 116642 Розмір файлу: 1.86 М

3.92% Схожість

Найбільша схожість: 1.58% з джерело <https://visnik.org/pdf/v2018-04-01-bozko-kikolenko.pdf>

3.91% Схожість з Інтернет джерелами

112

Page 66

0.78% Текстові збіги по Бібліотеці акаунту

1

Page 66

10% Цитат

Цитати

61

Page 67

Не знайдено жодних посилань

2.12% Вилучень

Джерела менше, ніж 8 слів автоматично вилучено

2% Вилучення з Інтернету

39

Page 68

0.12% Вилученого тексту з Бібліотеки

1

Page 68

Підміна символів

Не знайдено заміненних символів